

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבקשה

בס"ד | גליון 44 | טבת תשפ"א

ירחון חסידי ברסלב

דה אחד מספרי רבינו יהיה תיקון על הכל

להתמסר לצוואה

שיחה מיוחדת לרגל עשרה בטבת עם הר"ר נתן בורשטיין שליט"א מקים מפעל ההפצה האדיר 'תורת הנצח' על מפעל חייו לאור צוואתו של מוהרנ"ת

בוכים ומתגעגעים

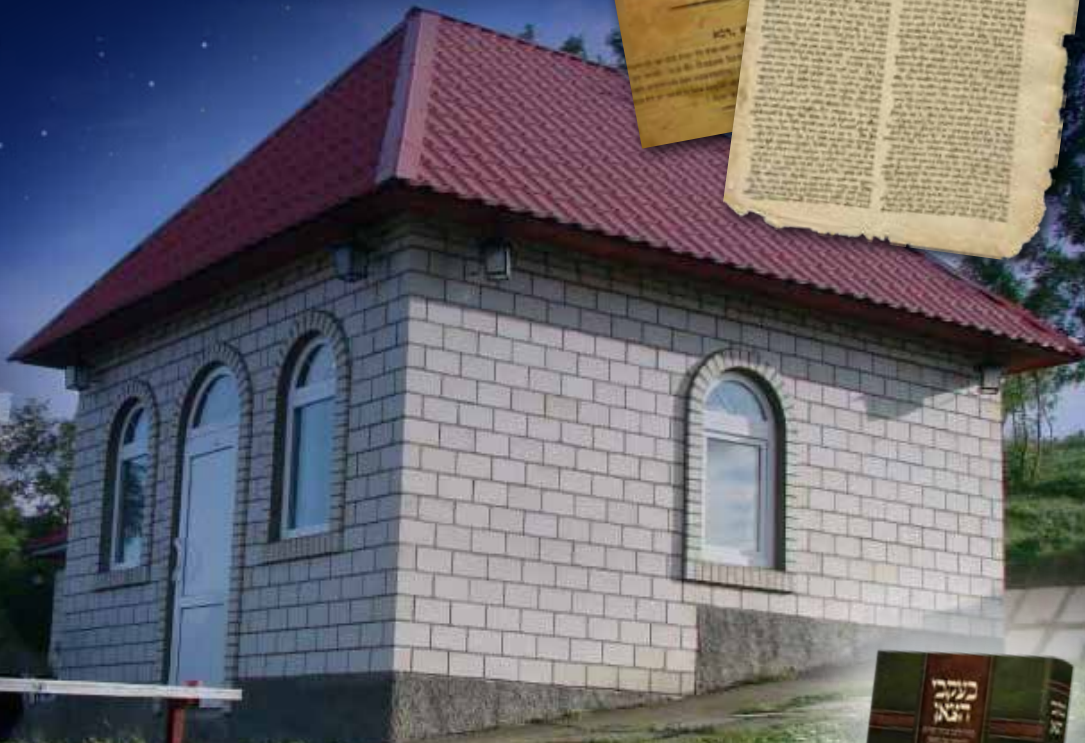
סיפורי הוד ואור מצילם אנשי שלומינו בירושלים של מעלה מזכרונותיו של הר"ר משה יצחק רובין שליט"א

לחיות חיים טובים

מכתב נדיר מהרה"ג ר' יחיאל קאמינסקי ז"ל מהיקרים שבאנשי שלומינו בפולין שלפני המלחמה

הניגון של העולם

קורות חייו ותהלכות נפשו המופלאה של הבעל מנגן הר"ר דוד רפאל בן עמי פיינשיל ז"ל בדרכה אל האור



רק הרבי ור' נתן

יריעה מיוחדת לרגל ההוצאה לאור של הספר 'בעקבי הצאן'



בגליון:

מדורים:

נתיב לא ידעו עיט
מבוא להתבודדות



בעקבי הצאן
ויאמר לקוצרים ה' עמכם

משיב לשואל
איך זוכים להתמדת התורה

נפשי בשאלתי
ללכת בדרכי התלמיד הגדול

ניצוץ של אור
חבורת ליקוטי הלכות

22 רק הרבי ור' נתן

ללמוד על תורת רבינו בסהרתה | שיחה מיוחדת עם עורך המאמרים המאירים 'בעקבי הצאן' לרגל הוצאת הספר החדש

26 נצחתי ואנצח

שיחה מיוחדת עם יו"ר מכון 'תורת הנצח' ר' נתן בורשטיין להפצת ספרי רבינו הקדוש על הדרך המופלאה מעת הקמת המכון לקראת הדפסת המהדורה המפוארת של ה'ליקוטי הלכות' במחיר הקרן

36 עלה של דעת

מכתב התחזקות מופלא מאת החסיד ר' יחיאל קאמינסקי מלא בדעת ותבונה מאוצרות הנחל נובע

38 בצל אנשי אמת

הר"ר משה יצחק רובין בעובדות ותיאורים משובבי נפש על אנשי שלומינו מהדור הקודם שהתהלכו באורו של הרבי

50 מנהלל למאה שערים

תהלכות חייו של ה'בעל מגן' החסיד המיוחד ר' דוד רפאל פיינשיל (בן-עמי) בדרכו אל הניגון הנצחי



צילום: בעולמה של ברסלב

ילד שעשועים

ספור
מאזיב לאוהב חלק ג'

מאמר
נהדר קפוא או לב קפוא

שעשועון

עמוד 60

יו"ל ע"י
מערכת אבקשה

טל': 02-539-63-63
פקס: 077-318-0237

©
כל הזכויות שמורות.
העתקת קטעי מאמרים,
או תמונות, אך ורק
באישור בכתב מהמערכת.

עיצוב גרפי: א. שפירא

הגליון מודפס ע"י
מ.א. הפקות דפוס -
כל סוגי ההדפסות
במחירים זולים
לקבלת הצעת מחיר
משתלמת במיוחד
פנו לטלפון
052-7631367

הודעה על המוקדים לחלוקת הספר 'אש תמיד תוקד' הושארה בקו אבקשה בטלפון 02-5396363 בשלוחה 4 הודעה על חלוקת הספר 'בעקבי הצאן' תבוא בשבוע הקרוב אי"ה

בשער הגליון



”כִּשְׁנֵשָׂאָר דַּעְתּוֹ לְמִטָּה עַל־יְדֵי בֵן אֹר תַּלְמִיד, נְחֻשֵׁב כְּאִלוֹ הוּא בְּעַצְמוֹ מִמֶּשׁ נִשְׂאָר בְּעוֹלָם”

ירמזון ידיו ומיליו שעל ידו יהיה נחשב הרבי 'כאילו הוא בעצמו ממש נשאר בעולם'.

”ומאמר 'כי מרחמם' נאמר בשבת חנוכה שנת תק"ע שהוא שנה האחרונה מימי חייו הקדושים של רבינו הקדוש ז"ל, ושם מוזכר ענין של 'יהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו, ושמעתי מאבי ז"ל ששמע מזקני תלמידיו הקדושים של רבינו ז"ל, שהבינו אז מרמיזותיו הקדושים של רבינו ז"ל שבמאמר זה נתן סמיכה לתלמידו הקדוש הר"ר נתן ז"ל” (הגה"ק רבי נחמן מטשריין ז"ע בספרו 'פרפראות לחכמה', תורה ז תנינא).



ואולם כעת, עלינו בני הדור האחרון, דרי מטה, נופלת חובת היום, להתעורר ביומא דהילולא רבא של אור העולם, לקיים את צוואת קודשו, לפני עלותו בסערה השמימה ונר אלקים לא יכבה ציווה לתלמידיו הנאמנים הנצבים לפניו:

”נוא, אז עזרא הסופר גייט אוועק, און טרייף פסול איז זיך מתגבר אזוי פיעל ווי סע היינט דא אלפים ורובבות טרייף פסול, נאר איך האף, אז איין בלעטיל פון ספרי רבינו וועט זיין א תקון אוף אלדינג; נוא, זאג איך איך און, אז איינער עויבדא זאל זיין איר זאלט דרוקן די ספרים, סע זאל זיין יפוצו מעינותיך חוצה, איהר זאלט זיין שטארק מיט געלט און מיט רצון און מיט טרחה”.

כי עכשיו לאחר שכבר טרח ויגע קבל ומסר לנו את תורתו והשגתו של הרב האמת המנהיג הרחמן, ודעתו והשגתו רבו הקדוש והעליון ומקיפיו העליונים מאירים בו באור שבעתיים, הרי כל עבודתינו כעת היא לחתור ולחפש לדרוש ולבקש למשמש ולפשפש באוצרות הגנוזים הצפונים אצלו, בארות מים חיים מעיינות הישועה והגאולה, אשר ממנו דייקא בעיקר ישתו כל העדרים.

ובמקום ענוותנותנו הגדולה העצומה והשלימה בתכלית תכלית השלימות שאין שלימות אחריה כלל, בביטול הגמור והמלא, שם נמצאת גדולתו ורוממותו מה שהואיל לדבר ולהשמיע לעם סגולתו ולפני מקורביו ובאוזן כל שומעת:

”...ואני חזק עתה בדתך, תהלה לאל, שכל העולם צריכים מאד מאד לשמע ולקבל דברי רבינו שקבלנו.. אשרי מי שיזכה לזה, ואני כל ימי חלדי איחל להודיע ולהשמיע לכל מי שיזכה לשמע, את כל טוב גנוז אוצרי אוצרות של חיים נצחיים, אוצרי יראת שמים, אשר הצפין אצלי עצם היקרא, עצם החיים, עצם הטוב, הוא אדוננו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה” (עלים לתרופה מכתב מכתב לח).



עשרה בטבת, צום העשירי הפך לששון ולשמחה, זה היום עשה ה', בו נבקעה העיר והתחיל חורבן הבית והדעת, ביום זה עלה ונתעלה המאור הגדול לממשלת הלילה, כי על כן ממנו ומאתו שם וחוזר ומתחיל תיקון בנין הדעת והתגלות הרחמים והסליחה, אשר היה נעשה בבית התפילה, הסוד הגדול אשר נגלה וניתן למשה רבינו ריעא מהימנא, והוא הולך ונמסר מדור לדור לרועים הנאמנים עד לרועה שבעה, שעל ידו יתקיים ביום ההוא יבוקש עוון ישראל ואיננו.

הדור לא יתום חלילה. השם יתברך לא השבית לנו גואל, ושלא לנו מנהיג רחמן באמת המוסר נפשו ומשליך עצמו מנגד עבור תיקון נשמות ישראל.

ישנו ראש בני ישראל רבי חי וקיים דאיהו אחיד בשמיא וארעא, הסוכך באברתו ומחיה ומקיים את העליונים והתחתונים, את דרי מעלה ואת דרי מטה, ומשפיע ומאיר בהם את התגלות אלקותו ומציאותו יתברך.

למרות שהוא הפשיט את לבושו וגופו הקדוש והטהור, זך ומזוכך בתכלית הזיכוך שאין זיכוך אחריו, עדיין הוא נמצא כאן, הארת דעתו ומקיפיו הנשגבים חיים וקיימים ונאמנים ומחוללים ופועלים ישועות בקרב הארץ.

השפעתו וחיותו של אותו מנהיג רב חסד גואל ומושיע היא נצחית, ולא תפסק לעולמים, כי בשם קודשו נשבע שלא יכבה נרו ואורו לעולם ועד.

אכן, נצחיותו והמשך השארתו הקדושה בהאי עלמא, היא תלויה ועומדת בתלמידו הקדוש הנכלל בו, בחלק נשמתו הנעלמת היורדת ומשפיעה בעיקר את אורו על דרי מטה וארעא.



בשבת חנוכה תק"ע, שבת חנוכה האחרון של אור האורות בהאי עלמא, עת נאספו כל העדרים והצאן אצל הרועה הגדול, בשעת רעוא דרעווין גילה תורה נוראה ארוכה ונפלאה, "כי מרחמם ינהגם", אשר בעת אמירתה השפיע ונתן מהודו ודעתו וסמך ידיו על ראש תלמידו הנאמן רבי נתן זע"א.

בתורה זאת מגלה הרבי הרחמן האמיתי פלאות נפלאות ה', שעל אף כל יגיעתו ומסירות נפשו של מנהיג ישראל והפקרת נפשות בניו וכל אשר לו, ורוב ועוצם רחמנותו עד לאין חקר על עם קודש להצילם מעוונות ולהוציאם ולהקים מנפילתם על ידי תיקונו ועצותיו הנוראים, כל זה אינו תכלית ושלימות כלל, רק באם יהיה לזה המשכיות וקיום גם לאחר שיעלה ויסתלק למקום שיסתלק בעולמות עליונים.

וכה דיבר איש האלקים בהיאי שעתא:

”כי זהו עקר השלמות, שישאר דעתו בעולם הזה גם בעת ההסתלקות, כשהנשמה עולה למעלה. כי מי שיודע קצת בידיעתו יתברך, הוא יודע שעקר התענוגים והשעשועים של השם יתברך הוא רק שאנחנו מעולם הזה השפיל נגדל ונקדש שמו יתברך, וזהו עקר התענוגים והשעשועים של השם יתברך, כמו שכתוב: ואבית תהלה מגושי עפר מקרוצי חמר וכי; כי השם יתברך יש לו שרפים וחיית אופנים ועולמות עליונים, שהם עובדים אותו יתברך, ואף על פי כן עקר התענוג והשעשוע שלו – כשעולה למעלה העבודה של עולם השפיל הזה”.

אמנם בכדי שיהיה קיום להשארותו ועבודתו ותיקונו הנוראים, אשר תקוות ותיקון כל העולמות תלויים בהם ואליהם עיניהם נשואות, בהכרח שישאר בן או תלמיד שיקבל ממנו את שכלו ודעתו **”כי כשנשאר דעתו למטה על ידי בן או תלמיד, נחשב כאילו הוא בעצמו ממש נשאר בעולם”**:

וכבר נודע שכל מי שהיו נוכחים באותו מעמד קדוש ונורא, הבן הבינו והשכילו לדעת מי הוא התלמיד המובהק עליו

על אף כל יגיעתו ומסירות נפשו של מנהיג ישראל והפקרת כל אשר לו, ורוב ועוצם רחמנותו עד לאין חקר להוציאם ולהקים מנפילתם על ידי תיקונו ועצותיו הנוראים, כל זה אינו תכלית ושלימות כלל, רק באם יהיה לזה המשכיות וקיום גם לאחר שיעלה ויסתלק למקום שיסתלק בעולמות עליונים



ללכת בדרכיו של התלמיד הגדול

נפשי חשקה להידבק במידותיו של מוהרנ"ת, התלמיד הגדול שכל חייו סבבו רק סביב נקודה אחת: 'חיפוש אורו של הרבי'. איך אזכה גם אני להתבטל לרבי באמת? איך אוכל להיכנס לעולם המופלא של ה'ליקוטי הלכות'? להתחיל לחיות חיים חדשים של אמונה והתחזקות, ולטעום מהגן עדן של השי"ת בעצמו | **'בברסלב בוערת אש'**

אדרבה עשה זאת ויותר מזה!

מאות חסידים ברסלב מאז מוהרנ"ת ידעו גם ידעו כמוך על... סיפורי הוד של ביקוש וחיפוש של מוהרנ"ת, אבל לאף אחד מהם זה לא היה 'מודל לחיקוי' כדי להיות ג"כ הלבנה בעצמה - אלא "מודל להתעוררות" לבקש ולחפש ברצינות ובתמימות כל אחד לפי כוחו ולפי טבעיו ושורש נשמתו וכאמור ולכן הם זכו כל אחד למה שזכה.

מידת 'אמת' זו היא אחת מהדברים היפים ביותר שיש בחיידר של הרבי, אשר מצד אחד הכניס בנו רבינו כאלו השגות ושאיפות גבוהות ורמות, אך מצד שני אנו יודעים לא ליפול מהדבר הכי קטן, וכל אחד עובד את השם לפי כוחותיו הוא. כי זהו כלל שהשי"ת שונא חיקויים וזיופים, "ועיקר השתוקקות של השי"ת אינו אלא אל האמת" (תורה ט').

כבר היה מעשה שמוהרנ"ת ישב פעם בביהכנ"ס, ואמר 'שיר השירים' בהתלהבות נוראה ומיוחדת כדרכו. ר' נחמן טולטשינער שנכנס וראה את המראה הגדול הזה, נעמד מאחורי ר' נתן ו'נדבק' מאמירתו והתלהבותו, הוא החל גם כן מחרה מחזיק כמו מוהרנ"ת עם אותן תנועות ואותו ניגון. כשר' נתן שם לב לכך נענה לעומתו של ר' נחמן ואמר לו: 'נחמן, א מאלפע מאכט נאך' (=נחמן, קוף דרכו לחקות), ללמדנו שצריך אמנם להתעורר מהשני אך לא בשיטת 'העתק - הדבק'!

■ **לפעמים אני לומד ליקוטי הלכות ואני רואה שמוהרנ"ת מנסה לומר לי משהו מסוים שוב ושוב, הוא חוזר על הדיבורים של ההתחזקות מכל כיוון אפשרי, ואני מתקשה להבין למה הוא חוזר כל כך הרבה על אותם הדברים, נדמה לי שאני כבר יודע שה' נמצא בכל מקום, ושכל נקודה שלי חשובה בעיני ה'?**

תשובה: כיון שמוהרנ"ת היה כאמור ה'לבנה' בה"א הידיעה, הוא הרגיש בנפשו את כל סוגי הנפילות והחלישות הדעת וכו' של כלל נפשות ישראל,

■ **תמיד כשאני שומע את השם הקדוש 'מוהרנ"ת', אני מתמלא בקנאה עצומה. אני נזכר בסיפורים על כך שהוא עמד וצעק לילות שלמים על שפת נהר הבוג ועל הביטול העצום שלו לרבינו, כמו כן כל שאר הדברים שהוא זכה אליהם. ואני עומד ותוהה, איך הוא זכה לכך? האם זה שייך גם אלי במצב הנמוך שלי? או שרק הוא זכה לזה כי הוא היה נשמה מיוחדת שהיא בבחינה של 'לבנה' ו'יהושע' וכו'?**

תשובה: מרגלא בפומייהו דאנ"ש שמוהרנ"ת הוא הרבי עבורנו לעניין איך צריך להיות 'תלמיד', ולכן כפי שאין לחלום לרשת את מקומו של הרבי ולשבת על כסאו ברבות הזמן... כך אסור לנו להשלות את עצמינו, שע"י יגיעה ועבודה נהיה עם הזמן אותו 'לבנה' ו'יהושע'. ואם אמנם ביחס לרבי כולנו אמורים להיות בחינת 'לבנה' - ועבור כך יש לנו את מוהרנ"ת להתלמד ממנו איך להיות ולהתנהג כלבנה, שאין לה מעצמה כלום כי אם מה שמקבלת מאור השמש. - אך ביחס למוהרנ"ת שהתבטל לגמרי להיות כלבנה - אנו רק תלמידים אשר השם 'כוכבים' יהלום אותנו יותר (הקדמת כוכבי אור).

ואכן בכדי להיות כוכב/לבנה ראוי לשמו, עלינו ללכת בעקבותיו של ה'לבנה' הגדולה, לחפש את מאור השמש ולצעוק הרבה "אין ברסלב ברענט א פייער - פייער דאס אריין ביי מיין הארץ" - (=ברסלב בוערת אש הבער אותה בליבי), אלא שאין צריך וגם אסור לחקות בדיוק את אופן פעולתו של מוהרנ"ת, כשם שאין עליך לקנות כרטיס טיסה ולהגיע לעיירה ברסלב ולעמוד על שפת נהר ה'בוג' ממש, ממש באותן ד' אמות שם עמד ר' נתן ולצעוק שם את צעקתו...

מהסיפורים על מוהרנ"ת עלינו רק להתעורר לחפש את האור של הרבי, באותה רצינות של ר' נתן ובאותה תמימות ופשיטות, אבל לא באותו דפוס פעולה כי אם לפי הכוחות שלך והנתונים שלך (ואכן אם אתה מרגיש שיש לך את הכלים לצעוק לילה שלם "בברסלב בוערת אש - הבער אותה בלבי" - מבלי שתחוש שאוטוטו הינך הולך להתגלות כמוהרנ"ת בעצמו... - אזי



שם היטב". ואכן לאחר שמעיינים היטב ב'תורה' מבינים את כל ה'הלכה' על בוריה, והדברים מאירים ומשמחים ומוסיפים המון דעת ועצות והתחזקות.

אולם בחור מן השורה אינו בר הכי, להספיק ללמוד את כל הליקו"מ ולהבין היטב הכל. לכן יש לדעת שאכן כשמגיעים לסעיפים או הלכות (בד"כ ההלכות הראשונות א' וב') שאינם מובנים אין ראוי לדלג עליהם אלא יש לגורסם באמירה והדבר מסוגל להצלחת הנפש (כך כותב ר' שמואל שפירא בא' ממכתביו). אבל לא רק, אלא החוש מעיד שגם מצורת לימוד שכזה ישנם מושגים או חצאי מושגים שנלקטים בתודעה וברבות הזמן חלקי הידיעות יצטרפו א' לא' לכדי תמונה מושלמת, ואף כשתבוא שוב במחזור הבא לקטעים אלו תבין אותם יותר טוב (וכפי שרבינו אכן מדריך איך ללמוד כל סוגי הלימוד בשיחות הר"ן ע"ו).

לכן בכל אופן אין כדאי לדלג, משום שאז עלולים ליפול מהקביעות ומלימוד הדף היומי ולהפסיד הכל. וכפי שכבר אמר ר' נתן ב"ר יהודה תלמיד ר' נתן שהיה נוהג להיכנס כל יום לביתו של מוהרנ"ת, אשר לא בכל יום שמעו מר' נתן דיבורים אבל כשכבר פתח את הפה היה מה לשמוע, וזה הספיק לכמה ימים. והתברר שהקביעות להיכנס אצלו יום יום השתלמה. כן הוא לעניינינו, אם תחזיק חזק בקביעות הלימוד יום יום, והגם שיהיו ימים בהם תיתקל בדף שאינו מובן לך ולא מדבר אליך - אולם יגיעו ימים שתלמד כאילו קטעים שביעבעו בנפשך אשר יספיקו להחיות אותך לכמה ימים.

מי שיכול מומלץ מאוד שלצד הדף היומי ילמד גם הלכה אחרת אחרי שלמד ועיין היטב בפנים המאמר (למשל התורה הזמנית), ואז ילמד את ההלכה לאט לאט באופן שיבין הכל היטב היטב.

בהצלחה.

והוא הכין להם חביות מרפא מכל זווית אפשרית. כיון שכל ירידה יש לה את הדרך והאופן המיוחד, אשר מסוגל למצוא מסילות ללבו של איש הישראלי המתמודד עם אותה סוג של ירידה וחשכות - ולחזקו ולתמוך בו שלא ייפול.

ואמנם יתכן שהמילים אשר אתה קורא כעת אינם כ"כ רלוונטיים למצבך העכשווי, אך ידוע תדע כי הרבה הרבה צריך לעבור על כל הרוצה לגשת אל הקודש. ואף אם עכשיו אינך זקוק כ"כ לדיבורים אלו "זכור אותם היטב כי תצטרך לזה מאד" בזמנים אחרים (לשון רבינו תורה מח' ח"ב). לכן צריך לקיים את עצת יוסף הצדיק שקראנו בתורה לפני שבוע: לקבוץ את כל טוב ושפע ההתחזקות הנובעים בין בתרי הלקוטי הלכות, ויהיו לפקדון ל'שבע שני הרעב' אשר יבואו בימים הבאים - היינו "לעשות לעצמו אוצרות במוחו להטמין שם את כל הטוב של שבע השנים הטובות שיהיו לו לפקדון להחיות את נפשו בימי רע" (ברכת הפירות ב'). תלמד איפה הרבה הרבה ליקו"ה, גם אם אינך מבין זה נותן לך הרבה - הדברים ישמשו לך ויהיו לך למשיב נפש לעת הצורך, ויחיו את נפשך בכל תחנות החיים!

מהסיפורים על מוהרנ"ת עלינו רק להתעורר לחפש את האור של הרבי, באותה רצינות של ר' נתן ובאותה תמימות ופשיטות, אבל לא באותו דפוס פעולה כי אם לפי הכוחות שלך והנתונים שלך

■ **כשאני זוכה ולומד ליקוטי הלכות בסדר הדף היומי, לפעמים קשה לי להבין כל מיני מילים של בחינות וכו' בליקוטי הלכות, האם יש טעם ללמוד דפים שלמים גם בלי להבין?**

תשובה: לכתחילה בוודאי מן הראוי לקיים את הוראת מוהרנ"ת בתחילת כל הלכה אשר לאחר שמצטט בקצרה את המאמר עליה נסוב ההלכה - הוא מוסיף את המילים: "יעויין

בחור יקר! ניתן לשלוח שאלות, התלבטויות, בענייני עבודת ה', בדרכי רבינו הק', וכיוצ"ב, באמצעות הקלטת השאלה בטל' המערכת: 02-539-63-63, שלוחה 5, או בשליחה לפקס: 077-318-0237.

עצת העצות

נתיב לא ידעו עיט

נתיבות ומסילות בדרכי קנין ההתבודדות

מבוא

החפצים להתקרב להשי"ת ביתר שאת ובהתחדשות - מחפשים תמיד אחר עצות ומעשים שיסייעו להבעיר את ליבם, לחמם ולהדק בכך את הקשר עם ה' יתברך.

רבינו הק' הניח דגש מיוחד על עניין ההתבודדות. וכדברי ר' נתן - ההתבודדות אחת מתוך שלושת הדברים המבוררים והמרכזיים שנותרו לנו עד דורותינו אלו מרבינו הק'.

ההתבודדות מקשרת אותנו עם ה' יתברך בעבותות של אהבה, בסוג קשר שאינו תלוי במצבי-רוח ודומיו; קשר חזק ואמיץ.

ואכן רבינו הק' הצהיר שרק הצועד בדרך זו יכול לזכות להיות איש כשר באמת. אדם חשוב, יושב ולומד במשך כל היום. דמות. אך עדיין חסר לו באם אינו זוכה לשפוך צקון ליבו בכל יום...

אולם המתבודד צריך חיזוק גדול מאוד לעבודתו. אומנות זו אינה נרכשת בקלות, מפני שהיצר מניח את מירב כוחותיו כנגד עצה זו, מחשש שמא תצליח ההתבודדות ובכך תפקידו יסתיים...

לכן צריכים להחיות הנפש עם עצות רבינו הק' ותלמידו ר' נתן, להתחדש תמיד ולטבול במעיין הנובע והמזכך.

טרם מתחילים כל משימה יש להגדיר מהי המטרה; מטרת מדור זה - לגרום לכולנו לזכות להתבודד בקביעות איתנה לכל הפחות שעה ביום.

ויהי רצון שישרה נועם ה' עלינו ועל מעשינו.



התבודדות מהי?

תורה כ"ה בליקוטי מוהר"ן ח"ב מדברת כולה על ההתבודדות. וכאשר לומדים ומעיינים בתורה זו מתעוררות כמה וכמה שאלות ואי-הבנות:

שכן לכאורה התפיסה הראשונית והפשוטה שיש לנו בהסבר להתבודדות היא - מעין תפילה. תפילה אישית.

ברם לפי הבנה זו תמוה לכאורה מדוע ההתבודדות היא 'חידוש' רבינו הק', הרי אם ההתבודדות הכוונה לתפילה - היא כבר עצה עתיקה, מאנשי כנסת הגדולה?! ועוד - מהו הלשון 'התבודדות'? וביותר - מדוע יש עניין 'להיות' יחד עם ה' יתברך, אף אם אין דיבורים ולעשות מזה גופא דיבורים - הרי בתפילה מבקשים ומוודים וכו', אך אין כל סיבה מיוחדת בעצם ה'להיות' עם ה' יתברך.

רואים אם כן שהתבודדות נפרדת ושונה בתכלית מהתפיסה הראשונית.

ואכן, כאשר מעיינים בספרי רבינו הק' רואים מציאות אחרת לגמרי: ההתבודדות אינה תפילה גרידא, היא פעולה שבאה לקשר ולאחד עם ה' יתברך, מציאות חדשה לגמרי ש'מבודדת' את האדם מכל המולת העולם ובלבוליו ומכניסה את המתבודד למקום אחר, זך ואיכותי, נפרד לחלוטין מהבלי העולם. פגישה אישית עם בורא העולם.

תוצאת ההתבודדות אינה קשורה לדיבורי ההתבודדות, לכמות ההתרגשות שהייתה בהתבודדות ולהתלהבות. עצם הישיבה יחד עם ה' יתברך, מספק את התוצאה.

זו הבנה נפלאה, שכן לעיתים האדם יושב

בהתבודדות כאשר ליבו ומוחו טרודים ואינם מיושבים די, וליבו נחמץ בקרבו מחמת חוסר הדיבורים וההרגש שיש בהתבודדותו.

אך כפי שאנו רואים כעת, האמת שונה בתכלית: שכן האדם שיושב מול ה' יתברך פועל גדולות ונצורות, הוא מקיים בשלמות את ההתבודדות ועליו לשמוח ולהודות על כך, ולא לשית ליבו אל היצר המנסה להביסו עם תחושות חמוצות.

תמיד עלינו לזכור: עיקר ההתבודדות היא כביכול להיות אחד עם ה'. להתייחד עמו ולבודד את כל העולם החיצוני מהפגישה האישית הזו. זהו בסיס ההתבודדות.

כמובן שיש עוד חלקים מהותיים בהתבודדות - אך אלו משמשים כהמשך וכתוספת על הבסיס הקיים.

לעיתים היצר אף 'קופץ על ההזדמנות' ומנצל את תוספות ההתבודדות על מנת ליטול מהמתבודד את עיקר ההתבודדות. היינו: פעמים מגיע היצר למתבודד וגוער בו שאינו יעיל מספיק בהתבודדות ואינו 'מנצל' את הזמן די, והאדם מתחיל לדבר ולחמם את ליבו בכוח וכו' - עד ששוכח שהוא מול ה' יתברך. כל ראשו עסוק רק ב'איך עוד למלאות את הזמן ולמצות כל רגע'. לעיתים צריך רק להרפות, לשבת בשקט ולהיזכר שיש בורא עולם שנמצא ואוהב את הרגע הזה, כמו שהוא, טרם הדיבורים והפעולות; ה' מתאוה לשבת עם בנו, סתם להסתכל לו בעיניו... להיות עמו יחד. אב ובן.

וכמובן לאחר שהבסיס ברור ויסודי ניתן להמשיך להמשך ההתבודדות - דברים שנחוצים ויסודיים מאוד אם רק באים אליהם בצורה נכונה - כזו שתוסיף עוד על הקשר עם ה' יתברך, לא שתגרע או תעלים חלילה את עצם ההתבודדות מהאדם.

פרק ראשון



כוח הדיבור

ר' נתן כותב בליקוטי תפילות (בתפילה הראשונה): "שנזכה שיהיו דברינו לפניך דברי חן ותחנונים". עניין הדיבורים בהתבודדות חשוב ומהותי ביותר. חלק בלתי נפרד מההתבודדות.

נפתח במשל בכדי לבטא את כוחו של הדיבור: מזה מספר שנים ששני חברי-נעורים טובים לא התראו כלל, השנים שעברו לא הוסיפו רבות לקשר שהלך ונשכח. פתאום פוגשים אחד את חבריו ברחוב. קיימים לפנייהם שתי אפשרויות: הראשונה, להנהיג בניע ראש לשלום, להוציא את מכשיר הפלאפון, לעיין בו כאדם שסוגר עסקה חשובה ברגעים אלו ממש וללכת...

אך קיימת לפנייהם אפשרות נוספת, כזאת שתדרוש מהם יותר תעוזה אמנם, אך בהחלט משתלמת: לשאול בחמימות לשלום רעהו, להיזכר בימים היפים שעברו יחד, בקשר הטוב שהיה פעם, לספר כמה גדולים הגעגועים לקשר שהיה בעבר, כמה חבר קרוב חסר להם כיום וכו' וכו'. אפשרות זו תקרב חזרה את הלבבות, והקשר שהיה ביניהם, יחודש.

החילוק הגדול שיש בין האפשרויות נובע מפעולה אחת: דיבור.



דיבור של תפילה

הדיבור מחייב להיות כן ואמיתי, נוקב. זו התועלת הגדולה שיש בדיבורי ההתבודדות. לעיתים יש דבר מסוים שהאדם עצמו אינו מודע אליו, ורק ע"י שמדבר על כך עם השי"ת ומוציא לחלל העולם את מחשבותיו - חושף אותם אף לעצמו.

דוגמא: פעמים נוצר לאדם טרוניה על חבריו, והוא חש שנאה כלפיו. כאשר ידבר על כך בהתבודדות בדיבורים כנים וירחיב ויתאר לקב"ה את המעשה - יתכן מאוד שיבין לפתע כי שנאתו נובעת מחוסר פרגון בהצלחת חבריו, או מקנאה עזה להיות אף הוא עצמו מוצלח כמותו.

"וְאֵלֹהֵי הַדְּבָרִים נִשְׁלָחִים לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם" (ליקו"ה שילוח הקן ה') - אכן רואים זאת בחוש ממש. שכן פעמים רבות האדם נכנס להתבודדות ואין בפיו שמץ של דיבורים, ואילו לאחר ההתבודדות יוכל להעיד שבסופו של דבר היו לו דיבורים ורתחים... הבנות חדשות... בהירות נפלאה בדברים שהיו כה מבולבלים קודם...

מה מדהים לשמוע את התשובה של חסידי ברסלב לשאלה שנשאלים מחסידים שרובם חי (ומתייעצים עמו כאשר זקוקים להכרעה מסוימת): 'מה עושים אתם כאשר מתעוררת שאלה מסוימת שמצריכה הכרעה גדולים?'

והתשובה אחידה: "יוצא לפעלד. מקבל הכרעה מהקדוש-ברוך-הוא עצמו" - - -



עצות למתבודד

אמנם, עם כל התועלת והנחיצות שיש בדיבור, לעיתים הדבר קשה עד למאוד ולא מוצאים כיצד לבטא, ופעמים חשים כי אין כלל מה לבטא...

והשאלה נשאלת מעצמה - כיצד יכולים לדבר דיבורי אמת בכל המצבים? שכן מתי שהלב בוער וכוסף מצליחים בניקל להביע ולדבר דיבורי אמת, אך כאשר אין 'מוחין' מיוחדים קשה מאוד לדבר. אין זוכים?

נביא כאן, איפוא, מספר עצות ונקודות העולות מהספרים הק' בעניין זה:

דבר ראשון (לכל דבר ועניין) צריך לידע ולשנן שוב ושוב שהכל מאתו יתברך. לנו אין כל יכולת עצמית. ואילו ביכולתו יתברך הכל, ויכול אף לפתוח פינו ולהכניס בנו דיבורים נפלאים ומיוחדים. עלינו לבקש על כך, שנזכה.

ואכן, רואים בעניין זה סייעתא דשמיא מיוחדת, וכמו שהזכרנו לעיל שהדיבורים נשלחים משמיים ממש. וכפי שר' נתן התבטא כמה וכמה פעמים בכמה לשונות: וְאֵם יִתְצַק וְיִתְאַמֵּץ לְפָתֹחַ פִּי בְּעַל פְּרוּחַ לְדַבֵּר תְּמִיד - בְּנֹדְאֵי יַעֲזְרֵהוּ ה' יִתְבַּרַךְ וְיִפְתַּח פִּי וְלִבִּי. (הלכות מלמדים ד')

"ענה ואמר בלשון גערה קצת כאומר: 'זאם יש לך אמונה, אין לך אמונה בעצמך' (האסטי אין דיר קיין אמונה ניט)" (שיחות הר"ן - אות ק"מ).

כאשר אדם סבור שהוא 'כבד פה' ואין לו יכולות, ההתקדמות תקשה בידו. אדם צריך להבין ולהאמין שהשי"ת הפקיד בידו יכולת וכוחות. עליו לדבר, והוא יצליח בעז"ה לדבר דיבורים נפלאים ביותר.

צריך להרחיב ולתאר בדיבורים כמה שיותר, זה גורם לנחת רוח מיוחדת להשי"ת. בספרים יש מגוון נרחב של סוגי דיבורים אפשריים בהתבודדות (טענות, תחנונים, פיוסים, טענות נאות, דברי התעוררות של רחמים, הודיה, שבח, בקשה, רצון להתקרבות, ועוד ועוד - המשותף בכל אלו שיהיו בשפה ישירה מהלב).

דיבורים בהרחבה גורמים להתעוררות השכינה, וכמו שרואים בחוש כלפי בני אדם, שאדם מצליח לשכנע את רעהו בדעותיו ע"י טענות מרובות וכו'. "...תַּחֲנִנִּים וּפְיוּסִים הֲרַבָּה עַד שְׁלִפְעָמִים מְעוֹרְרִים לֵב הַמֶּלֶךְ אוֹ הַשּׁוֹפֵט עַד שְׁמֹתָחִיל לִבְכוֹת עִמָּהֶם גַּם כֹּן - - -" (הלכות תפילה ד').

הדיבור צריך להיות מהווי החיים השגרתי העובר עלינו. זה מה שהקב"ה רוצה לשמוע.

לעיתים האדם סבור שדיבורים אמתיים הם דיבורים הבאים בחסות התלהבות מיוחדת, להבות אש ורתחות. אך האמת שהדיבורים צריכים להיות פשוטים, מלב אל לב, כדבר איש אל רעהו. תשתף את ה' יתברך כמה שעובר עליך, תבקש בפשטות קרבת אלוקים וכו'. בתמימות ובפשיטות.

כאשר האדם מצפה לזמנים בהם הלב יבער ויצאו מפיו להבות... אזי ימתין עד בוש, שכן לעולם לא ימצא באמת את הרגע הנכון והמתאים לדיבורים: בכל פעם יעלה בדעתו שכעת עדיין ליבו אינו ראוי ומרוכז מספיק ועוד יבוא זמנים טובים יותר...

וביותר - אנו רוצים קשר עז עם בורא העולם, קשר שיבוא לידי ביטוי בכל המצבים, המאירים כחשוכים. איזו צורה יהיה לקשר כאשר יבוא לידי ביטוי אף בזמנים 'נעימים' ואילו כאשר הדיבור יבוא בקושי ובהקרה עצמית לא יטריח האדם עצמו לכך...

לכן צריך לשנן: מדברים בכל המצבים, יהיה מה שיהיה. וצריך להילחם על כך, בעקשנות מרובה. רק כך ניתן יהיה לזכות באמת לקרבת אלוקים, לעשות מהקשר עם ה' יתברך - קשר של קיימא.

שנזכה.

הדיבור מחייב להיות כן ואמיתי, נוקב. זו התועלת הגדולה שיש בדיבורי ההתבודדות. לעיתים יש דבר מסוים שהאדם עצמו אינו מודע אליו, ורק ע"י שמדבר על כך עם השי"ת ומוציא לחלל העולם את מחשבותיו - חושף אותם אף לעצמו



זיהי נא 'פי שניים' ברוחך...

דברות קודש היוצאות מנהמת לב בנפלאות גדולת
התלמיד מוהרנ"ת זי"ע המאיר בעוז ותעצומות אחר
הסתלקות רבינו הקדוש ברוח פי שניים יותר מבחיי חיותו
ממשא קודש שנשמעו מפי **הרב החסיד רבי לוי יצחק**
בנדר זצ"ל ביומא דהילולא של גאון עוזנו מוהרנ"ת זי"ע
- ליל עשרה בטבת תש"מ -



הרי ירד הרוח דלעילא, נוצר אם כן סוג כח עליון, ואלישע לקח את הכח של הרוח דלעילא – ואכן הוא יכול היה לפעול דברים גדולים יותר! לכן כתוב באמת 'ברוחך אלי', מה הפירוש 'ברוחך?' ה'רוח דלעילא'! (עד כאן מדבר מתו' ס"ו).



שולחן כזה כמו שיש אצלי...

בלימוד הזה מונח התחזקות נפלאה: 'כח הצדיק' – כשהוא מסתלק – נשאר ממנו כח גדול יותר לאחר הסתלקותו! וזאת ראו גם כן אצל רבי נתן, ר' נתן ענה ואמר: "א טיש וואס איז ביי מיר – איז ביים רבי'ן נישט געווען!" [שולחן כמו שיש אצלי – אצל הרבי לא היה] כך אמר רבי נתן. כששאלה אותו אדל (בת רביז'ל) על כך, אמר רבי נתן: "יא, אזוי האב איך געזאגט, נאר וואס דען – מיטן כח פונעם רבי'ן!" [כן, אכן כך אמרתי – אולם כל זה – מכוחו של הרבי] למדים אנו מכך, שאצל רבי נתן ראו את העניין של הרבי – הרבה יותר ממה שהיה בחיים חיותו של הרבי בעצמו!

כך גם היה אצל הרבה צדיקים, אפילו אצל הבעל שם טוב הקדוש – אמר המגיד הגדול: "כזה שולחן כמו שיש אצלי, אצל ה'בעל שם' לא היה!"

זה התחזקות נפלאה, כשהצדיק מסתלק – צריכים לדעת שמתעורר כח גדול יותר של הצדיק – עוד יותר ממה שהיה בחיים חיותו! וראים אכן, בזמנו של הרבי עוד לא הודפסו כל כך הרבה ספרי רבינו, אולם לאחר הסתלקותו של רבינו החלו העבודות הגדולות, התקרבו כאלו אנשים גדולים – כמו שהרבי אמר: "נישט דאס האב איך געמיינט, איך האב געמיינט אז איר זאלט ארום גיין, אזוי ווי די חיות גייען ארום, און ברומען אין וואלד צום אויבערשטן גאנצע נעכט, גאנצע טעג!" [לא לכך התכוונתי, התכוונתי שתשוטטו, כמו שהחיות משוטטות, ותנהמו ביערות להשם יתברך לילות שלמים, ימים שלמים!]

- ואמנם אצל רבי נתן היו אנשים כאלו! מה שלרבינו לא היו אנשים כאלו, הרי הרבי ענה ואמר: "איך האב געוואלט!" "רציתי!" אצל רבי נתן היו כאלו תלמידים ששוטטו לילות וימים שלמים כמו חיות, כל כך הם נהמו להשם יתברך – כאלו אנשים היו לרבי נתן! אולם כל זה היה בכוחו של הרבי! (דיבור זה הוא מר' אברהם בן ר' נחמן בשם מוהרנ"ת ז"ל)

בתורה ס"ו הרבי מדבר על הפסוק: "ויהי נא פי שניים ברוחך אלי" (מלכים – ב', ב ט') – שאליהו הנביא אמר לאלישע; "שאל, מה אעשה לך" – מה אתן לך?! [ואזי ביקש אלישע]; "ויהי נא פי שניים ברוחך אלי" אמר לו אליהו הנביא; "הקשית לשאל" – ביקשת דבר קשה מאד, "אם תראה אותי לקוח ממך יהי לך כן" – אם תראה את ההסתלקות של אליהו הנביא, או אז תזכה לדבר זה! ואכן כך התקיים, לאלישע היה פי שנים מאליהו הנביא!

אומר הרבי, כיצד יכול להיות דבר כזה בעולם? – ובכלל ישנה קושיא נוספת; היתכן שתלמיד יבקש מהרבי שיתן לו – שיהיה לו כח כפול ממה שהיה לרבו? אם לרבי אין זאת – כיצד הוא יכול לבקש ממנו דבר כזה? ומהיכן הוא באמת קיבל 'פי שניים'!

הרבי מביא על כך זוהר הק', תוספתא בזוהר (פרשת נח דף נ"ט); "אלה תולדות נח נח – נח תרי זמני!" כתוב פעמיים נח, אומר הרבי שכך הדבר אצל כל הצדיקים – "נח לעילא ונח לתתא"! יש להם 'רוח לעילא' ו'רוח לתתא'! כל צדיק שחי בעולם הזה, יש לו חלק אלקי שעליו הוא התייגע בעולם הזה; אולם יש לו גם 'רוח דלעילא' – שהוא הרבה יותר גבוה, ה'רוח דלעילא' שיש לו בעולם העליון – הרבה יותר גבוה מה'רוח דלתתא'.

ואולם ה'רוח דלעילא' – אומר הרבי – לא יכול לסבול את העולם הזה! כזה מין קדושה גבוה הוא זה. וכל זמן שהצדיק הוא בחיים חיותו, יש התגלות רק לה'רוח דלתתא, ה'רוח דלעילא' איננה נגלית, אבל כשמגיעה שעת ההסתלקות אזי יורדת ה'רוח דלעילא' ומתאחדת עם ה'רוח דלתתא', וזה 'בחינת נשיקין'. ומכיוון שהרוח דלעילא לא יכולה לסבול את העולם הזה, היא לוקחת איתה את הצדיק, הצדיק מסתלק! אולם בינתיים נשאר בשעת הסתלקות הצדיק הרוח דלעילא – כח עליון.

כל זמן שהצדיק חי היה רק ה'רוח דלתתא', עכשיו בשעת הסתלקותו מתעורר ה'רוח דלעילא', כח עליון, סוג קדושה גבוה מאד, אלקות עליונה, והתלמיד שנוכח בשעת הסתלקותו של הצדיק – לוקח את הכח הזה של ה'רוח דלעילא'!

אם כן הפשט בזה, שהוא לא גדול יותר במעלתו מהצדיק, רק שהצדיק בעצמו – אליהו הנביא – כל זמן שהוא חי בעולם הזה, היה לו רק את הרוח דלתתא, הרוח דלעילא לא היתה – היא הרי לא יכולה להיות בעולם הזה! אולם בשעת הסתלקותו

רבי נתן היה
כל ימי חייו
ישר לרבי,
ישר לרבי,
הוא הניח את
כל חכמתו
ושכלו! מה
הפירוש ישר
לרבי?! "איני
יודע כלום
מעצמי" רק
מה שהרבי
אומר!

גדולים צדיקים במיתתן...

הקדוש ברוך הוא ריחם עלינו, כשצדיק מסתלק - - זו התחזקות נפלאה, בוודאי הפסדנו כזה מין אור, 'הרבי' היה בוודאי - 'בית ראשון' היה בוודאי גדול מאד, קדוש מאד, ובפנימיות אכן ההשגות אלקות גבוהות יותר, ונעלות יותר, אולם הכוחות שנובעים, הן בהדפסת ספרים, הן בקירוב אנשים חדשים, ושכל אחד יתחזק מעט - - זה ביתר שאת דייקא לאחר הסתלקותו!

כך גם היה לאחר הסתלקותו של רבי נתן, רבי נתן נסתלק בשנת תר"ה, ואז הדפיסו בסך הכל רק כרך אחד של ליקוטי הלכות, חלק אחד מאורח חיים, לא יותר מזה, אפילו לא את כל חלקי אורח חיים - ר' נחמן הוא זה שהדפיס את זה - הוא נסע מביתו של ר' נתן, היה זה בחורף, אפילו נעליים לרגליו לא היו לו, הוא כרך את רגליו עם סחבות, והביא ליקוטי הלכות, הוא הדפיס חצי מאורח חיים - שלישי מאורח חיים. לאחר הסתלקותו של רבי נתן הודפסו כל חלקי 'ליקוטי הלכות', ברוב פאר והדר! רואים אנו את כוחו של הרבי, שעניינו של הרבי הוא עניין שאינו נכבה לעולם! - -

וודאי שהרבי חסר לנו, האור של הרבי, האור הזה וודאי חסר לנו, אולם בכל זאת רואים אנו שדווקא עכשיו מודפסים ספרי רבינו - - וזכרנו עת התגוררתי באומן, רק אצל שתי אנשים, לא יותר, היו כל כרכי ליקוטי הלכות, היו צריכים למשכן חפץ ולשאול כרך ליקוטי הלכות! היום - ברוך השם - בכל בית ישנם מספר כרכים ליקוטי הלכות, יש ספרי ליקוטי מוהר"ן, גדולים, בינוניים, קטנים, אפשר להחזיק ליקוטי מוהר"ן בכיס, ויש גם בגודל של גמרא - - רואים אנו שעניינו של הרבי הולך וגדל, הולך וגדל!

כמו כן נהיים יותר מקורבים, ישנם יותר מקורבים - הכל זה בחינה של 'יהי נא פי שניים ברוחך אלי', שהתלמיד לוקח מרבו 'פי שניים'! ככה היה אצל הרבי ורבי נתן, וכך זה גם בזמננו! ממילא מותר לנו להיות חזקים ביותר בעניינו של הרבי; כל כח של הרבי, כל עצה של הרבי, כל מה שהיה בזמנו - צריך להיות גם עכשיו! צריך לחזור ולשנן זאת שוב ושוב, הרי זהו כל רצונו של הצדיק - שנלך עם ספריו, נלמד את ספריו, ולקיים את עצותיו - זהו עיקר עניינו של הרבי! הוא הרי לא רוצה שום דבר - כי אם התכלית האמיתית!

אינני סוחר של זפת...

ככה היה גם בחייו של הרבי, בפעם הראשונה לאחר שהרבי עבר לגור בעיר ברסלב, באו הקדרים, אלו שסוחרים בקדרות

סיפור הדפסת הליקוטי הלכות

בשנת תרי"ד - היה זה כתשע שנים לאחר הסתלקותו של רבי נתן - עליית הגג של רבי נתן הייתה מלאה בכתבים, הם כבר בלו, כבר לא יכלו להדפיסם - - כמה כבר הודפסו עד אז? בסך הכל הודפס רק ליקוטי הלכות על חלק אורח חיים!

אבל הקדוש ברוך הוא סיבב כך, שבעיר טירה הוצע - בעיירה ליד טירה הוצע - התעורר איזה קול של כמה מקורבים חדשים מאנשי שלומינו. היה זה בשנת תרי"ד. ואז אמר ר' נפתלי (תלמיד רבי"ל) לר' נחמן טולטשינער: "הנה החל להתעורר שם משהו מהעניין של הרבי, נחמן, סע לשם!"

ר' נחמן נסע לשם. היו שם כמה מקורבים: ר' סנדר, ור' יקותיאל - אחיו של ר' יצחק בער, ר' שמואל פיקסל, היו שם אנשים בודדים. ר' נחמן הגיע לשם, ופתח את פי קודשו, והחל לדבר איתם!

היה זה ביום ראשון והם הזמינו סוס ועגלה למשך כל השבוע הקרוב, כדי שבשבוע הבא ביום ראשון הוא יוכל לחזור לעיר מגוריו אומן. הוא היה איתם שבוע שלם, ולאחר מכן נפרדו, הייתה זו כזו מין פרידה - שר' נחמן נשאר לשהות שם שבוע נוסף! כך הם נפרדו!

בשבוע השני הם שוב הזמינו סוס ועגלה לנסיעתו חזרה, והם שוב נפרדו כמו בשבוע העבר - - הוא נשאר לשבוע נוסף! כך למשך 'שלשה שבועות' הוא שהה שם! 'שלוש פעמים' הם נפרדו, אולם הם לא יכלו להיפרד ממנו!

והם שאלו אותו: "ר' נחמן, מהיכן אתם לוקחים כאלו דיבורים? דבריכם כמעייין נובע, ממש נובע!" אמר להם ר' נחמן: "מאחר שרבי נתן כבר נפטר, ועליית גגו מלאה בכתביו, ואין מהיכן להדפיסם! מה יהיה!?"

ענה ר' סנדר [כל זה היה בשנת תרי"ד, מאה שלושים שנים, נורא!]: "אנו נותנים לכם תיכף 'מאה רובל', וכשתחילו להדפיס ניתן לכם 'מאה רובל' נוספים, וכשתסיימו להדפיס ניתן לכם 'מאה רובל' נוספים!" ככה הוא נתן לו 'שלשת מאות רובל' - בשנים ההם!

ר' נחמן נסע משם לעיר טשעהרין, והוא עורר את כולם, געזואלד: "מקורבים חדשים שיש להם רק כדי פרנסתם, לא גבירים, והם נותנים מכספם לעניינו של הרבי 'שלשת מאות רובל'! מיד נהייתה התעוררות, ועד שנת תרי"ח ר' נחמן טולטשינער הדפיס את כל חלקי 'ליקוטי הלכות' - כל ההתעוררות הזו הגיעה מר' נחמן טולטשינער!

גם כאן ראו דבר זה, את העניין של 'יהי נא פי שניים ברוחך אלי' - ראו זאת אצל הרבי ור' נתן, וכן אצל ר' נתן ור' נחמן - כל זה ראו אצלם!

צריך לחזור ולשנן זאת שוב ושוב, הרי זהו כל רצונו של הצדיק - שנלך עם ספריו, נלמד את ספריו, ולקיים את עצותיו - זהו עיקר עניינו של הרבי! הוא הרי לא רוצה שום דבר - כי אם התכלית האמיתית!



וסירים, הם נכנסו לרבי - - ככה היה נהוג ברוסיה, סחור שנסע ליריד, היה נכנס לאחור היריד לאיזה רבי, היה נותן משהו לפדיון והיה ממשיך לדרכו, הקדרים התגוררו בנעמירוב, והם נכנסו לרבי, בעיר ברסלב היכן שהיריד התקיים. בחזרתם לנעמירוב, הם אמרו: הגיע איזה רבי חדש! הוא מדבר רק מעבודת השם! הוא לא מעוניין לדבר כלום - כי אם מהתכלית, רק מעבודת השם! הוא לא רוצה לדבר שום דבר אחר!"

אנו יודעים - - אצל הרבי לא ביקשו אף בקשה, אצל הרבי היה רק דיבורים מהתכלית ומעלמא דאתי, זה מה שהיה אצל הרבי!

זה דבר ידוע, יהודי הגיע לרבי - הוא לא נמנה על אנשי של הרבי - בבקשה לפרנסה או משהו אחר, הוא בא לרבי לבקש בקשה. אמר לו הרבי: היה סחור שסחר בבדים, הגיע לקוח ורכש כמות גדולה של בדים, העמים עגלה מלאה בבדים, אולם גלגלי העגלה לא היו משוחים ב'זפת', נכנס הלקוח לסוחר הבדים ואומר לו: תקשיב, אינני יכול להסיע את סחורתי, אין לי 'זפת'! נתן לו סחור הבדים מעט זפת - קח לך, לך משוח את גלגלי העגלה וסע לביתך!

ראה אותו חבירו ושאל אותו: "מהיכן היה לך זפת למשוח את גלגלי עגלתך?" אומר לו הלקוח "אחד נתן לי", הלך אותו אחד ונכנס לסוחר הבדים, אמר לו הסוחר: "וכי סוחר זפת אני?" "חברך רכש אצלי כמות גדולה של בדים, והוא לא יכול היה לנסוע עם עגלתו, מוכרח הייתי לתת לו מעט זפת, כדי שיוכל לשוב לביתו, אולם אתה נכנס אלי רק כדי לרכוש זפת?"

כך היתה ההנהגה אצל הרבי. הוא בא לרבי לעניין פרנסה, וכי סוחר של פרנסה אני?" "ההוא מדבר איתי רק מהתכלית, הוא הולך עם עצותי, הוא מצייט לדברי, מוכרח אני לתת לו מעט פרנסה, כדי שיוכל ללכת, כדי שיוכל לעבוד את השם יתברך, הנני מוכרח לתת לו משהו, כדי שעגלתו תוכל לנסוע!"

זה מה שהיה אצל הרבי! אצל הרבי העיקר היה רק התכלית, לדבר רק מעצות של התכלית, זה היה העיקר אצל הרבי! איי, צריך גם משהו כדי שהגלגלים יסעו?! נותנים משהו כדי שהעגלה תוכל לנסוע, שהגלגלים יוכלו להסתובב.

וכך גם מתנהג הדבר עכשיו, ובזה אנו צריכים להתחדש!



היום חל הילולת רבי נתן, כבר עברו מאז שרבי נתן הסתלק מאה שלושים וחמש שנים, אכן ישנו קול - "הקל"

בגימטרייה 'מאה שלושים וחמש' שנים, הקול הזה נשמע עדיין גם עכשיו, עדיין שומעים את קולו של רבי נתן ושל ספריו הקדושים!

ועיקר הנחת רוח - שיהיו "שפתותיו דובבות בקבר" - זה רק כשאנחנו נתחדש - נתחדש באמירת 'ליקוטי תפילות', בלימוד 'ליקוטי הלכות', להתחיל ללמוד את ה'מכתבים', זהו עיקר הנחת רוח! וזה מה שרבי נתן אמר בחייו - הוא כבר הכניס הרבה אנשים לגן עדן על ידי תפילותיו!

יוצא אם כן, שרבי נתן רוצה להיות כל כך מסור אלינו, לעשות מאתנו 'אנשים כשרים', לעשות מאתנו 'אנשים יראים וכשרים' - רק על ידי ספריו הקדושים! זהו עיקר הנחת רוח של הצדיק, זה מה שהוא רצה בחייו!

ברוך השם, ישנם כבר אלפי מקורבים - לאחר הסתלקותו של רבי נתן - על ידי ספרי ר' נתן, ובזמן שאחרים מתעוררים מספריו הקדושים, על ידי שדיבוריו נשמעים בעולם ומעוררים, בוודאי צריכים אנו להתחדש בזה ביום ההילולא!

ביום הילולא של צדיק צריך כל אחד לקבל על עצמו איזה סדר בלימוד ספריו הקדושים - ללמוד יותר, והעיקר הוא לעסוק יותר בתפילות! זה העיקר, זה עיקר עניינו!



'איך' - גלייך צום רבי'ן!

רבי נתן נסתלק ביום שישי לעת ערב, עוד יכלו לערוך לווייה, אולם בקושי רב, וההלוויה נדחתה ונערכה רק לאחר שבת. בשבת בלילה - ר' נפתלי שהתגורר באומן - ראה בחלומו, איך שרבי נתן רץ, אמר לו: "היכן אתה רץ?" ענה לו רבי נתן: 'איך' - גלייך צום רבי'ן! [אני - ישר לרבינו!].

ר' אברהם בן רבי נחמן היה מדבר על כך - מגדלותו של רבי נתן, שעוד לפני שהוא הגיע לקבורה הוא כבר שכן בצילו של הרבי! הרי הקבורה נערכה רק במוצאי שבת, ועוד לפני שהוא הגיע לקבורה הוא כבר היה אצל הרבי!

רבי נתן אמר: "אני - ישר לרבי!" מהו הלשון "ישר לרבי"?! היו מפרשים אנשי שלומינו כך: ר' נתן בחיים חיותו הוא היה 'ישר לרבי'! אחרת, כיצד שייך להגיע ישר לרבי?! ר' עוזר מתלמידי מוהרנ"ת היה צדיק מופלג, הוא היה יוצא לשדה במוצאי שבת, וחזר לביתו בליל שבת, כל השבוע הוא בילה ביערות ובשדות, הוא היה אדם נעלה מאד.

כשר' עוזר נפטר אמר ר' נחמן טולטשינער לר' נתן: "ר' נתן, ר' עוזר כבר יכול להיות אצל הרבי!" אמר לו ר' נתן: "אזוי גיך איז מען פון דעם עולם ביים רבי'ן?! [וכי כל

אצל רבי נתן
היו כאלו
תלמידים
ששוטטו לילות
וימים שלמים
כמו חיות, כל
כך הם נהמו
להשם יתברך
- כאלו אנשים
היו לרבי נתן!
אולם כל זה
היה בכוחו
של הרבי!



ואנשי שלומינו מאד השתוקקו לשומעה, שעת אמירת ה'הלכה' היתה נוראה ביותר, אש להבה ממש, אש בערה בעת אמירת ה'הלכה' – אולם רבי נתן לא יורד לאמירת ה'הלכה'! נכנס ר' אפרים בן ר' נפתלי לר' נתן, ואמר לו: "רבי נתן, הציבור הרי כל כך משתוקק לשמוע ממכם!?" ור' נתן אמר לו איזה תירוץ מדוע הוא לא יכול לרדת.

אולם ר' אפרים הבין שזה רק תירוץ, ואכן באותו ראש השנה ר' נתן לא אמר הלכה, והוא אמר כך: הסתכלתי וראיתי שאנשים באים לראש השנה כי הם רוצים לשמוע ממני 'הלכה' – לכן הם באים על ראש השנה, אולם אני בסך הכל אדם, ומי יודע אם בשנה הבאה עוד אחיה – כך הוא אמר, ממש נבואה – יצא מכך שאנשים ישמעו שרבי נתן כבר אינו בין החיים, ולא צריך להיות על ראש השנה, כבר אין ממני לשמוע הלכה, אולם הרבי הרי אמר: "גאר מיין זאך איז ראש השנה" [כל עניני הוא ראש השנה], וזה לא קשור לאמירת 'הלכה'! הרבי הרי אמר "יא דאווענען נישט דאווענען" [אם להתפלל אם שלא להתפלל] – לכן רציני להראות לכולם שראש השנה של הרבי לא תלוי באמירת ה'הלכה' שלי!"

מה מונח באמירתו של רבי נתן?! ישנה כוז מעלה בהתקרבות לצדיק שההתקרבות עצמה לצדיק היא כל כך חשובה, עצם הדבר - מלבד מה שהקב"ה עוזר וכתוצאה מההתקרבות נפעלים דברים טובים - אולם עצם ההתקרבות לצדיק, זה שהוא נקרא על שם הצדיק, שהצדיק חשוב בעיניו, שיש חשיבות בעיניו ששם הצדיק יתקדש על ידו, זה עצמו דבר נפלא מאד! מזה ממילא כבר נצמח דברים, כמו שמה'כלל' יוצאים 'פרטים'!



להתחדש בקיום העצות

ברוך השם יש לנו הכל, אולם דבר אחד חסר לנו, חסר לנו 'התחדשות' – שהעניין של הרבי יהיה חדש בעינינו – כל עצה של הרבי! שלא נשכח שהרבי אומר שיש עצה של 'קימת חצות', ושעת 'חצות' היא תמיד שש שעות מ'צאת הכוכבים', הן בחוץ והן בקיץ – ואל לנו לעשות בזה שינויים! שנבקש על זה הרבה מהשם יתברך, שנשתוקק לחטוף את העת רצון' הזה!

יש שיחה, שעשרים וארבע שעות שיש ביממה, הם כנגד כ"ד בתי דינים. בכל שעה - ישנה התגברות הדינים. אולם הש"ת ריחם על כלל ישראל, ונתן להם שתי שעות שאלו שעות של 'עת רצון'! אכן הרבי אומר "חצות מסוגל כמו פדיון" – הרבי אומר שחצות זה כמו פדיון! בכל יום אנו צריכים לעשות פדיון, הפדיון ממתיק את כל היום כולו, את הכ"ד בתי דינים, כשאנחנו עושים פדיון בשעתיים הללו, זו המתקה – זה פדיון שגורם שכל היום כולו יהיה 'מתק'!

העצה הזו צריכה להיות חדשה בעינינו, לבקש על כך מהשם יתברך! אנו אין אצלנו 'דער האלטער רבי' דער יונגער רבי (הרבי הזקן הרבי הצעיר), - רבינו הקדוש הוא הרבי שלנו לנצח, אותו רבי שחי לפני כן וכך שנים – הוא הרבי שלנו כיום! ומה שהוא אומר – אמור גם לזמננו!!!

כך מהר מגיעים מהעולם הזה לרבי!?" [הוא אמר זאת על ר' עוזר – שהיה כזה מין צדיק –: "אזוי גיך איז מען פון דעם עולם ביים רבי'ן?"]

אולם אצל רבי נתן היה זה עוד לפני הקבורה – הוא כבר היה אצל הרבי! ישר לרבי! מדוע רבי נתן זכה לכך?! התשובה היא, כפי מה שאדם דבק בעולם הזה – כך הוא גם דבק בעולם הבא! וכלשון הזוהר הקדוש: "כפום מה דאתדבק בר נש ב'האי עלמא' כך הוא ב'עלמא דאתי'".

רבי נתן היה כל ימי חייו 'ישר לרבי', 'ישר לרבי', הוא הניח את כל חכמתו ושכלו! מה הפירוש ישר לרבי!?" "איני יודע כלום מעצמי" רק מה שהרבי אומר! אפילו בלימוד - הוא היה גאון בנגלה! אולם הכל היה על פי דרכיו של הרבי, או אז זו תורה אחרת לגמרי!

כתוב בזוהר הקודש שהתורה שלומדים 'לשמה', זו תורה גבוהה מאד, והקב"ה משתעשע עמה, ישנם כמה מלאכים שהם ממונים להביא לפני השם יתברך את התורה שלומדים לשמה, והקב"ה שומר את התורה הזאת אצלו!

רבי נתן אכן היה גאון בתורה גם לפני שהתקרב, הרי רואים שביום הסתלקותו הוא ביקש שיביאו לפניו 'כל טוב' (תנ"ך), רואים אם כן שגם ביום הזה הוא הספיק ללמוד הרבה, אולם – זהו לימוד מסוג אחר, מכיוון שהוא טעם מאורו של הצדיק, והוא טעם את ה'אמת' של צדיק – כמו שהרבי אמר: "איך האב אסאך אמת אין אייך אריין געבראכט!" [הכנסתי בכס הרבה אמת] – אזי זה לימוד אחר לגמרי!

זהו הפירוש 'ישר לרבי'!, כיוון שבחייו הוא היה 'ישר לרבי', לא היה לו שום דבר אחר. זה הכוונה 'ממימות'. הוא 'דוקן את מוחו לגמרי', ככה אמר רבי נתן: "איך האב אויסגעהוילט מיין מח אינגאנצן, געהערט א ווארט פונעם רבי'ן – דאס איז מיין מח, נאך א ווארט – האב איך נאך אביסל מח!" ["דוקנתי את מוחי לגמרי, שמעתי דיבור מהרבי – זהו מוחי, עוד דיבור – יש לי עוד קצת מח"!]. כשאדם הוא 'ישר לרבי' בחיים חיותו – כמו כן לאחר הסתלקותו הוא 'ישר לרבי'! זו גדלות נפלאה!



ר' נפתלי, כשנודע לו לאחר צאת השבת שר' נתן הסתלק, הוא אמר כך: "ראיתי לאחר ראש השנה על הריקוד שלו שבזה הוא נפרד מאיתנו!" ר' נפתלי ראה כיצד ר' נתן רקד באותו ראש השנה - "ראיתי לאחר ראש השנה על הריקוד שלו שבזה הוא נפרד מאיתנו!"



כל עניני הוא ראש השנה...

ר' נתן נוהג היה לומר 'הלכה' בראש השנה, בין יום ללילה – בין היום הראשון של ראש השנה ליום השני. כך היה גם נהוג אצל הרבי באמירת תורה. בראש השנה האחרון של רבי נתן הוא לא ירד לומר 'הלכה',

רבי נתן רוצה להיזות כל כך מסוד אלינו, לעשות מאתנו 'אנשים' כשרים, לעשות מאתנו 'אנשים יראים וכשרים' – רק על ידי ספריו הקדושים! זהו עיקר הנחזת רוח של הצדיק, זה מה שהוא רצה בחייו!



הרבי אומר – בליקוטי מוהר"ן תנינא, תורה י': "מה שהעולם רחוקים מהשם יתברך, הוא מחמת שאין להם ישוב הדעת!" רק בגלל זה רחוקים מהש"ת, כי לא מיישבים דעתם! וליישב דעתו – לדבר דיבורים להשם יתברך – גם עצה זו צריכה להיות חדשה בעינינו!

אין לנו כי אם ה'עצות' הללו! הרבי אמר: "פון מיר ביז משיח, וועט נישט זיין קיין שום חילוק, קיין נייעס וועט נישט זיין, נאר איהם וועט מען פאלגן, מיר וויל מען נישט פאלגן!" [ביני ובין משיח, לא יהיה שום חילוק, לא יהיו חדשות, רק שלו יצייתו, לי לא רוצים לציית!]" [משיח' כשהוא יאמר שיהודי צריך שתהיה לו 'התבודדות' – יצייתו לו, כשהוא יאמר שעיקר עבודתו של איש הישראלי היא לקום ב'חצות', 'קימת חצות בחורף'! – כשהוא יאמר דיבורים אלו, יצייתו לו! לי לא רוצים לציית!]

מילא אחרים שלא רוצים לציית לרבי – הרי הרבי נמצא בבחינת ההעלמה, "זוה בחינת ההעלמה". אולם אצלנו הרבי לא צריך להיות נעלם! הרבי הרי לא מתכוון שיהיו נקראים על שמו רק 'בשם המושאל' – הרבי רוצה שנלך עם עצותיו, שנלמד את ספריו הקדושים, שנאמר את 'ליקוטי תפילות', שנקיים את העצות הקדושות, או אז "שפתותיו דובבות בקבר"!

עניינו של הרבי הוא 'נצח', זה בחינה של מה שדיברנו מקודם 'פי שניים'!

עכשיו בזמננו – ברוך השם – רואים שיש 'פי שנים' בספרים, בספרים שנתחברו. בשום זמן זה לא היה ככה. כמו כן כל העת נתווספים מקורבים חדשים, גם זה בחינה של 'פי שניים'. ומדוע? כיוון שהכח של הרבי הולך וגדל! הכח של הרבי בחיים חיותו; בחיי רבי נתן; בחיי ר' נחמן טולטשינער; בחיי ר' אברהם בן רבי נחמן; הכח הזה הולך וגדל כל העת! זה בחינה של 'פי שניים ברוחך אלי', זו התחזקות נפלאה עבורנו!



עסקכם יהיה להודפיס ספרים...

ברצוני לדבר כמה מילים, ישנו אברך בשם ר' אריה ויינשטאק (שיחי' לאוויש"ט, מייסד ומנהל קרן הדפסה דחסידי ברסלב), זה דבר ידוע, היהודי הזה בשנה האחרונה הדפיס ספרים – הוא הדפיס ספרים בסכום שלמעלה ממיליון פונט. הספרים הללו צריכים להימכר, אולם כעת הוא בעל חוב גדול.

ר' נתן השאיר אחריו צוואה, וכך הוא כותב: "עזרא הסופר" מסתלק – הוא כינה עצמו 'עזרא הסופר' – וכשעזרא הסופר

נסתלק, ו'טרייף פסול' מתגבר כל כך הרבה – אך 'דף אחד' מספרי רבינו יהיה תיקון על כל זה, אומר אני לכם שעסקכם יהיה – להדפיס את הספרים, שיקויים הפסוק "פוצו מעינותיך חוצה", ותהיו חזקים ברצון בממון ובטרחא"!

אם כן ראוי היה שכל אחד מאתנו יעסוק בהדפסת ספרים, אולם לא כולנו יכולים, לכן כשיש אברך שממש מסר את נפשו, הוא מוסר נפשו ונותן מעצמו, הוא לא חושב על פרנסתו, והוא כזה בעל חוב – האם ניתן להבין זאת?! בסכום שלמעלה ממיליון פונט הוא הדפיס ספרי רבינו! הוא מבקש שנבוא לעזרתו, שנשתתף בהוצאות.



אספר לכם סיפור מרבי מאטעלע טשארנבל'ער. היה פעם – בזמנו של רבי נתן – שר' מאטעלע היה בעיר ברסלב, שם היתה מגידותו. כשר' מאטעלע היה נוסע לעיירה, הוא לא היה נוסע לאכסניה, אלא היה נעמד ברחובה של עיר, ואז היו מגיעים הגבירים ומזמינים אותו לביתם, והם שילמו לו על כך שיבוא לביתם.

הוא הגיע לעיירה 'ברסלב'. הוא נעמד ברחובה של עיר. הוא עומד, והגיעו רבים מאנשי העיירה. נענה ר' מאטעלע ואמר: "הגמרא אומרת 'הנעלבין ואינם עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין, עליהן הכתוב אומר ואוהביו בצאת השמש בגבורתו', מה אעשה שאותי אף אחד לא מבייש? אף אחד אינו מבזה אותי, כיצד יכול אני להיות מ'אוהביו'?" הרי היכן שאני מגיע חולקים לי כבוד רב?! וכך, תוך כדי שיחה עם האנשים שסביבו, אומר ר' מאטעלע: "אני צריך להשתתף עם היהודי שאותו כן מבזים! כאן בעיירה נמצא ר' נתן, אותו כן מבזים, והוא אינו משיב, הרי שהוא מ'אוהביו' – אם כן ברצוני להיות שותף ליהודי זה!" – ובמה אוכל להשתתף עמו?!

שלח ר' מאטעלע את ר' שלמה ראובן זלאטע'ס ואמר לו: "לך והבא לי את ספרו!" הביא לו ר' שלמה ראובן 'ליקוטי תפילות'! ובעד זה הוא שילם לר' נתן 'רובל' – ב'רובל' יש כדי קניית עשרים 'ליקוטי תפילות' – אמר ר' מאטעלע: "בזה אני שותף ליהודי שאותו מבזים!"

כך אמר ר' מאטעלע!



האמת היא שכולנו היינו צריכים לעסוק בהדפסה, אך האם כל אחד יכול לעסוק בהדפסה?! אולם כשיש אברך שכן מוסר נפשו, הוא מדפיס, צריך לראות לעזור לו! יסובבו פה שני אברכים, ויאספו צדקה עבורו, שכל אחד ייתן יותר מכפי כוחו, לסייע לאברך זה שיוכל להחזיק עצמו בדבר הזה, מה שהאמת שזה מוטל על כל אחד.

הקדוש ברוך הוא ירחם עלינו, וזכותו של רבי נתן הקדוש תגן על כל עם ישראל באריכת ימים ושנים אמן! ■

העצה הזו
צריכה להיות
חדשה בעינינו,
לבקש על כך
מהשם יתברך!
אנו אין אצלנו
'דער האלטער'
רבי דער יונגער
רבי (הרבי
הזקן הרבי
הצעיר), - רבינו
הקדוש הוא
הרבי שלנו
לנצח, אוחזו
רבי שחי לפני
כך וכך שנים
- 'הוא' הרבי
שלנו כיום!
ומה שהוא
אומר - אמור
גם לזמננו!!!

אם לא תדעי לך... צאי לך
בעקבי הצאן

הַצֹּאֵן יִדְרֹךְ אַחֲרַי וְהָרְשָׁתִי
וְלִבִּי יִדְרֹךְ אַחֲרָי (כ"ז)

מאמר לב (2)
תמימות ופשיטות (ז)

ויאמר
לקוצורים
ה' עֲפֹכֶם

במאמרנו זה נסקוד את מפעל
ה'קיצורים' בהם עסקו גדולי אנ"ש,
החל ממוהרנ"ת עד סמוך לדורנו,
מתוך רצון להוציא מתוך דברי
רבינו עצות למעשה.

במאמרנו הקודם התבאר שכל כוונתו של רבינו בתורתו שיחותיו ומעשיותיו - וממילא גם, כל מגמתו בלימוד ספריו - היא אך ורק להביאנו לידי מעשה.

ואכן, בידועם זאת - שכל כוונת רבינו בספריו אינה אלא להביא לידי מעשה - עסקו גדולי חסידי ברסלב לדורותיהם בכתיבת ועריכת קיצורים מתורתו של רבינו, כשמטרתם ומגמתם היא: הוצאת עצות מעשיות מתוך התורות.

”קיצור ליקוטי מוהר”ן”

הקיצור הראשון - הלא הוא: ספר קיצור ליקוטי מוהר”ן - חובר בפקודתו של רבינו בעצמו, אשר פקד וציווה על תלמידו הנאמן “ללקט ממאמריו ודרושי קיצור הדברים הנוגעים למעשה ולרשום על הספר, כדי שזוכה לשמור ולעשות ולקיים ככל היוצא מפיו”.

וכפי שמספר מוהר”ן בהקדמתו לספר זה:

בזה הכרך מלקט ומסדר קצור הדברים הנוגעים למעשה מה שלקטנו מתוך הספר ליקוטי מוהר”ן היוצא בקדשה ובטהרה מפי רבנו הגדול והקדוש אור הגנוז והנעלם מוהר”ן מברקלב זצוק”ל, כי הוא צוה עלי לחבר זה הכרך בהיות כל עקר כוונתו הקדושה בכל המאמרים ובכל הדרושים הנפלאים והנוראים אשר גלה לעם סגלה, לא היתה כי אם בשביל המעשה, כי לא המדרש הוא העקר וכי.

... גלל כן היתה פקדתו עלי ללקט ממאמריו ודרושי קצור הדברים הנוגעים למעשה ולרשום על הספר, כדי שזוכה לשמור ולעשות ולקיים ככל היוצא מפיו. כי כל מאמריו ודרושי הנפלאים הם ענינים עמוקים ורחבים מאד מאד, והם מלאים עצות נפלאות והנהגות ישרות, ואין שום דבר עצה בעולם אשר לא יוכל למצא בתוך דברי קדשו של רבינו זצוק”ל.

כי כל דבריו הם פלילות גדולות מאד מאד, ומשפיל על דבר יוכל להוציא מדבריו הנהגות ישרות ועצות נכונות לכל אשר יצטרך, וכל אשר תשאלוהו נפשו לא יאצלו ממנו דבריו זצוק”ל העמוקים ורחבים מני ים. אוּלַם לאו כל אפיין שוין

ולאו כל אדם יכול לעסק בזה, על כן נסדר פה רב הדברים היוצאים מדברי רבינו זצ”ל למעשה לפי פשוטן של דברים.

(קיצור ליקוטי מוהר”ן, הקדמת מוהר”ן)

הקיצור’ היה למראה עיניו של רבינו והוטב בעיניו מאד, והיה כוסף מאד שזוכה לקיימם באמת... כפי שמספר מוהר”ן ביומנו:

בשנת תקס”ה צוה עלי ללקט מתורתו העצות והעבדא שיצא מכל תורה ותורה, ובתחלה כתבתי קצת מענין זה ולא הוטב בעיניו, ואחר כך הבנתי כוונתו ותורתו וכתבתי והוטב בעיניו, והוא הספר קצור ליקוטי מוהר”ן. כשקרא בו נענע בראשו, ואמר בזה הלשון: פתק פה! (א שייך צעטיל) והבנתי שהוטבו מאד בעיניו הדברים הנאמרים שם, והיה כוסף מאד שזוכה לקיימם באמת, אשרי שיאחז בהם.

(ימי מוהר”ן, ז)

”ליקוטי עצות”

מוהר”ן לא הסתפק ב”קיצור” שחיבר, וכבר בהקדמתו לספר זה הוא מציין:

והרצה להוסיף יבוא ויוסיף, כי מי שדעתו שלמה יוכל למצא דברים רבים כהנה וכהנה בכל מאמר ודרוש של הספר הגדול. כי מאד עמקו דברי הספר הזה וכל מאמר מתחלק לכמה טעמים וענינים נפלאים ונוראים, והוא מלא עצות והנהגות ישרות והתעוררות נפלא ונורא מאד לעבודתו יתברך.

(קיצור ליקוטי מוהר”ן, הקדמת מוהר”ן)

ואכן, לאחר כמה שנים הוסיף וכתב ‘קיצור’ מסוג חדש, הלא הוא: הספר “ליקוטי עצות” ובו מסודרים העצות למעשה לפי סדר הא”ב.

שכן:

כאשר מורנו הרב רבי נתן זצ”ל ראה אשר אין מי שישתדל בזה כמותו ללקט מתורתו עוד שושנים נוראים סגולות יקרות ורפואות נצחיות כדי לזכות על ידם לחיים נצחיים, אשר ידע כי רק לזה היה כל תשוקת אדוננו מורנו ורבינו הקדוש זצוק”ל. על כן נתעורר בעצמו לחבר עוד קצור נפלא

א. אגב, מדברי הרב מטשעהרין מובן שמוהר”ן עסק רבות בעסק הקיצורים וכתבת העצות היוצאות למעשה מתורת רבינו, וכפי שהוא מספר בהקדמתו לספר ‘עלים לתרופה’: “היה עוסק בספרי רבינו זצ”ל בעצמו בכמה וכמה העתקות וללבנם ולסדרם בכל פעם בסדר יותר נכון, ולברר העצות והדרכים הקדושים היוצאים מהם למעשה, כמובן מספר קיצור ליקוטי מוהר”ן וליקוטי עצות. וגם בענין זה היה לו עסק גדול, כי סידרו כמה פעמים ובכל פעם באופן אחר כידוע להידועים גם בזה”. ומובן שלספרים המודפסים הנ”ל, קדמו כמה מהדורות.

אין אנו יודעים במדויק את כוונתו, אך ניתן למצוא לכך הדים גם במכתביו של מוהר”ן, שכן בעוד שבתחילת שנת תקצ”ה הוא מבשר לבנו על הספר ‘ליקוטי עצות’ ש’נתחדש עתה’ [וכלשונו: “והלא לפניך כל מחמדי אוצרותינו הקדושים הגנוזים בספריו הקדושים. וכל מה שנתחדש אצלנו בכל יום אין לשער, כי הוא נחל נובע הנובע בכל יום ובכל עת ובכל שעה, והלא למראה עיניך הספר ‘ליקוטי עצות’ עד (סוף) נתחדש עתה, וגם בסמוך שלחתי תפילות חדשות, וגם הישנות כבר ראית” (עלים לתרופה, מכתב מיום ו’ נח תקצ”ה)]. הרי שכעבור חמשה שנים, בערב חג הסוכות שנת ת”ר, הוא כותב לו: “וכעת אני מתפלא מאד בהחמד שעזרתי ה’ יתברך ללקט הליקוטי עצות החדש, כי הוא פלא” (עלים לתרופה, מכתב מיום ערב סוכות ת”ר).

(למעשה נמשכה הדפסת הספר זמן רב, ורק לקראת ט”ו בשבט תר”ב הגיע לידי הספר הסופי, וכפי שהוא מבשר לבנו: “מכתבך קיבלתי עתה בהיותנו מסובים על השולחן אשר לפני ה’ בזה היום חמשה עשר בשבט, ותהילה לאל יש קצת אורחים אצלנו עתה וקצת נשאר משבת העבר, ושמחנו במכתבך, ובפרט בהספר ‘ליקוטי עצות’ שזכינו לראות, ברוך שהחינו וקיימנו וכו’ לזמן הזה”).

הרי שלאחר כתיבת ה”ליקוטי עצות” הראשון, נכתב “הליקוטי עצות החדש”, והוא פלא. [יתכן גם שהסיבה לכתיבת הליקוטי החדש, הוא מפני אבידת הכת”י הראשון בסמוך לכתיבתו. שכן באותה שנה, שנת תקצ”ה, בשבת חנוכה פרשת מקץ, פשטו שוטרים אוקראינים על ביתו בסיבת הלשנת המתנגדים והחרימו כתבים רבים, וביניהם - מספר ‘המעתיק’ בעלים לתרופה - נאבד גם הכתב יד של הספר ‘ליקוטי עצות’, וכלשונו: “וגם הליקוטי עצות כתב יד מורינו ז”ל נאבד גם כן אז” (עלים לתרופה, הערת המעתיק אחר המכתב ממוצאי שבת שירה תקצ”ה)].

עוד יש לציין בענין זה, שגם בכתיבת הספר ‘קיצור ליקוטי מוהר”ן’ הייתה מהדורה ראשונה, וכפי שהבאנו לעיל את דבריו של מוהר”ן שמספר: “ובתחילה כתבתי קצת מענין זה ולא הוטב בעיניו, ואחר כך הבנתי כוונתו וחזרתי וכתבתי והוטב בעיניו, והוא הספר קיצור ליקוטי מוהר”ן” (ימי מוהר”ן, ז).

והספר הזה היה יקר מאד בעיני מורנו הרב הצדיק רבי נתן זצ"ל, ופקד וצוה לכל אנשיו לעסוק וללמד בו בכל יום!¹
(קיצור ליקוטי מוהר"ן, הקדמת המלכה"ד)

"ליקוטי עצות בתרא"

אם לא די בכך, המשיכו התלמידים שבכל דור בעסק זה, וכעבור כמה עשרות שנים

נתעורר הרב הצדיק רבי נתן זצ"ל מטשעריין, בתמכו על יסוד דברי מורנו הרב רבי נתן זצ"ל בהקדמת הקצור שלו, שכתב "והרצה להוסיף בוא ויוסיף" פנ"ל, ולקט וחפשו ומצא בתורתו הקדושות עוד דברים נפלאים ונוראים שלא הובאו גם בהספר 'לקוטי עצות' הראשון, וסדרם גם כן על פי אלה-בית וקראם בשם 'לקוטי עצות מהדורא בתרא'.

(קיצור ליקוטי מוהר"ן, הקדמת המלכה"ד)

ובדור שלאחריו בא רבי ישראל קרדונר וקלע את שלשת הנרות - קיצור ליקוטי מוהר"ן, ליקוטי עצות, וליקוטי עצות בתרא - לאבוקה אחת...

וכפי שהוא כותב בהקדמתו:

והנה אנחנו בדורותינו אלה בעקבתא דמשיחא, בהתפשטות החשך העצום והנורא מאד כפול ומכפל, ונתקיים בנו בעוונותינו הרבים "והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום". ואף שכבר זכו העולם שידפסו ויתפשטו כל השלשה קצורים הנ"ל, הינו הקצור לקוטי מוהר"ן הישן, והספר 'לקוטי עצות' ממורנו הרב הצדיק רבי נתן זצ"ל, וה'לקוטי עצות מהדורא בתרא' מהרב הקדוש מטשעריין זצ"ל, אשר כל אחד מהם בודאי אור נפלא ונורא להאיר לכל אדם בחשכת אפלתו לכל האסורים במאסר התאוות והלכודים ברשתות ההבלים, למצא על ידו פתח לצאת מחשכת אפלתו ולהגיע לדרך ישרה ללכת בדרך מלכו של עולם. אבל הלא נודע לכל איש כי אינו דומה אור של נר אחד, לאור האבוקה משלשה נרות קלועים ביחד, הנחוצה עתה מאד שתאיר גם בהתפשטות החשך שבימינו אלה.

לזאת ראינו לחבר הספר הזה אשר בו נקבץ העצות שבספר 'קצור לקוטי מוהר"ן הישן', וגם העצות שבספר 'לקוטי עצות' הראשון, ושבספר 'לקוטי עצות מהדורא בתרא', ולחברם יחד על פי סדר סימני התורות שבספר 'לקוטי מוהר"ן הגדול, בכדי אשר מי שילמוד איזה תורה בספר לקוטי מוהר"ן וירצה לקים "לא המדרש הוא העקר אלא המעשה", יעין תכף אחר כך בספר הזה ותאיר לו אבוקת דברי הספר הזה גם בתקף חשכת אפלתו, לדעת את המעשה אשר יעשה האדם וחי בהם. ובטח ומצא על ידי החבור הזה מרגוע לנפשו, כי על פי רב יוכל להבין על ידי העצות האלה שנקבצו בספר הזה גם פרוש הפשוט בדברי תורתו הקדושים שבספר 'לקוטי מוהר"ן הגדול. גם לבין משל ומליצה דבר מתוך דבר איה להתחזק נגד התגברות הוצר.

(קיצור ליקוטי מוהר"ן, הקדמת המלכה"ד)

מתורתו הקדושות הוא הספר 'לקוטי עצות' שמסדר על פי אלה-בית בלשון קצר וצח מאד, ושם הוסיף ללקט עוד עצות נפלאות מתורות שלמות, אשר מסבות שלא ידענום לא נזכרו כלל בקצור לקוטי מוהר"ן, כמו התורה הראשונה אשרי תמימי דרך, והתורה השלישית על מאמר רבה בר בר חנה מספור האקרוקתא, וכן עוד כמה תורות. וגם אפלו בהתורות שנדפסו מהם בהקצור לקוטי מוהר"ן הוסיף ללקט מהם עוד עצות נפלאות בה'לקוטי עצות הנ"ל, שלא נזכרו כלל בהקצור לקוטי מוהר"ן. ושם בה'לקוטי עצות' כלולים כמעט כל העצות הקדושות היוצאים מתוך תורתו של אדוננו מורנו ורבנו זצ"ל.

(קיצור ליקוטי מוהר"ן, הקדמת המלכה"ד)

ספר זה, על אף היותו 'מעט הכמות' הרי הוא 'רב האיכות':

כי בהלקוטי עצות כלולים כל העצות והדעות של שני חלקי הלקוטי מוהר"ן הקדוש, והוא התמצית ועקר הכונה של אדמו"ר ז"ל אשר פון בספרו הלקוטי מוהר"ן - פון אמר מוהרנ"ת ז"ל כמה פעמים.

(גבורות שמשון, מכתב מח)

והספר הקטן הזה הוא מעט הכמות ורב האיכות, ובו כלולים כמעט כל העצות הקדושות היוצאים מתוך ספרי הקדוש של רבנו זצ"ל, והספר הזה נפלא מאד, וכבר זכו רבים מאד על ידי זה הספר, כמפורסם כל זה. ובעזרת השם כבר נתפשט ונתקבל זה החבור הקטן של 'לקוטי עצות' מקצה העולם ועד קצהו.

(אוצר היראה, הקדמה)

וכפי שאכן מפליג מוהרנ"ת בעצמו בהקדמתו, בשבח הספר, וכותב:

מי האיש החפץ חיים, מי הבוחר בחיים נצחיים, מי החס על נפשו באמת, מי לה - ישים לבו אל החבור הקטן הזה, מעט הכמות ורב האיכות. הביטו וראו והתמהו תמהו, כי פעל פעל בימיכם אשר נתגלו דרכים ועצות נפלאות ונוראות, חדשים גם ישנים, מיסידים על אדני פז, שתולים על פלגי מים, נובעין ממעין היוצא מבית ה', מים עמקים עצה בלב איש, אשר הדלם איש תבונות.

לכו חזו מפעלות ה', שימו לבכם לדברים האלה, כי הם דברים עומדים ברומו של עולם, דברי אלקים חיים ומלך עולם, דברים המחייב את כל הנפשות מקטן ועד גדול מרום כל דרגין עד תכלית מדרגה התחתונה. אין דבר עצה קדושה נעלם ממה אשר לא תמצאהו בספר הזה, וכל אשר תשאולך נפשך לא יאצל ממה הפרך הקטן הזה ... ולהרחיב בשבח מעלתם יקצרו המון ריעות, אך המסתפל בהם בעין האמת יראה בעצמו את יקר תפארת גדלתם, והאמת יעיד על עצמו.

(ליקוטי עצות, הקדמה)

כל כך היה ספר זה יקר בעיני מוהרנ"ת, עד אשר "פקד וציוה לכל אנשיו לעסוק וללמוד בו בכל יום", וכמסופר:

2. ציווי זה נשכח, משום מה, ברבות הימים, ויש להתחדש בו.
3. מאה שנה בדיוק לאחר הדפסת ה"קיצור ליקוטי מוהר"ן" ע"י מוהרנ"ת [תקע"א-תרע"א].

”עצות המבוארות”

באותו דור, קם תלמיד נוסף - הלא הוא: רבי שמשון ברסקי ז”ל, נכד רבינו - וכתב ביאור בשפת האידיש לספר ”ליקוטי עצות”, כשמטרת הביאור אף היא: לקרב את הדברים אל הלב ולהביאם לידי מעשה.

וכפי שהוא מספר את הסיבה שהביאתו לכך:

ומחמת כי המוחין והלכות של האנשים של אחרית הימים האלו נחלשו ונתקטנו מאד, מחמת פמה טעמים אשר אי אפשר לבאדם וגם מחמת היסורין הקשים העוברין עתה כמעט על כל איש ואיש ובפרט על הרוצים להתחזק בנקודת האמת, מחמת זה אי אפשר להשיג ולהבין תכן דעתו של אדמו”ר ז”ל המרמז בספריו הקדושים לעובדא ולמעשה לכל איש כפי מדרגתו, ובפרט ההתעוררות וההתחזקות המרמז בספריו הקדושים עבור דרי מטה, הינו עבור הקטנים במעלה והגורעים והפחותים לעוררם ולחזקם בבחינת ”הקיצו ורננו שוכני עפר”, אשר זה היתה עקר כוננתו הקדושה של אדמו”ר ז”ל בכל השארתו הקדושה - כן אמר מוהר”ת ז”ל פמה פעמים... ומחמת כי הדרי מטה בנדאי אינם יכולים להבין ולהשיג מעצמם בספריו הקדושים את העצות וההתחזקות הנחוצין להם מחמת עמק המשג, על כן סבב ה’ יתברך ברחמי ושיתגלו העצות של ספריו הקדושים בלשון כזה ובהסבר כזה שיוכלו הכל ללמדם.

(גבורות שמשון, מכתב מח)

ואכן:

ר’ שמשון הנ”ל זכה לרוח נכון ולתבונה גדולה בהתקרבנות לרבינו ז”ל בדרך פשיטות ותמימות עד להפליא, וזכה את הרבים בדבוריו הנצמנים המלאים חן ואמת ואמונה טהורה, להבינם לעובדא ולמעשה דעת רבינו ז”ל בשיבוש הדעת ובדרך צמצום נפלא... נחה רוח ה’ על האיש הנ”ל ויתרגם את הספר לקוטי עצות על לשון עברי טייטש בהסבר נפלא כזה, אשר כל מי שרוצה לשמוע דבר אמת ולהודע מן דעת רבינו ז”ל לעובדא ולמעשה יוכל למצוא בו מבקשו.

(מכתבו של רבי יצחק ברייטער הי”ד)

הוא טרח ויגע רבות על הדפסת ביאורו, אך למעשה נדפסו רק הערכים של האותיות אמ”ת, ובדורנו זה תורגמו ללשון הקודש, וידועים בשם ”עצות המבוארות”.

”אוצר היראה” - קיצור ספרי ”ליקוטי הלכות”

כפי שכבר הזכרנו במאמרנו הקודם, הרי שגם הספר ’ליקוטי הלכות’ - על אף היותו בנוי על דרך הדרוש - לא כתבו מוהר”ת אלא להביא לידי מעשה.

ואכן, גם מספר זה בא הרב מטשעהרין ועשה ’קיצור’, כדרך שעשה מוהר”ת לספרו של רבינו, וזאת בכדי לקרב את הדברים ולהביאם

ד. נדפס גם בגבורות שמשון, מכתב מט.

ה. ע”י רבי אברהם נחמן שמחה ווייצהנדלר ז”ל.

לידי מעשה, כשהוא אף קורא בהקדמתו ”שהוא מצוה וחובה על כל אחד מישראל לעשות קיצורים מחידושי תורתו של הרב רבי נתן ז”ל, לקרב הדברים ביותר לכל המדרגות שבישראל ולזכות את הרבים ביותר על ידי חידושי תורתו ז”ל”.

והרי מעט מדבריו הנלהבים בהקדמתו:

והנה זה קרוב לשלשים שנה אחר פטירתו הקדושה של מורנו מוהר”ת זצ”ל, ובקצרת ה’ ככר נדפסו ונתפשטו כל חבוריו הקדושים בישראל, הינו הספר לקוטי עצות ולקוטי תפלות, וכך נדפסו גם כן בשלמות כל החבורים של ’לקוטי הלכות’ שלו, ובקצרת ה’ נתקבלו מאד ועשו פעולה גדולה בעולם, כי הרבה אנשים נתעוררו על ידם להתקרב להשם יתברך.

ועלה ברעיוני: הלא ראינו האיש קדוש הזה הרב רבי נתן ז”ל השתדל כל ימיו ביגיעות רבות ומסירות נפש ציום מאד לדלות ולהשקות מתורת רבו לאחרים, ולבד מאשר זכה לחדש בזה חדושים אמתיים נפלאים מאד, עוד השתדל ופעל ועשה מתורת ומאמרים הקדושים של רבינו זצ”ל קצורים נפלאים, הינו ספר קצור לקוטי מוהר”ן וספר לקוטי עצות, והכל בשביל לקרב ביותר דברי תורתו הקדושה של רבינו זצ”ל אל העולם ולהאיר בהם גם ככל המדרגות קטנות ונמוכות מאד, כי כן רצונו יתברך דיקא בבחינת ’ואביה תהלה מגושי עפר מקרוצי חמר’, וכמוכן במאמר ’כי מרחמם ינהגם’.

ומדוע לא נשתדל גם אנחנו בזה, בהחדושי תורה הק’ שנתגלו על ידי מורנו הרב רבי נתן זצ”ל, כי הדברים נוראים ונפלאים מאד ומלאים מוסר ויראת שמים ועצות נוראות ונפלאות מאד, והתחזקות נפלא לקרב כל בני האדם לעבודת השם יתברך, ועל פי רב הדרושים ארכים ונפלאים ויש בהם עמקות גדול, וכל דרוש ודרוש כולל פמה וכמה ענינים נפלאים המכרחים מאד לבני אדם להתקרב על ידם להשם יתברך, אף לאו כל מוחא סביל דא, לברר כל ענין וענין בפני עצמו ולכתבו על לוח לבו להיות לו למשמרת לשמור ולעשות ולקיים ככל דבריו, אשר זה עקר כוננת חבוריו הקדושים ז”ל.

... וכשעלו הדברים האלה ברעיוני, ויהיה כאש עצור בלבבי, חשבת דרכי ואתבונן בלבבי: הלא אני הלואי שאזכה להיות באמת על כל פנים זעירא דמן תבריא, כי לא זכיתי לשמש את מורנו הרב רבי נתן זצ”ל אפילו באצבע הקטנה, כי זעיר הייתי לימים אז ואיך אעמוד במקום גדולים לעסק במלאכת הקדש כזו. אמר כל זה התבוננתי בדעתי ואמרת בלבבי: אם ואולי שמפני שפלות



סיוע ועזר לזה... כאומר שמבקש את עזרתו שישמשנו ויסיע לו בחבוריו הגדולים.

ובגין כך נתעורר וקבל על עצמו לשמש את מוהרנ"ת, והתחיל כפי הנראה בחבור ספר "קצור לקוטי הלכות", הימנו נדפס כרך ראשון בלבד, אך לאחר מכן שנה את מנהג החבור על פי תבנית ה"לקוטי עצות", וכך זכינו לחבור גדול ורב הקף מלא מדע וחקמה בדמות ספרי "לקוטי עצות החדש", אשר בו תמצית משנתו של מוהרנ"ת בכל ספרי "לקוטי הלכות" (כעין ספר 'לקוטי עצות' שחבר מוהרנ"ת על הלקוטי מוהר"ן), כדי להקל על המעיין בהם, ונתחלק לדי חלקים רבי הנכמות והאיכות, מסדר על ענינים וערכין בסדר א"ב ועל קדשת המועדים והזמנים, חבור אדיר שעשה רשם רב בכל העולם לקרב הלקובות לאביהם שבשמים.

(מבוא לפרפראות לחכמה, מהדורת תורת הנצח)

ואכן, ספר זה התקבל בחיבה עצומה אצל אנ"ש. וכבר בחיי הרב מטשעהרין, מונה רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה, תלמיד מוהרנ"ת, ספר זה בין רשימת הספרים בהם "אנו יכולין להחיות נפשותינו בכל שעה ושעה"... וכותב:

מה צריכין לך לאג כשמניחים על השלחן אוצר של יראת שמים, האוצר של מתנת חנם, שהשאייר לנו רבנו ז"ל ותלמידו הקדוש. אנו יכולין להחיות נפשותינו בכל שעה ושעה בריצפוט [= במרשם רפואה] אחר, הינו: למוד ספר לקוטי מוהר"ן, וספר המדות, וקצור לקוטי מוהר"ן, וחי מוהר"ן, וספרי מעשיות, ושכחי הר"ן, ולקוטי הלכות, ולקוטי עצות, ולקוטי עצות חדש, ומקדורה תנינא, ולקוטי תפלות, ושמות הצדיקים.

(נתיב צדיק, מכתב מד)

הוא גם מייעץ לאנ"ש ללמוד בספר זה, וכותב:

אהובי בני, אם תרצו לידע גדלת רבנו ז"ל והשגת תלמידו הקדוש, תלמדו בספר 'לקוטי עצות חדש' באות 'צדיק' כסדר מאות לאות כל אות צדיק, ושם תראו איך אנו צריכין להחיות עצמנו שמסתופפים בצלו, איך אנו צריכין לבלות ימינו בנעם ערבות ספרי רבנו ז"ל ותלמידו הקדוש, וימם לא נניח ולילה לא נשקוט.

(נתיב צדיק, מכתב יד)

כך גם לקראת הימים הנוראים, הוא ממליץ להם להכין את עצמם עם ספר זה:

ועצתי שלמה שבחדש אלול ועשרת ימי תשובה תעסקו ללמוד בספר 'לקוטי עצות חדש' אות אלול וראש השנה,

ופחיתות מדרגתי אין לי רשות לחדש בתורתו חדושים חדשים, בפרט לגלותם ולפרסמם בישראל, אבל בדבר הזה בודאי יש רשות, ולא עוד, אלא שהוא מצוה וחובה על כל אחד מישראל, לעשות קצורים מחדושי תורתו של הרב רבי נתן ז"ל, לקרב הדברים ביותר לכל המדרגות שבישראל ולזכות את הרבים ביותר על ידי חדושי תורתו ז"ל.

ועל פן נתעוררתי ונתחזקתי לעסק בזה, והתחלתי לחבר קצור מכל ספרי לקוטי הלכות, על פי דרך החבור של הלקוטי עצות, הינו על סדר הא"ב, אך בבאור הדברים ובאריכות קצת במקום שאמרו להאריך לפי צרף הענין.

ובה' בטחתי כי בחבור הזה ימצא המעיין החפץ באמת מרוע לנפשו, ועל ידו יראו ויתבוננו כל בני אדם את כל האוצרות היקרים והנפלאים ונוראים מאד, והסגלות החמודות והגנוזות, והעצות הנפלאות והנוראות והתמימות והקדושות מאד, הנמצאים בספרי 'לקוטי הלכות' הקדושים בכל פרט ופרט מעניני העולם העוברים על כל אחד מישראל בכל עת, ויהיו הדברים האלה הנמצאים בחבור זה לכל החפצים לשמוע דבר ה' באמת כמים קרים על נפש ציפה.

(אוצר היראה, הקדמה)

את ספרו זה קרא בשם "אוצר היראה" (כמנין הגימטריא של שמו). ושם פנה נאה לו, כי כל דברי הספר הקדוש הזה נובעים מהנחל נובע מקור חכמה שאמר על עצמו "אני אוצר של יראת שמים", כמבאר בספר חיי מוהר"ן.

(כוכבי אור, צוואת הרב מטשעהרין)

ובקשר לחיבור ספר זה, אף סיפר חלום מופלא. וכמוסופר:

כאשר חבר את חבורו הגדול "אוצר היראה" די חלקים, הנקרא בשם "לקוטי עצות החדש" (המשלש), ספר בקשר לזה מעשה שהיה:

שחלם לו פעם, והנה רואה הוא את מוהרנ"ת נצב לנגדו בפנים מאירות, ובשני ידיו החזיק ב' ספרים גדולים ועבים מאד, אולם נפר היה הדבר פי מתאמץ הוא ומתגעגע לשאת אותם ובקשי רב מפני כבד משקלם, בתוך כך פנה אליו מוהרנ"ת ואמר לו: "הנה רואה ספרים הללו, אלו הם חבורי שכתבתי, אך קשה עלי לשאת אותם לבדי וצריך אני

1. אלו הם הדברים במלואם: "יום א' דחנוכה תרנ"ג. להדליק נר חנוכה' גימטריא תקי"ח. וכן 'על מקרא מגלה' גימטריא תקי"ט. 'נחמן בן צבי אריה' גימטריא תקי"ח ... (כל זה נעתק מכתב ידו הקדושה של הרה"ק מטשעהרין ז"ל). וכן הספר 'לשון חסידים' שלי גימטריא ג"כ תקי"ח. וכן הספר 'ליקוטי עצות החדש' שליקט הרה"ק, הוא קרא אותו בשם 'אוצר היראה' ג"כ גימטריא תקי"ח. ושם כזה נאה לו, כי כל דברי הספר הקדוש הזה נובעים מהנחל נובע מקור חכמה שאמר על עצמו אני אוצר של יראת שמים, כמבואר בספר חיי מוהר"ן, אך למרות רצונו נשתנה שם הספר ע"י המביא לבית הדפוס לשם 'ליקוטי עצות חדש' (עיי"ש ע"ד).

2. הרב מטשעהרין הסתלק בשנת תרנ"ד, והמכתב דלהלן נכתב בשנת תרל"ח.
3. כוונתו לכאורה לספר 'ליקוטי עצות בתרא' הנ"ל.

ומשם תדעו אי"ה לקבל אלול וראש השנה ויום הכפורים וסוכות.^ט

(נתיב צדיק, מכתב פה)

בדורות הבאים חזרו והדפיסו ספר זה, כשרבי שמשון ברסקי ז"ל מודיע בשמחה באחד ממכתביו:

גם נמצא לקנות הלקוטי עצות מהרב ז"ל מטשעריץ, והוא קצור מכל הלקוטי הלכות והוא ספר נחוצ מאד לכל הרוצה בתקנת נפשו באמת!

(גבורות שמשון, מכתב כז)

במכתב אחר הוא כותב:

גם אפשר נחוצים לה הספרים 'לקוטי עצות חדש' אשר חברם ולקטם מלקוטי הלכות הרב מטשעריץ, גם כן באפשרות לקנותם ולשלחם לה, והוא דבר נחוצ מאד להתעוררות ולהתחזקות. אני בעצמי קבלתי מהספרים הנ"ל טובה גדולה בעזרת ה' יתברך!

(מכתבי רבי שמשון [החדש] מכתב מא)

וכאשר נדפס ספר זה - בקונטרסים בודדים - ע"י רבי אהרן לייב ציגלמאן הי"ד בפולין, מספר בהתלהבות אחד מחסידי ברסלב בעיירה הפולנית אוסטרובצה:^ט

ובשבת קדש העבר השגנו מכתב מידידנו ר' אהרן לייב ובו רצוף קונטרס ד' מ'לקוטי עצות המשלש^ט שיצא לאור בעזרת ה' וזכינו ללמוד בו תכף בסעודה שלישית. ובדאי זה חסד גדול מהשם יתברך שבחשך גדול פנה אנו זוכין להוציא לאור איזה ספר מספרי רבנו הקדוש ובפרט קונטרס זה שפדבר מענין התחזקות והתבודדות.

(אור צדיקים, מכתב לב)

על בסיס ספר זה אף חיבר רבי אלתר טעפליקער הי"ד את ספריו הידועים והנפוצים "השתפכות הנפש" ו"משיבת נפש", ספרים שכידוע זכו לאורך השנים לקרב נפשות רבות ויקרות לחסידות ברסלב.



מלבד כל הקיצורים' דלעיל, הוסיפו אנ"ש שבכל הדורות לכתוב

ולהדפיס קיצורים וליקוטים שונים, לקרב את הנאמר בספרי רבינו אל עולם המעשה. ביניהם ניתן למנות את הספרים: "עצות ישרות", "אמונת עתך"^ט, "סדר היום" ו"עין זוכר" אשר נכתבו ע"י אנ"ש בפולין. ועוד הרבה.

ומן הענין לציין לדבריו של רבי שמואל הורביץ ז"ל - בהקדמתו ל"מאמר התקשרות לצדיק האמת" בו ליקט וביאר את נושא ההתקשרות לצדיק - אשר מעורר על הנחיצות לכתוב ליקוטים בצורה של "שיחה פשוטה" על כל ענייני היהדות, וכך הוא כותב:

הנה פאשר העקר הוא למוד התורה לשמור לעשות ולקיים, ואף דקונדשא בריך הוא חדי בפלפולא דאורייתא, אף על פי כן היותר חשוב הוא הלמוד לקיום התורה, וכבר ידוע דברי רבנו ז"ל שהעקר הוא תמימות ופשיטות בלי חכמות, ובשיחות הר"ן שתמימות ופשיטות גבוה מהכל, וכן בהרבה מקומות מספרי רבנו ז"ל. ואם כן העקר הוא לשוח ולדבר [זיך דורך שמיסען] בתמימות ופשיטות מהו עקר התכלית והצלחת האיש הישראלי בזה העולם, ועל כן כדאי וראוי לעשות שיחה פשוטה מכל עניני היהדות, מכל ענין וענין, ומכל מצוה ומצוה, ומכל מדה ומדה בעצמה, גדל הדבר הזה והענין הזה.

(מאמר התקשרות לצדיק האמת, הקדמה)

סוף דבר הכל נשמע:

אנ"ש ידעו וזכרו תמיד שלא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, וזה מה שהביאם לקצר ולסכם, ללקט ולתמצת, את אשר הם לומדים בספרי רבינו ותלמידו, למען יהיו הדברים על לבכם לשמור ולעשות ולקיים בתמימות ופשיטות.

"כאשר תקום מן הספר"

ואכן, זוהי צורת הלימוד המתבקשת מכל אחד מאתנו: לחפש ולבקש אחר העצות היוצאות למעשה. וכהדרכת הרמב"ן באגרתו:

והוי זהיר לקרות בתורה תמיד אשר תוכל לקימה, וכאשר תקום מן הספר תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו.

(אגרת הרמב"ן)

ט. ועיין גם במכתב קטו: "וצריכין אנו לכסוף ולהשתוקק ולהתנגעעע מתי יזכה אותנו השי"ת לכל התקונים הנעשים מראש חדש אלול עד שמיני עצרת כמבאר בספרי לקוטי הלכות הרבה בכל פעם באופן אחר, המבואר בקיצור בליקוטי עצות חדש".

י. ולמותר לציין שבוודאי אין הדבר פוטר מלעסוק בספר 'ליקוטי הלכות' בעצמו, וכפי שכותב רבי לוי יצחק לאחד מאנ"ש: "מה שאתה מסופק אם אתה יוצא בלימוד ליקוטי הלכות כשאתה לומד הקיצור [= אוצר היראה], בודאי ענין גדול מאד ללמוד לשונו הק' של מוהר"ן ז"ל" (תמימי דרך, מכתב עז).

יא. ה"ה ר' משה דוד טעביל אייזענמאן ז"ל.

יב. כך נקרא הספר "אוצר היראה", מאחר שהוא נדפס כשהוא מכיל בתוכו את שלשת הקיצורים: ליקוטי עצות ממוהר"ן, ליקוטי עצות בתרא, והקיצור של ליקוטי הלכות.

יג. וכידוע שהציטוטים המופיעים שם מליקוטי הלכות, הם מתוך הקיצור של הרב מטשעריץ.

יד. "ב"ה אשר הקדים רפואה למכתנו ושלח לנו מושיע, נחל נובע, הוא אדמו"ר הקדוש זצוק"ל, אשר הוא ותלמידו הקדוש זצוק"ל הודיעו לנו רוב רחמנותו של הקב"ה עלינו עד אין חקר, אך דבריהם הקדושים והתחזקויותם העצומים מפוזרים בהתורות הקדושים, שבספרי הליקוטי מוהר"ן ובספרי הליקוטי הלכות, וראה ראיתי אשר עתה בתוקף הגלות והחשכות בעוקבא דמשיחא יש רבים מאחינו בני ישראל שמשותקים מאד לעבודת השם, אך נדמה להם כי אין להם תקוה ח"ו, לזאת באתי אנכי הצעיר וליקטתי וקיבצתי דברי ההתחזקות שנדפסו בספרים הקדושים ליקוטי מוהר"ן ובספרי ליקוטי הלכות ומספר 'ליקוטי עצות החדש' שחיבר הרה"ק מטשעריץ זצ"ל ועוד משאר ספרים הקדושים, להדפיסם בכרך הקטן הזה, למען יוכל כל איש לרוות נפשו הצמאה, וידע אשר עדיין לא אבדה תקותו חלילה".

טו. אשר ליקט רבי אלתר טעפליקער הי"ד. ו"בזה הקונטרס יבואו קצת מאמרים המדברים מהענין איך שצריך האדם לשמור עצמו מאד לקדש העת והזמן לחיות ימים טובים בעבודת ה' יתברך, ודרכים ועצות נפלאות והתחזקות גדול לזכות לזה, כי אין אבידה כאבדת הזמן. מלוקט מספר ליקוטי מוהר"ן מאדמו"ר הקדוש ננמ"ח הרב רבי נחמן זצוק"ל מברסלב. ומספרי ליקוטי הלכות שחיברם תלמידו הרה"ק רבי נתן זצוק"ל".

תורת ההתחזקות הלכה למעשה

וכדברי רבינו הקדוש:

כי כל הלמודים שהאדם לומד, צריך שיקבל ויוציא מהם משפטי אמת ... דהינו, שיקבל וילמד מכל הלמודים שלומד משפטי הנהגות, שידע איך להתנהג, הן לעצמו, הן לאחרים שמתנהגים לפי דעתו, כל אחד ואחד כפי בחינתו.

(ליקוטי מוהר"ן, סא)

ואם בכל ספר כך, בספרי רבינו על אחת כמה וכמה.

כי כף חובת הלמוד שיבוא לידי מעשה, בפרט ספריו הקדושים שמלאים עבודות ועצות טובות!

(עלים לתרופה, מכתב מיום א' לך לת"א)

כך שעל הלומד בספריו, "להשים עיניו היטב היטב ולהסתכל יפה בכל תורה ותורה", למצוא את "העובדות והעצות והמוסר וההתעוררות היוצאים משם ע"פ פשוטם של דברים". וכמוכן, לבקש מהשם יתברך שיאיר עיניו למצוא אותם.

וכהדרכת מוהרנ"ת בשיחות הר"ן:

ושים עינך היטב היטב, ותסתכל יפה בכל תורה ותורה, ותשים לבך להבין בכל מקום העבודות והעצות והמוסר וההתעוררות היוצאים משם על פי פשוטן של דברים. ותבקש מהשם יתברך שיאיר עיניך לזכות לזה, להבין הדברים היטב למעשה. כי כל דבריו ז"ל כלם נצרכים ומכרחים לעבודות ועצות טובות לעבדו יתברך.

(שיחות הר"ן, קלא)

וגם כאשר מגיעים לתורה או שיחה "אשר לפום ריהטא בהשקפה ראשונה אין מבינים היטב איך נוגע הענין הזה לעובדא לפי מדרגתו" - יש לטרוח ולחפש גם שם אחר העצות המעשיות.

ואפילו בקצת מקומות אשר לפום ריהטא בהשקפה ראשונה אין מבינים היטב איך נוגע הענין הזה לעובדא לפי מדרגתו, אף על פי כן באמת יש שם עצות נפלאות והתעוררות נורא לשוב אליו יתברך ממקום שהוא שם. ואם תשים עינך ולבך שם היטב, בודאי תמצא גם שם עצות ודרכים טובים לפי מדרגתך. (שם)

שכן, אין מציאות שכזאת שתורתו של רבינו לא יהיו נוגעות לכל אחד ואחד. והחושב אחרת, עלול להיחשב כאפיקורוס...

וכמסופר:

שמעתי מאבי שפעם אחת נתקברו אנשים חדשים אליו ז"ל, והיה אומר לפניהם תורה גבוה כדרךך ז"ל. אחר-כך ספרו לפניו על אלו האנשים שאומרים שאינם מבינים תורתו, כי מאי נפקא מינה להם בתורתו הגבוהה, כי הם צריכים תורה פשוטה ודברי מוסר פשוטים כפי מדרגתם הפשוטה והנמוכה. וחרה לו ז"ל עליהם ואמר אז: מי שאומר שאינו יכול למצא עצמו בדברי תורתו, הוא אפיקורוס¹⁰. כי באמת תורתו היא כללית גדול מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין.

(כוכבי אור, כת"י הרב מטשעהרין)

כאן המקום לציין את המובן מאליו:

גם דיבורי ה'התחזקות' אמורים לרדת לעולם המעשה, ולגרום לאדם להתחזק פשוטו כמשמעו...

מרוב אשר התרגלנו לקרוא וללמוד דיבורי התחזקות, אנו עלולים לשכוח שאינם "דיבורים בעלמא" ויש לקיימם הלכה למעשה.

וכפי שכותב ומזהיר מוהרנ"ת:

כל מה שדברנו הרבה שצריכין להחיות את עצמו בכל נקודה ונקודה טובה, ובידבר במה וכו' ושיהי' לנו מהתנגדות על עצם האמת וכו', הכל אינם דברים בעלמא חס ושלום, רק העקר לילך בהם ולקיימם!

(עלים לתרופה, מכתב מיום ב' פקודי תקצ"ג)

תורת ההתחזקות אינה 'טפיחה על השכם' בעלמא, אלא תורה שלימה שיש להתעורר בכל לב ונפש "לעסוק בלימוד הזה, בלימוד, ובמעשה, ובקיום". וכדבריו של רבי אברהם ב"ר נחמן:

למוד ההתחזקות הפלול מהתעוררות, הוא שיתעורר האדם בכל לבבו ונפשו לעסוק בלימוד הזה, בלימוד, ובמעשה, ובקיום. שיקיץ ויקום משנתו ונבלותו, לרצו ולשמח ולבטח ברב טוב ורחמי השם יתברך, אשר בלי ספק יגאלנו ויחיה גם אותנו בחיים נצחיים, אשר על זה כל עסק והשתדלות הדרי מטה, בהמשכתם הגאלה והתפחה הזאת.

(ביאור הליקוטים, תורה ז' תניינא, אות פח)

וגם כשאין חשק להתחזק, יש להכריח את עצמו לכך באמצעות 'ראת העונש'... וכדבריו של מוהרנ"ת:

מיראת הענש יחזק את עצמו למצא בעצמו נקודות טובות ולשמח את עצמו במה שהוא מזרע ישראל על כל פנים, ולהמשיך על עצמו חיות ושמחה על פי כל הדרכים והעצות שהזיירו רבנו ז"ל, כמבאר בספריו הקדושים ... כי יראת הענש תכריחהו לקיים דברי הצדיקים אמתיים שמזהירים מאד מאד את הגרוע שבגרועים שיחזק את עצמו בשמחה תמיד על פי דרכי עצותיהם הקדושות.

(ליקוטי הלכות, בכור בהמה טהורה ד, יז)

וככל שאנו מכריחים את עצמנו כאן מלמטה, לחזק ולהחיות את עצמנו ע"פ דרכי ההתחזקות שגילה לנו רבינו, "ולקיים ככל דבריו בפשיטות בכל לבבנו ונפשנו" - כך אנו זוכים לעורר ולהמשיך לפי בחינתנו את תיקוניו של רבינו העוסק ברום גבהי מרומים באלו התיקונים עצמם¹¹.

ועל פן עשה דרך כבושה לכל אחד ואחד, כי אף על פי כן הוא צריך לכל זה אתעוררתא דלתתא גם מאתנו, כמובא במקום אחר. וכל אחד כפי מה שעוסק ומתגבר להתעורר ולקיים ככל

טז. בפשטות י"ל שהוא ע"פ מאי דאיתא בגמרא: "אפיקורוס כגון מאן? אמר רב יוסף, כגון הני דאמרי מאי אהנו לן רבנן" (סנהדרין צט ע"ב). ולפי"ז גם אותם האומרים על תורתו הגבוהה של רבינו "מאי נפקא מינה להם בתורתו הגבוהה", ואינם מאמינים דאהנו להו רבינו בתורה זו כי היא שייכת ומועילה גם להם, הרי זה בגדר אפיקורסות.
יז. לדוגמא: כשאנו מוצאים בעצמנו נקודות טובות,

דבריו בפשיטות, בכל לבבו ונפשו, כמו כן הוא זוכה לפי בחינתו לאיזה בחינה מכל זה.

(ביאור הליקוטים, תורה רפ"ב)

רק כך מרגישים טעם ברבינו

לסיום עלינו לזכור:

הדרך היחידה "לראות סימן ברכה בהתקרבות לאדמו"ר ז"ל", היא אך ורק על ידי לימוד ספרו בצורה שכזאת, של חיפוש והוצאת הלכות ברורות ועצות מעשיות לעבודת ה' מספריו הקדושים.

אך לזאת הייתה כוונתו של רבינו.

פי 'כל פנתו הקדושה היה רק' שגשתדל להבין העבודה והעצות היוצאים מכל תורה ותורה, ושגבקש מהשם יתברך ונגשתטח לפניו יתברך, ונגשתדל לקיים ככל הפתוב בהם בפשיטות.

(ליקוטי מוהר"ן, הקדמה)

ורק כך ניתן להרגיש חיות אמיתית בהתקרבותו אליו.

וכפי שכותב רבי שמשון ברסקי ז"ל לאנ"ש בפולין שביקשוהו לבוא למדינתם ולחזקם:

לודעתי כי על ידי בואי אצלכם יתחדשו נפשות החברים באמת, על ידי התחברותנו ללמוד ולעסוק בספרי אדמו"ר ז"ל בהתחדשות אמתי, אשר זה יסוד ושורש התקרבותנו לאור דעתו של רבינו ז"ל, יכול להיות כי לא הסתכלתי על שום מניעה, והתחזקתי בעזרת השם יתברך לבוא למחניכם. אך מי יודע אם אנ"ש דמחניכם מרגישים כי כל רפיון ידם וכל קרירות לבכם וחסרון הרגשתם בנעימות דעת אדמו"ר ז"ל, הוא מחמת התרחקותם מלעסוק ולהשתדל בלמוד ספריו הקדושים בהתחדשות גמורה בכל פעם.

ואי אפשר לראות בשום אופן סימן ברכה בהתקרבות לאדמו"ר ז"ל, כי אם פשמיניסים עצמם ללמוד ספריו הקדושים בעיון ובהתבוננות ובהשתדלות גדול, עד שמוציאין מספריו הקדושים הלכות ברורות לתקון המדות והמעשים בכלל ובפרט, אשר בודאי זה היה עקר פנת רבינו ז"ל בהשארת ספריו הקדושים. ואם מתקרבין עצמן לאדמו"ר ז"ל בלי השתדלות באור ספריו הקדושים פנ"ל, בודאי קשה מאד למצוא בהתקרבות שום חיות, והוא ממש כמבאר בליקוטי מוהר"ן "כשמאמינים בהצדיק בלא דעת יכולין לפול חס ושלום", והבן.

(גבורות שמשון, מכתב ד)

במכתב אחר¹ הוא חוזר על דברים אלו, ואף מוסיף דברים כדברונות:

כי באמת, אם אינם יודעים דעתו הקדושה - אפילו אם היו נקראים כמה שנים 'ברסלבר חסיד' וגם יסעו לאומן - אין שום ממש וכח בהתקרבות² כי עקר ההתקרבות אל הצדיק תלוי בהרגשת דעתו הקדושה, וכמבאר בליקוטי מוהר"ן סימן רנ"ה כי מאמונה לבד הינו פשמאמינים בהצדיק באמונה לבד בלא דעת

יכולין לפול, וכשמאמינים בהצדיק עם דעת גם כן אזי אי אפשר לפול. מובן ומבאר משיחתו הקדושה הנ"ל כי עקר ההתקרבות אל הצדיק תלוי בהשגת והרגשת דעתו הקדושה באופן שיוכלו לקבל ממנו עצות להתחזק לעמוד על עמדו ולכלי להיות נדחה מן האמת מחמת השנונים והיסורין העוברין על כל אחד.

(שם, מכתב מח)

הוא חוזר ומתעניין שוב ושוב אצל אנ"ש אם הם אכן לומדים את ספרי רבינו באופן של הוצאת 'הלכות פסוקות לעובדא' מתוך דבריו, ובמכתבו לאחד מבחורי אנ"ש³ הוא כותב:

נכספתי לידע אם קבעת לה איזה קביעות בספרי אדמו"ר ז"ל בשתפות עם איזה חבר טוב, אשר בזה תלוי עקר רפואת והתחדשות נפשנו ... והעקר להוציא מכל למוד ולמוד הלכות פסוקות לעובדא איה להתנהג בכל מדה ומדה, אשר זה הוא התכלית מכל הלמודים.

(שם, מכתב ח)

שכן, רק התרשלותנו "בלימוד דעת רבינו ז"ל בהתבוננות אמיתי כראוי וכנכון" היא המעכבת את רפואת נפשנו. שהרי

כבר הקדים לנו השם יתברך רפואה למכה, ושלח לנו מושיע ור, הוא אור רבינו הקדוש והנורא ז"ל, אשר אם זכינו להעמיק מחשבתנו היטב היטב בספריו הקדושים וליילף בדרךיו ולקיים עצותיו הגנוזים וטמונים בספריו הקדושים, המסגלים לרפאות כל מיני תחלואי הנפש של כל דרגא ודרגא בכל אדם ובכל זמן, אז בודאי מצאנו בכל עת וזמן תקון גדול לכל תחלואינו בגוף ונפש כפי מבקשנו. ולא היינו נסוגים אחור מהאמת, כמו שגכשלין בזה כמה מאנשי שלומנו, והכל מחמת התרשלותנו בלמוד דעת רבינו ז"ל בהתבוננות אמיתי כראוי וכנכון.

(שם, מכתב כב)

והמסקנה הברורה היא - להיכנס מחדש ל"חיידר" של רבינו, ללמוד ממנו דרכי חיים...

מכל הנזכר לעיל מובן, כי עלינו מוטל להשליף מאתנו שכל עצמנו לגמרי ולהתחיל מחדש לבוא לבית הספר הכולל בו כל מיני תקוני הדעת שבעולם לכל אחד ואחד כפי ערכו ומדרגתו, הוא למוד ספרי רבינו ז"ל.

וכשיזכנו השם יתברך לחתר ולחפור בהם באמת על מנת לשמור ולעשות ולקיים, ובפרט לקיים צווי רבינו ז"ל לעשות מתורה תפלה, ועל כל פנים לקבוע לעצמו בכל יום איזה שעה בהתפללות המיסדות על הליקוטי מוהר"ן הקדוש - אז בעזרת השם יתברך בודאי נמצא רפואות ותקונים לנפשנו, כפי העת והזמן, כפי תשוקת לבנו.

(שם)

במאמרנו הבא נתייחס לענין צורת "לימוד העיון בליקוטי מוהר"ן" לאור כל מה שהתבאר

ונצא בעקבי הצאן לראות כיצד היה נראה העיון שלהם

אנו נותנים כח מלתא לרבינו הקדוש - אשר הוא, ורק הוא, ה"חזן" ה"רואה היכן התינוקות קוראים", ויש בכוחו למצוא וללקט את כל הנקודות טובות שבכל אחד מישראל ולבנות מהם את המשכן - לעסוק בתיקון זה, והבן. ואכמ"ל.

1. עיי"ש באריכות ותבין.

2. המיועד לכלל אנ"ש, ובו הוא מעוררם לתמוך ולסייע בהדפסת ביאורו על ליקוטי עצות.

3. המשכיל יבין להתייחס לדברים אלו בצורה נכונה, ולא לבוא על דם לזלזל בכל סוג של התקרבות, אף הקטנה ביותר. כי לא נאמרו אלא לחדד את הצורך ההכרחי בהתקרבות פנימית ואמיתית לרבינו באמצעות הכרת וקבלת דעתו הקדושה.

כא. ה"ר יצחק מאיר קורמן ז"ל.

צאי לך בעקבי הצאן



מהם בשלב של 'ברור שלא'...

התייבתי אז מול הכותל כשבלבי גומלת החלטה: הגיע הזמן להעלות על הכתב גם את הדברים שעד עתה לא היו צריכים להיכתב.

לנגד עיני צצו מילותיו של רבי אברהם ב"ר נחמן בפתיחתו לספרו כוכבי אור: "בשכר הימים הבאים נשכח הכל, ומי יודע עד כמה יתארך עוד זמן גלויותינו, והלבבות הולכים ונתמעטים בכל עת, לכן ההכרח להעלות גם זאת על הכתב" (כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, פתיחה).

גם אם בעבר הלא-רחוק היו מגנחים מהצורך להעלות דברים פשוטים שכאלה על הכתב, ואולי אף היו מסתפקים אם כדאי לחשוף את ה'השמטות' לחינם... הרי שבדורנו זה, אין ספק שהדברים חייבים 'לעלות על השולחן' ולהתבאר ולהתברר עד תומם.

ברוך ה', חסידות ברסלב מתרחבת, ופורצת ימה וקדמה צפונה ונגבה, ובכל שנה ושנה נוספים 'מקורבים' חדשים, כן ירבו. ובחלוף הימים והשנים, דברים פשוטים וברורים שעברו במסורת מדור לדור, הולכים ונשכחים, ואפילו מתעוותים. ולפעמים, אף משתרשים דברים שהם ההיפך הגמור ממה שהיה פשוט פעם לכל בר בי ברסלב דחד יומא.

ישנם רבים ש'מייבאים' ממקומותיהם הקודמים מוסכמות והשקפות מסוימות, ואף מוצאים לכך סימוכין בספרי רבינו, באין מבין שהדברים לא רק שאינם עולים בקנה אחד עם המסורת בברסלב, אלא אף סותרים ומשבשים אותה.



בהמשך גיליתי שהמאמרים היו נצרכים גם לציבור הוותיק שנוולד וגדל עם הרגשות אלו, גם הם שמחו לראות את הדברים כתובים בצורה מסודרת וברורה, מה שלא קרה עד היום.

זה מזכיר לנו את דבריו הידועים של הרמח"ל בהקדמתו לספרו מסילת ישרים: "אמר המחבר, החיבור הזה לא חיברתי ללמד לבני האדם את אשר לא ידעו, אלא להזכירם את הידוע להם כבר, ומפורסם אצלם פרסום גדול. כי לא תמצא ברוב דבריי אלא דברים שרוב בני האדם יודעים אותם ולא מסתפקים בהם כלל, אלא שכפי רוב פרסומם וכנגד מה שאמיתתם גלויה לכל, כך ההעלם מהם מצוי מאד והשכחה רבה."

זוהי ממש ההגדרה הקולעת למאמרים אלו: "לא תמצא ברוב דבריי אלא דברים שרוב ככל חסידי ברסלב יודעים אותם ולא מסתפקים בהם כלל". אלא הם פשוט נכתבו בצורה בהירה ומסודרת, והתבררו כשמלה.

יום בשורה לכלל חסידי ברסלב עם הופעתו ויציאתו לאור של הספר "בעקבי הצאן", אסופת המאמרים שהתפרסמו מעל גבי גליונות "אבקשה" ונקראו בשקיקה עצומה על ידי אלפי הקוראים כשהם פוקחים עיניים ומיישרים לבבות של רבים וטובים מאנשי שלומינו שבכל קצוות תבל, לידע מאמיתות נצחיות דעת הצדיק האמת שבדור הזה, הנחל נובע מקור חכמה, המאיר לארץ ולדורים עליה גם עכשיו כבחיים חיותו ממש ויותר ויותר, ולהיוודע מהמסורת הטהורה והנהגת התלמידים מדור לדור בדרכי ההתקשרות אליו וקיום עצותיו החיים קיימים ונאמנים, בתמימות ופשיטות גמורה ואמתית וללא כחל ושרק.

זכות היא לנו במערכת "אבקשה" לארח את אותם מאמרים מאירי עין ומשובבי לב, וכעת עם הוצאתם לאור בכרך מפואר ומהודר בתוספת מרובה, התוועדנו לשיחה מיוחדת עם עורך המאמרים, הנודע בשער בת רבים בשיעוריו הבהירים והמעוררים, הדולה במסירות ונאמנות מבארות המים חיים של רועה הרועים ותלמידו הנאמן ומשקה לצאן קדשים, המגולל לראשונה בשפה רהוטה מה הביאו הלום בכתובת המאמרים, אל מי הם בעצם נועדו, ועל מה אדניהם הושתתו | צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותך על משכנות הרועים

"ההכרח להעלות גם זאת על הכתב"

כיצד ומתי נולד הרעיון לכתוב מאמרים אלו?

הפעם הראשונה בו חשתי את הצורך לברר את המסורת של ברסלב ולהעלותה על הכתב, היה בכותל המערבי בשעת חצות לילה, לפני קרוב ל-10 שנים...

היה זה לאחר שבדרך לכותל שוחחתי עם חבר, שיחה ממנה נוכחתי לדעת שישנם זרמים חדשים בברסלב, אשר דברים שפשוטים וברורים לנו, ונחשבים אצלנו ל"עיקרי האמונה" - אינם ברורים אצלם כל עיקר.

[אז עוד עמדו בשלב מוקדם - הוא מוסיף בחיך - בו הדברים הפשוטים והברורים היו אצלם רק בגדר 'לא ברור', כעת כבר עומדים חלק



לפי מה שהובן מדברייך, התחלת כבר לפני כ-10 שנים לכתוב מאמרים אלו, הרבה לפני שגיליונות "אבקשה" החלו לראות אור עולם?

לא. המרחק בין הרצון לכתוב לבין הכתיבה עצמה, ארך זמן רב.

אני זוכר שתיכף לאחר אותו לילה בו גמלה בלבי ההחלטה לכתוב על כך, כתבתי מאמר ב"לוח ברסלב" תחת הכותרת "איזה ברסלב אתה?!", כששם ניסיתי לעורר את השאלה: איזה סוג ברסלב ברצוננו להיות, ברסלב של רבי נתן, או ברסלב שונה...

המאמר אכן עורר הדים, אך לא היה לכך המשך. לא ידעתי כיצד לפתח את הדברים; על איזה נקודות לכתוב, ובאיזה סדר להציגם ולהציגם.

חלפו כמה שנים, כשמדי פעם מתעוררים הכיסופים, ואף מתחדדת ההכרה בהכרחיותה של סדרה מעין זו, אך לא יכולתי לדחוק את השעה, עד שהיא אכן הגיעה.

פגשתי אז אברך יקר, ר' אברהם יואל דורנבלט שמו, שעסק אז במסירות נפלאה במערכת "אבקשה". הוא הזמין אותי לכתוב מאמרים לגיליון המופלא, ולאחר כמה חודשים בהם כתבתי שם מאמרים ממאמרים שונים, הבזיקה בי המחשבה: "אולי הגיעה העת-רצון..."

פניתי אליו והצעתי בפניו את הרעיון של סדרת המאמרים החדשה. הוא התלהב, ולאחר שהציג את הדברים בפני חברי המערכת, הביעו אף הם את הסכמתם הנלהבת. כשכולנו מרגישים שאכן אין לך אכסניה טובה יותר למאמרים מסוג זה מאשר הגיליון "אבקשה". שכן, גיליון זה נוסד אך ורק לשם מטרה קדושה זו, להנחיל לדורות הבאים את תורתו של רבינו בטהרתה כפי שנמסרה לנו מדור דור - דבר שמאמרים אלו עושים בצורה הישירה והבהירה ביותר.

כשחיפשנו שם למדור זה, לא מצאנו משהו מתאים יותר מאשר השם "בעקבי הצאן". שכן, זהו כל מהותו של הגיליון כולו בכלל ומדור זה בפרט - לקיים את דברי הפסוק: "אם לא תדעי לך, צאי לך בעקבי הצאן". וכפי שמפרש רש"י, ודבריו אף מצוטטים תחת שם המדור: "התבונני בדרכי אבותיך הראשונים ולכי בדרכיהם".

ואכן, לקראת ראש השנה תשע"ח הופיע המאמר הראשון, מאמר ההקדמה. והחל מחודש חשוון שלאחרי התחילו להופיע המאמרים מדי חודש בחדשו. כשאנו מקבלים בכל עת תגובות נלהבות ביותר, מקוראים המעידים שהספר פקח את עיניהם, יִשֶׁב וְיִשֶׁר את לבם, וגרם להם להכיר את ברסלב המקורית מחדש.

האם יש איזשהו היגיון בסדר המאמרים מבחינת קודם ומאוחר? נשאל אותך

ברוך ה', חסידות ברסלב מתרחבת, ופורצת ימה וקדמה צפונה ונגבה, ובכל שנה ושנה נוספים 'מקורבים' חדשים, כן ירבו. ובחלוף הימים והשנים, דברים פשוטים וברורים שעברו במסורת מדור לדור, הולכים ונשכחים, ואפילו מתעווזים. ולפעמים, אף משתרשים דברים שהם ההיפך הגמור ממה שהיה פשוט פעם לכל בר בי ברסלב דהד יומא.



בצורה אחרת: האם סדרת המאמרים נכתבה בתורת מבנה מתוכנן שיש בו יסוד והקומות נבנות זו על גבי זו מתוך הכרח או שלפנינו סוג של אסופת מאמרים?

בוודאי שיש כאן סדר, ובוודאי שהסדר הוא הכרחי. בראש ובראשונה עסקו המאמרים במה שניתן לכנות כ"יסוד היסודות", הסוגיא של "הנהגת חסידות ברסלב לאחר הסתלקותו של רבינו". אסביר בקצרה:

"זה סוד כל קיום חסידות ברסלב עד היום הזה"

חסידות ברסלב הרי מתנהגת בצורה שונה מכל שאר החסידויות. בעוד שלכל חסידות יש אדמו"ר חי, וכשהוא מסתלק ממנים מיד ממלא-מקום מצאצאיו או תלמידיו, הרי שאצלנו - הרבי הוא האדמו"ר עד ביאת גואל צדק, ואנו ממשיכים להתנהל לאורו, כשהתלמידים שבכל דור אינם משמשים אלא כצינור נקי להמשיך ולהאיר את אורו לדורות הבאים.

דבר זה אינו משהו שולי או צדדי בחסידות

ברסלב, אלא הוא העניין המרכזי והמשמעותי ביותר בהוויתה ויסוד קיומה ממש. כפי שמתבטאים רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל ורבי שמואל שפירא זצ"ל במכתבם הידוע [שנכתב גם הוא, דרך אגב, כשהתעורר הצורך לעמוד נגד סילופים שחדרו במחננו]:

"זה סוד כל קיום חסידות ברסלב עד היום הזה, אשר כל העולם מתפלאים על זה מאד, איך אנו מחזיקים מעמד, וחסידות ברסלב נמשכת מדור לדור מבלי שיהיה לנו רבי ומנהיג המלוּבש בגוף כנהוג בכל עדות החסידים. אמנם זהו סוד כל קיומנו, כי כל חסידות ברסלב עומדת על יסוד זה!" (תמימי דרך, מכתב קל).

צורת התנהגות זו, הייתה ברורה ונהירה לכל חסיד ברסלב כגדול כקטן, ולא היה צורך לבארה על כל פרטיה ודקדוקיה וכוונותיה.

אך בשנים האחרונות, עם התרבות הקבוצות, החצרות והקהילות, אשר חלק מהם התחילו להתנהל בצורה שונה, במעט או בהרבה, במגמתיות או שלא - יסוד פשוט זה אשר הוא "סוד כל קיומנו" הפך להיות ככזה הטעון בירור.

לאילו שלא גדלו עם יסוד זה באופן טבעי, צצו שאלות רבות, חלקן יסודיות ורעיוניות, וחלקן פשוטות וטכניות.

ראשית כל: מיהו "הצדיק" עליו מדובר בליקוטי מוהר"ן. ובעיקר, מיהו "צדיק הדור" עליו מדובר בספרי ברסלב? כיצד יתכן לומר שרבינו הוא "צדיק הדור" בדורנו אנו - מה ההסבר הפשוט לכך, וכיצד זה מיושם בפועל עד עצם היום הזה? לשאלות אלו, ולמסתעף מהן, הקדשנו את שני המאמרים הראשונים.

לאחר מכן המשכנו לשני המאמרים הבאים אותם הקדשנו לסוגיית ה"ספרים", ובהם ביארנו כיצד ניתן לקבל מה"ספרים" שהשאירו לנו רבינו ומהרג"ת את כל הנצרך לחיי היום יום, ולהפוך אותם ל"רבי חי" ממש, על כל המשתמע מכך.

בירור זה הינו המשך נחוץ ומתבקש למאמרי היסוד הראשונים, שכן, כפי שכולנו יודעים: ה"ספרים" הם אלו שדרכם מנהיג אותנו רבינו עד עצם היום הזה, וכפי שמתבטא רבי שמשון ברסקי זצ"ל במכתבו המפורסם: "עד ביאת משיחנו אסור לקבל על עצמו שום התמנות ומנהיגות של שום אדם, אפילו אם הוא מאנ"ש. רק דעתו הקדושה של אדוננו מורינו ורבינו ז"ל הגנוז בספריו הקדושים, הוא הראש והמנהיג, של כל מי שרוצה להתקרב אל האמת".

"למנהיגים ולמפורסמים אסור לכם להחזיק אותם..."

סוגיא עדינה נוספת, בה חלו בעיקר השיבושים והעיוותים לימין ולשמאל, ונצרכה לבירור יסודי

נוקב מיד לאחר העיסוק בסוגיית ה"ספרים", הייתה: סוגיית התלמידים שבכל דור.

ברסלב הרי מתנהגת, מצד אחד ללא אדמו"ר חי, ומאידך ע"י 'תלמידים' נאמנים המעבירים את האור מדור לדור. וכפי שכבר קבע רבינו בחיי "שצריכין להשאיר תלמידים, שאלו התלמידים יעשו תלמידים אחרים, וכן התלמידי תלמידים יאירו להלן יותר ויותר, וכן לדורי דורות" (היי מוה"ר, שג).

מקומם של 'תלמידים' אלו הוא עדין כל כך, עד שרק היציאה בעקבי הצאן יכולה להעביר לנו אותו בצורה מדויקת.

אצטט לדוגמא מכתב מרבי שמשון ברסקי זצ"ל, שממחיש לנו עד כמה המקום של התלמידים הוא עדין ומדויק:

"החברים יצחק ברייטער ואהרן לייב ציגעלמאן" - הוא נוקב בשמם של שניים מגדולי אנ"ש בפולין, כשהוא מזכיר אותם, אגב, אף ללא תואר ר'... - "היו מהמקורבים הראשונים ממדינתכם אשר קיבלו לליבם דעתו הקדושה של אדמו"ר ז"ל יותר מכל שאר המקורבים. והכל על ידי שבירת המניעות רבות, ועמדו בנסיגנות גדולים בכמה דברים, והכל בשביל התקרבות האמתית לרבנו ז"ל. על כן יש להם השגה והבנה בענייניו הקדושים יותר משאר המקורבים, על כן מחויבים אתם לבטל דעתכם אליהם בכל פרט ופרט!"

לאחר שהוא מדבר על החובה להתבטל אליהם בכל פרט ופרט, הוא ממחר להדגיש: "למנהיגים ולמפורסמים אסור לכם להחזיק אותם, את זה אסור אפילו לחשוב! אך אתם צריכין לידע כי בענין דעתו של אדמו"ר ז"ל הם מבינים ויודעים יותר מכולכם".

פלאי פלאות!

מצד אחד: "מחויבים אתם לבטל דעתכם אליהם בכל פרט ופרט", ו"צריכים לידע כי בענין דעתו של אדמו"ר ז"ל הם מבינים ויודעים יותר מכולכם". אך מאידך, להפוך אותם לגוטע אידן, ל"מנהיגים", מפורסמים, 'אדמו"רים' ו'צדיקי הדור' - הריהו יחס כל כך מופרך ופסול ש"את זה אסור אפילו לחשוב!"

בסוגיא זו קל כל כך לנטות לימין או לשמאל; מצד אחד, לזלזל בחשיבות ההתקרבות ל'תלמידים' ולהשוות את התלמידים הגדולים המעמיקים ימים ושנים בתורת רבם ומוסרים נפשם לדלות ולהשקות מבארות ומעיינות תורה זו אל האנשים הפשוטים אשר לא קראו ולא שנו, אשר על כך כבר מביא רבינו בספר המידות ש"לא חרבה ירושלים אלא בשביל שהשוו קטן וגדול". ומאידך, להושיב את התלמידים על כסאו של רבינו, ולהפכם לישות בפני עצמם, דבר שהופך את כל הקערה על פיה ושומט את יסוד היסודות

של כל חסידות ברסלב.

ואכן, התייחסנו לסוגיא זו בהרחבה, כשאנו מקדישים לה ארבעה מאמרים ארוכים ומפורטים:

בשני המאמרים הראשונים ביארנו מהי הגדרתם מהותם ותפקידם של אלו ה'תלמידים', כשבין היתר מתבאר: האם אנו מתייחסים אל ה'תלמידים' כ'פאל' 'צדיקים' או 'חברים'; האם ישנה חובה להתבטל אליהם; האם הם רק מעבירים את המידע שבספריו הקדושים או משהו נוסף; האם יש רק תלמיד אחד או תלמידים רבים; וכמובן, מי ראוי להיות 'תלמיד'.

במאמר השלישי ביארנו בפרוטרוט את צורת התנהגותם של התלמידים שבכל דור, כיצד ברחו מן הכבוד והפרסום. מחמת חשיבות ואקטואליות הדברים ירדנו עד לפרטי פרטים, כשאנו אף מבארים מה עומד מאחורי הקפדתם הקיצונית על התנהגות מסוג זה.

במאמר הרביעי ראינו לנכון לבאר נקודה עדינה ביותר, שהצורך בבירורה עולה ככל שהדברים הקודמים הולכים ומתבארים, והיא:



**בנימה אישית אוכל
לומר לך, שעל אף
שבכל מאמר ומאמר
מושקעת גישה
שהתפרסה על פני
עשרות רבות של
שעות, ימים ולילות,
בלי גוזמא, הרי
שהוצרכתי כל פעם
מחדש ל"נס" מן
השמיים שהמאמר
יבוא לידי גמר. כך
שכאשר הוא אכן
בא סוף כל סוף לידי
גמר, לא היה קשה
לי להכיר ולהרגיש
היטב כי לא עוצם ידי
ולא קולמוסי עשו את
החיל הזה...**

צורת ההתייעצות עם גדולי אנ"ש. שכן, גם בנושא זה של נתינת עצות לזולת, הנהגתם של אנשי שלומנו מדורו של רבינו עד לדורנו אנו, שונה מהנהוג בשאר מקומות. בעוד שבמקומות אחרים נהוג להציע את הספק והשאלה בפני הצדיק או הרב, והוא עונה בהחלטיות: "עשה כך או כך", הרי שבברסלב ההנהגה שונה לחלוטין, כפי שביארנו שם בהרחבה.

"ציונו הקדוש קודש קדשים"

לאחר ארבעת המאמרים בענין התלמידים, הקדשנו שלשה מאמרים נוספים לענין ה"ציון הקדוש"; ד' האמות הקדושות בהן אנו נפגשים עם רבינו פנים בפנים, שופכים את הלב בפניו ושואלים בעצתו.

קבענו את מקומם של מאמרים אלו דווקא כאן, שכן, מובן מאליו, שלמרות הקשר העמוק והעצום ביותר שעשוי להיווצר ולהגיע לשיאו בין חסיד ברסלב לרבו הקדוש במקום בו אור נשמתו הקדושה מאירה ומתגלית בתוקפה ובעוזה יותר מבכל מקום אחר בעולם, הרי שמבחינת עניינה ומהותה של חסידות ברסלב, מקומם של המאמרים בעניין זה הוא לאחר סדרת המאמרים הקודמים. שהרי ברור ופשוט שאף מי שאינו חסיד ברסלב כלל ואינו מקבל על עצמו כלל את רבינו כמורו ורבו בביטול גמור, זוכה ל"תיקון" נפלא ונשגב מאין כמוהו, "כי שם המקום המוכן לו מששת ימי בראשית לעסוק שם בתיקון העולם לדורות לכל מי שיבוא אליו לשם" (ימי מוה"ר"ת, טו) ללא יוצא מן הכלל. אך עניין ההתקשרות לרבינו הקדוש שמתעצם לאין שיעור באמצעות אותה השתטחות, מקבל את מקומו רק לאחר שהיסודות הקודמים הובררו כל צרכם.

ובכן; במאמר הראשון ביארנו את סוגיית "נוכחותו המוחשית והחיה של רבינו בציונו", כשאנו מבארים את יסוד הדברים ע"פ המובא בכתבי האריז"ל. במאמר השני ביארנו את ענין ה"וידוי דברים" בציון רבינו, מה עניינה וכיצד עורכים אותה, כשבמאמר האחרון אנו מתייחסים לשאלה הבווערת: "כיצד מקבלים מענה והדרכה מרבינו לאחר הוידוי"...

ובכך נשלם חלקו הראשון של הספר.

חלק זה נדפס כבר, לא כך?

אכן כך, בתחילת שנת תשע"ט הדפסנו תריסר מאמרים אלו בחוברת מהודרת. היא נחטפה ואזלה במהירות, כשכבר מעל שנתיים ממתנינים רבים להדפסתה מחדש. אך בינתיים השתבחו המאמרים. נוספו בהם הוספות רבות וחשובות; מראי-מקומות נוספים, וליבון נקודות נוספות. וכעת מופיעים מאמרים אלו בספר החדש.

כשבחור בן 17 מחליט להדפיס לבד את הלליקוטי הלכות



שיחה על התמסרות שאין שני לה עם הר"ר
נתן בורשטיין שליט"א מקים ויו"ר מכון
תורת הנצח להפצת והדפסת ספרי רבינו
הקדוש, | החל מהתמסרותו הכבירה של אביו
הגדול ר' נחמן ישראל ז"ל להפצה, וכלה
בעשרות שנים של הדפסת מאות אלפי
ספרים וקונטרסים מספרי רבינו במחירי
הקרן, מתוך מטרה אחת: להגדיל את שם
הצדיק בעולם | 'נצח' יזכה להפיץ אורו

י. הכהן



ספר
הזוהר
המפורד

א
אורח חיים א'

ספר הזוהר המפורד
ספר הזוהר המפורד
ספר הזוהר המפורד
ספר הזוהר המפורד
ספר הזוהר המפורד
ספר הזוהר המפורד
ספר הזוהר המפורד

אורח חיים א' אורח חיים א' אורח חיים א' אורח חיים א' אורח חיים א' אורח חיים א' אורח חיים א'

אורח חיים א' אורח חיים א' אורח חיים א' אורח חיים א' אורח חיים א' אורח חיים א' אורח חיים א'





ר' נחמן ואשתו התמסרו לעניין במלוא הכוח, התיישבו על כל דף ודף מהספר כשר, נחמן כותב את הכל מחדש בצורה מוגהת והרבנית מנקדת. ימים ולילות ארכה המלאכה, גיליון ועוד גיליון. התהליך שאורך כיום חודשים ספורים, אך אז כעשר שנים תמימות!

פתח בעצמך ותראה, הם ענו. יש שם מילים לא ברורות, כמו "רבשע, רבשע", מה זה 'רבשע'? זו טעות! ר' נחמן, כמוכב, הבהיר להם את הכוונה והדריכם להשתדל לומר ככל יכולתם גם מהספר ללא הניקוד, אולם בלבו פנימה גמר אומר שמציאות זו מוכרחת להשתנות. חייבים לגרום לכך שכל יהודי באשר הוא שם יוכל לשפוך את לבו מתוך הספר. כך גמלה בו ההחלטה להדפיס - בפעם הראשונה בהיסטוריה - 'ליקוטי תפילות עם ניקוד', להגדיל תורה ולהאדירה.

לא פשוטה הייתה ההחלטה. שכן בעקבותיה נדרש לעזוב את מלאכת הסופרות ממנה התפרנס, ולהקדיש את כל חייו לעבודת הקודש - להאיר את העולם! ומה יהא על הפרנסה? שאלה זו לא הטרידתו, החליט להקדיש את כל עשרת השנים הבאות מחייו למען המטרה הנעלה ולהשליך יתרו על הזן והמפרנס לכל.

ממחשבה למעשה. ר' נחמן ואשתו התמסרו לעניין במלוא הכוח, התיישבו על כל דף ודף מהספר כשר' נחמן כותב את הכל מחדש בצורה מוגהת והרבנית מנקדת. ימים ולילות ארכה המלאכה, גיליון ועוד גיליון. בימים של אז לפני למעלה מ-50 שנה כשהדפוס עוד לא היה משובלל כמו היום, התהליך שאורך כיום חודשים ספורים, אך אז כעשר שנים תמימות!

ר' נתן שהיה אז ילד, קיבל את האחריות לקחת אל הדפוס בדרכו אל ה'חידר' כל דף ודף שהיה כתוב בכתב ידו המסודר של אביו



כיום, החפץ לרכוש ספר מספרי רבינו, כל שעליו לעשות - ללכת לחנות הספרים או אל נקודת ההפצה הקרובה ולבחור את הספר הרצוי מתוך מגוון עצום של מהדורות והוצאות, הנמכרים במחירי הקרן בלבד.

מציאות מופלאה זו, זה מקרוב באה. לא כך היה מעולם. לפני שנים לא רבות, מגוון הספרים היה מצומצם ומחירם כלל לא היה זול כמו היום. אמנם כל הון דעלמא אינו מתקרב ולו במעט לערכם האינסופי של ספרי רבינו, אולם הדבר הקשה על רבים להביא את כל הספרים אל ביתם. מציאות זו הכאיבה עד מאוד לאיש שיחננו, הלוא הוא הרה"ח ר' נתן בורשטיין, מי שעתיד לימים להיות המקים של מפעל ההפצה האדיר 'תורת הנצח' - הוא הגבר אשר לא קיבל את המצב כברור מאליו, וחקק על לוח לבו את החזון בו הספרים צריכים להיות מופצים במחירי הקרן ולהיות ברי השגה לכל. משכך, לא ישן בלילות ולא נח בימים, התרוצץ ממקום למקום, ושכנע את מי שהיה צריך לשכנע, עד שאט אט החל החזון לקרום עור וגידים וספרי רבינו נפוצו מאוד על פני תבל, וכעתירתו של החסיד ר' יצחק ברייטער מפולין' בזול גדול!

מהדורות מפוארות הודפסו ונמכרו תוך תקופה קצרה במחירים אפסיים, והמהפכה החלה סוחפת בעקבותיה מכוונים נוספים, שנפתחה בפניהם הזדמנות לקבל את הקבצים המלאים, עליהם עבד ר' נתן ללא כל תמורה ותנאי. עד שכיום הספרים היקרים מצויים בזול ונפוצים על פני תבל.

התלוויו לר' נתן למסע שהתחיל לפני עשרות שנים, במסירות הנפש שראה בבית הוריו שבקטמון, דרך דוכני ספרים שהוא עצמו העמיד בגיל 12 - ועד להדפסה הקרובה של ה'ליקוטי הלכות' בפאר והדר שלא נראו כמותם מעולם, והמחיר יהיה כמוכב, מחיר של ר' נתן...

ליקוטי תפילות לכל יהודי

הסיפור מתחיל עוד שנים קודם לכן. הרה"ח ר' נחמן ישראל בורשטיין ז"ל, אביו של ר' נתן, היה נוהג למסור שיעורים לעם שבשדות בנתיבות ובעוד ערים, והיה נוטל עמו בכל פעם כמה עשרות ספרים וביניהם 'ליקוטי תפילות' שהיו ללא ניקוד, אותם היה מוכר לאחר השיעור. באחד מהמקומות שהגיע בפעם השנייה למסור שיעור, ניגשו אליו כמה מהאנשים שקנו את הספר וביקשו להחזירו. לשאלתו של ר' נחמן, השיבו: 'הספר מלא בטעויות'. אנחנו לא יכולים להתפלל מתוכו. מלא טעויות? התפלא. הלוא הוא הכיר את הספר שהיה מוגה ומדוקדק.



מדוע אי אפשר להשיג את הליקוטי הלכות המוגה של ר' נתן לכל אנשי

שמכרתי להם את הספרים. אנשים רחוקים מאד הגיעו לספר לי על כך שהמשיבת נפש' וה'השתפכות הנפש' הצילו את חייהם. הרי נהוג לומר 'לכל כדור יש כתובת', כך הרגשתי: לכל ספר יש כתובת. זה היה מה שדחף אותי כל פעם להוסיף ולהפיץ.



150 'משיבת נפש' בשעה

שנה אחת בחנוכה, שמעתי שבכל ערב מתקיים בבית הכנסת של אחת מהחסידיות הגדולות שהיו באזור, טיש גדול בהדלקת נרות חנוכה אצל האדמו"ר. מיד עלה בדעתי רעיון, שזה מקום מצוין להפיץ את ספרי רבינו. בלי לחשוב הרבה, לקחתי איתי מזוודה שהייתה מוכנה לעיתים כגון אלו, כמו שהייתי מוכר בשטיבלאך ובעוד מקומות, ויצאתי לעבר ביהמ"ד הגדול ששכן לא הרחק מן הישיבה.

משהגעתי למקום, חיפשתי פינה שתהיה מרכזית מספיק ולא תפריע למעבר - וכך התמקמתי בצמידות לשולחן הגדול עליו יושב האדמו"ר. שם פתחתי שולחן ועליו הנחתי את הספרים שהיו עמי. בנוסף הבאתי עמי ספר תהילים, וישבתי שם תוך שאני מתענג לשמוע את הזמירות שכל החסידים שרים בדביקות. בשלב מסוים ניגש אלי מישהו מכובד, והודיע לי בלשון שאינה משתמעת לשני פנים, שעלי לפנות את השטח ולקפל את החנות המאולתרת שהקמתי שם. ברם אנכי עשיתי את עצמי כמי שלא מתייחס והמשכתי לשבת במקום.

שמתי לב כל הזמן שהרבה מהאנשים שעברו לידי הסתקרנו לפתוח את הספרים, ואולי אף לקנותם, אבל נראה היה שהם חששו שישתכלו עליהם בעין עקומה. הם חלפו סמוך לשולחן והתעכבו, ונראה היה שהם חוככים בדעתם אם לפתוח את הספרים או לא - אך לבסוף הסתלקו מן המקום.

כעבור זמן מה כבר היו כאלו שהעזו וניגשו במהירות - מתי שהאזור היה פנוי מאנשים, חטפו איזה ספר מהשולחן וזרקו לעברי שטר כסף או מטבע, לפי העניין. הם אפילו וויתרו על העודף. כל כך רצו לרכוש את הספרים.

פעם אחרת יצאתי ביום תענית אסתר, לעת מנחה, עם 150 ספרי 'השתפכות ומשיבת נפש' בידי, אל עבר השטיבלאך ב'זכרון מאיר' כדי למוכרם. הסתובבתי בשטיבלאך והצעתי את הספרים לכל עובר אורח תמורת 5 פונט בלבד. בתוך שעה נמכרו כל הספרים שהבאתי. לא האמנתי בעצמי שזה ילך כל כך מהר.



ההדפסה יוצאת לדרך

כיון שעסקתי בהפצת הספרים, הייתי שם לב שיש הרבה ספרים שחסרים בשוק, ואנשים



הילד המפיץ

מיד בסיום הדרשה האמורה לעיל החלטתי להצטרף למערך ההפצה. אני רוצה שגם לי יהיה חלק בצוואתו של מוהרנ"ת. ומאז ניצלתי כל רגע פנוי שהיה לי בישיבה עבור עזרה בניהול החדר - זו הייתה הפעם הראשונה בה זכיתי להכניס את עצמי לעולם ההפצה.

בהמשך התחיל הרה"ח ר' בנימין זאב חשין ז"ל למסור שיעורים בישיבה, עבור בעלי תשובה מאזור המרכז, ואני חשבתי מיד על רעיון להוסיף ולהפיץ עוד יותר את הספרים. התחלתי להעמיד שולחן עם כל הספרים שהיו קיימים אז בכניסה להיכל, ועמדתי שם משך כל השיעור כך מכרתי הרבה מאד ספרים, דבר ששימח אותי מאד ובפרט לאותם בעלי תשובה, שלעיתים היה זה הספר הראשון שהם מכניסים הביתה.

מה מביא בחור בן 13 להתאמץ כל כך בשביל ההפצה, ולהסכים אף לעמוד למען מכירת הספרים שעות כה רבות על הרגליים?

הדיבורים של מוהרנ"ת בצוואה עמדו לי כל הזמן מול העיניים: "ברצון, בממון, בטרחה". האש בערה בקרבי. זו הייתה בשבילי חיות כה גדולה. לא חשתי בכך כל קושי. כל ספר שנמכר מילא את כולי בשמחה. עוד דף שיפוץ על פני תבל, שיכניע את הרע ויאיר את הקדושה.

אני זוכר שחשבתי לעצמי אז, הרי בוודאי מוהרנ"ת ידע שדבריו האחרונים יחשבו לתלמידיו כצוואה, ואם כן למה הוא לא דיבר אז על קימת חצות או התבודדות, או אולי על עניין הנסיעה לראש השנה... הלא הם מעיקרי העיקרים של תורת רבינו הק', מפני מה בחר לדבר דווקא על ההפצה? ועלה בדעתי אז, שהלא הוא עצמו ידע שהוא מסתלק, ואם הוא היה מדבר על כל נושא אחר בעבודת ה', אף שבוודאי הדברים היו עושים פירות ומחזקים הרבה מאד אנשים, אבל כמה תלמידים כבר היו לו באותו זמן.

כשמוהרנ"ת דיבר על ההפצה הוא פעל הרבה יותר. הוא גרם על ידי זה שיתקרבו עוד המוני נשמות לאור הגדול, וממילא יהיו עוד רבים שיקומו חצות ויעשו התבודדות ויקשיבו לקולו של הרבי. זו הייתה צוואתו.

דיבור זה של מוהרנ"ת בוער בכל העולם, מכוחו ובזכותו יצאה כל ההפצה הגדולה שהייתה ועודנה עד היום הזה. באוקראינה - ע"י תלמידו נאמן ביתו הרה"ח ר' נחמן מטולטשין, כך גם בפולין ובארץ ישראל. למול עיני עמדו כל הזמן הדיבורים הללו: "שתהיו חזקים ברצון בממון ובטרחה".

דבר נוסף שמאד חיזק אותי היו התגובות שקבלתי ללא הרף. ראיתי איך הספרים הללו נוגעים לתיקון העולם ממש. איך כל מי שרק פותח אותם נשבה בקסמם ובאור האינסופי הטמון בהם. עוד ועוד אנשים הודו לי על כך

ומנוקד על ידי אמו, ומשם לקחת את הדף שהיה מוכן עבורם להגהה. כך הלך וחזור. הוא עשה את הדרך מאות פעמים, כשהאש הנצחית שבערה בהוריו נתפסת בליבו גם כן, מסירות הנפש שהוא ראה בבית הקטן והחמים, חניכה אותו לוותר על כל רצון אחר ולתת את כל כולו להפצת אורו של הרבי, לחרוש תלמים בארץ לא זרועה, ולהדפיס את העלים היקרים שעתידים למלא את בתיהם של רבבות חסידי ברסלב על פני כל העולם כולו.



כש'טרייף פסול' מתגבר

בהמשך נכנס הילד נתן ליישיבת 'ברסלב' שבבני ברק שמנתה אז כארבעה שיעורים בסה"כ, כשהוא אך בן 12 שנים! הלימודים בישיבה היה במתכונת של פנימייה מלאה, כשרק אחת לחודש הוא חוזר לביתו לשבת באוטובוס של חברת 'המסיע', ושב במוצאי שבת ליישיבה לספוג ולמלא את נשמתו באור הנעים והזך שמאיר שם.

בסעודת היארצייט של מוהרנ"ת בעשרה בטבת, מספר לנו ר' נתן, נהוג היה בישיבה וכך בכל מקומות מושבותיהם של אנ"ש, לקרוא את מכתב ההסתלקות שכתבו אנשי טולטשין - בו הם מספרים על ימיו האחרונים של מוהרנ"ת ועל הסתלקותו. הדיבורים סובבו על פי רוב על עניין ההפצה, אותו ציווה מוהרנ"ת כצוואה, בעוד ש'טרייף פסול' (=מינות ואפיקורסות) מתגבר לאלפים ורבבות, אמר אז מוהרנ"ת, תקוותי היא ש'דף אחד' ('איין בלעטל') מספרי רבינו יהיה תיקון על הכל.

בסיום דבריו של מוהרנ"ת הוא מזהיר: ובכן מצוה אני עליכם שעיקר עסקיכם יהיה להדפיס את הספרים שיתקיימו "פיוצו מעיינותיך חוצה" (משלי ה, טז) ותהיו חזקים בממון, ברצון ובטרחה.

סעודת היארצייט בשנה הראשונה שלי בישיבה נחרטה בנפשי לעד. הרה"ח ר' שמעון ברגשטיין ז"ל דיבר אז בישיבה, וחיזק בדבריו על גודל החיוב להפיץ את הכתבים הקדושים בכל הכוחות. דבריו נכנסו היישר אל לבי כחץ בוער. כנראה שמחזה מסירות הנפש של הורי עשה גם הוא את שלו, וכך התעוררתי כבר בגיל צעיר כזה, לעשות מה שרק אוכל למען הפצת הספרים.

בישיבה היה אז 'חדר הפצה' לממכר כל ספרי רבינו, והוא היה היחיד מסוגו בכל ארץ ישראל בימים ההם. בחורים שהיו נוסעים מדי שבוע לשיעוריו של הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר ז"ל בירושלים, היו מביאים אתם בחזור ארגזי ספרים מאותם שהודפסו בירושלים. וממרכז ההפצה הזה היו שולחים ספרים לכל הארץ.

לאותו החדר היה גם תא דואר שמספרו זכור לי עד היום 'ת.ד. 1503 - קרן הפצה והדפסה ספרי ברסלב', לשם היו מגיעות בקשות מכל הארץ לקבלת ספרים. וכך מדי שבוע היה יוצא מהישיבה טנדר עמוס בחבילות שהיו ממוענות לכל קצוות הארץ.

מבקשים ואפילו מתחננים לקבל אותם - אך לא היה מי שידיפס, כיון שהיה מדובר בסיפור יקר ומורכב מאד באותם ימים.

הדבר הראשון שראיתי שחסר זה 'תיקון הכללי'. רבינו כותב בחיי מוהר"ן שהוא ביקש גלויות ולהפיץ את הסגולה הזו לכל. ואנכי שאלתי את עצמי: הייתכן שאי אפשר להשיג ספר כל כך בסיסי? המדובר הלא בסה"כ בקונטרס שעולה כמה גרושים, האומנם כה רחוק הדבר?! כך נכנסתי לעניין ההדפסה במלוא המרץ. הייתי אז בחור בן 16 בערך כשהתחלתי לאסוף כסף מכל המי ומי בשביל להדפיס כמה אלפי חוברות של 'תיקון הכללי'.

ברוך ה' הייתה זו התחלה טובה. ראיתי שישנה דרישה אדירה מצד הציבור הן לספרים שהודפסו ואזלו מהשוק, והן לספרים שלא הודפסו בארץ מעולם. המשכתי בהדפסת ספר נוסף שכלל כמה קונטרסים, מהם על 'פרקי אבות', 'סדר היום לר' יצחק ברייטער' ועוד. מה מאד נהניתי לראות איך שהכל אזל מהר מאד וכבר התעורר צורך להדפיסם שוב.

אחד מהכללים שהנחו אותי לאורך כל הדרך היה, שהספרים שאני מדפיס צריכים להימכר במחיר הקרן ממש ואף בפחות מכך. ראיתי שהחסיד ר' יצחק ברייטער ז"ל כותב לאנ"ש בפולין, שהספרים צריכים להימכר ב'זול גדול', והחלטתי לנהוג אף אני כך. כלל ברזל היה לי: 'אני מהספרים לא יעשה פרנסה', ואם אני צריך פרנסה, יש לי אפשרות ללמוד בכולל או לצאת לעבוד. מהספרים של הרבי לא עושים עסקים! כך הסכמתי בתוכי.



ללוות 2000 דולר!

הדבר הבא אליו נכנסתי בכל כוחי, היה הפרויקט הראשון להדפסת ה'ליקוטי הלכות'. בתור אחראי על חדר הספרים ביישיבה בבני ברק, שמתי לב שיש ספר אחד שהוא הכי מבוקש, אנשים מוכנים אפילו לשפוך עליו כסף, אבל הוא אינו בנמצא. הילד איננו... היה זה ה'ליקוטי הלכות'... אנשים הגיעו שוב ושוב לבקש את הספר, שהיה יקר המציאות, וככל שניסיתי לנסות ולהשיג - לא מצאתיו. הלכתי גם למדפיסים שהיו אז כמו הרה"ח ר' נתן ליברמנש שליט"א שהייתה לו קרן הדפסה והרה"ח אריה ויגנטוק ועוד, אבל התשובה הייתה אחת: אין, נגמור!

מציאות זו לא נתנה לי מנוח. הייתכן שישנם אנשים שרוצים ללמוד את הספר הנורא הזה, ואף מוכנים לשלם תמורתו, ולא תינתן להם האפשרות לכך?! התעורר בי רצון עז לגשת ולהדפיס את הספר, למרות שבימים ההם היה מדובר בפרויקט יקר מאד ומורכב מאין כמוהו, כמו לערוך ולהדפיס כיום ש"ס שלם, ואף יותר מכך.

בתחילה היססתי באם לנסות ולהתחיל, או שממילא אין לי סיכוי - אולם אחרי שראיתי שוב

ושוב את תחנוני האנשים, ואת ההפסד האדיר שנגרם מכך, החלטתי ש'אני קופץ למים', ויהי מה... לצורך התחלת ההדפסה המינימלית נדרשתי לסכום של כ-2000 דולר! בכלל, בימים ההם, היה זה סכום גדול מאד, אך עבורי היה זה סכום עתק. הייתי בחור בן 17 בסך הכל ובקושי היה בכיסי כדי נסיעה באוטובוס לירושלים.

הייתי חזק מאד בדעתי. ידעתי בוודאות שאם אני אדפיס את הספר, הכל ילך תוך זמן קצר מאד, ומשכך לא היססתי לקחת הלוואה לשם כך. אולם מי יסכים לתת לבחור בן 17 בלבד סכום כה גדול, זה היה בערך כמו 40 אלף שקלים בימינו אנו, ואולי אף יותר מכך.

ניסיתי לגשת לכמה אנשים ושטחתי בפניהם את הרעיון שהיה לי. חלקם הסתכלו עליי בתימהון והיו שפשוט ריחמו עלי, על כך שככל הנראה לעולם לא אצליח לממש את רצוני. בין כך ובין כך, את הכסף לא היה לי... אולם אני, לא הרפיתי. התפללתי וכספתי בכל ליבי לראות את הגאולה הזו מתרחשת. לראות את הספר הקדוש הזה מופץ על פני תבל.

כסופו של דבר היה זה אחד מן המתפללים ב'שול' שבמאה שערים, שכלל לא היה חסיד ברסלב ורק נהג להתפלל שם מדי יום. ידעתי שיש לו גמ"ח כספים למטרות שונות. ניגשתי אליו פעם לאחר התפילה ופשוט הסברתי לו את המצוקה הקיימת, והבעתי בפניו את רצוני העז להדפיס את הספר. באורח פלא נשאתי חן בעיניו. היה זה ממש נס מן השמים. ולאחר שפירטתי לו את התוכנית איך להחזיר את הכסף שיכנס ממכירת הספרים, החתמתי שני ערבים, ביניהם הרה"ח ר' אנשיל פוקס, ולאחר כמה ימים הכסף היה ביד.

עם הכסף בידי ניגשתי לר' אהרן בלום הידוע, מהוצאת הספרים א. בלום, אצלו הזמנתי נייר ל-500 סטים וכן את שאר הדברים הנצרכים. את ה'גרפיקה' לספר, שהייתה למעשה רק כתר אחד שבתוכו נכתבה המילה 'ברסלב', עיצב הרה"ח ר' בנימין זאב קנפלמאכער הידוע בכשרונו הברוך ליפות ולהדר דברי קדושה.



הלא יאומן מתגשם

לאחר שבועיים ימים, התבררתי מפי בעל הדפוס שהספרים מוכנים, תוך אזהרה שעליי לבוא מיד לקחת את הספרים, כיון שמדובר ב-4000 כרכים בודדים הממלאים לו את כל המפעל.

נזכרתי אז בדיבור של אחד מאנ"ש שבפולין, שאמר פעם בפורים בעת שכרותו, בדרך הלצה, שצריך למכור את הספרים בזול עד שיהיו נפוצים כל כך, שאפילו מזכרי ה'הערינג, שעוטפים את הדגים בנייר, ישתמשו בהם גם כן לעטיפתם, מרוב שיהיו מצויים כל כך



אפשרות להקליד ולאחמ"כ להדפיס סלילים של דף עליהם נכתבו האותיות. אני הייתי המגיה ובני ביתי היו מקלידים באותו מחשב 'משוכלל'. כך עבדנו ימים ולילות - כדרך שראיתי אצל אבא. בכל יום היינו קמים לפנות בוקר, עוד לפני הילדים, ומקלידים עד הבוקר. לפעמים היה צורך להרגיע ביד אחת ילד שהתעורר והתקשה לחזור לישון, וכך ובני השנייה להמשיך ולהקליד, כך נמשכה המלאכה במשך שנים.

הספר הראשון היה 'ספר המידות' מפואר, העבודה הייתה מאד מורכבת, היה צורך להעביר את הקובץ על גבי דיסק מהמחשב, שם הוא עוצב בכתב מיוחד כדי שיהיה נעים לקריאה, ולבסוף הודפס כל הקובץ על גבי סליל אחד ארוך. ובספר זה כיון שהיו גם את ה'מראי מקומות' היה צורך בשני סלילים נפרדים.

משם נלקחו הסלילים 'למעמד' מיוחד שתפקידו היה לחתוך את הדפים משני הסלילים, ולהכניס כל מראה מקום בעמוד המתאים. הייתה זו עבודת פרך, להתאים, לגזור, לשנות, לתקן, וכל זה לפני ההגהות שהיו גורמת לפעמים לשינויים בעשרת העמודים הבאים.

גם ההדפסה הייתה מלאכה בפני עצמה. היה צורך לקחת את הפילים של תמונות הדף, ולחתוך אותם בצורה של גיליון וכו' וכו'. ברוך ה' התגברנו על כל המניעות, ולאחר כמה שנים טובות יצא לאור הספר המושלם שהתקבל בשמחה עצומה אצל כלל אנ"ש.



1000 ספרים בחודש

אני זוכר שכאשר הגעתי ל'פראנק לחות', אצלם היו מזמינים את הלוחות והנייר לספר, ואמרתי לו שאני מעוניין להזמין נייר עבור 2000 ספרים, הוא צעק עליי: אתה נורמלי? מי יקנה כל כך הרבה ספרים? איפה תאכסן אותם? רק חומשים או סידורים מדפיסים בכאלו כמויות וגם זה בקושי הולך. אולם מרוב שהאמנתי בספר הזה ובגדלותו, לא הקשבתי לו ולא שיניתי את עמדותי. התעקשתי שיזמין את הכמות האמורה.

לאחר ימים, התקשר אלי המדפיס להודיע שהספרים מוכנים. "תבוא לקחת את זה מיד, אין לי איפה לאכסן כל כך הרבה". כך נאלצתי להתחיל באותו יום לסחוב לבד את ערימות הספרים בעגלה הלך וחזור כמה עשרות פעמים, מהדפוס לכל אורך רחוב מאה שערים, עד לביתו של הרה"ח ר' ישראל הירש ז"ל שליבו היה רחב כאלום והוא הציע לאכסן את הספרים בביתו. גם ב'שול' במאה שערים הסכים הרה"ח ר' מיכל דורפמן ז"ל שאכניס כמה עשרות חבילות של ספרים.

שמחה עצומה הייתה מנת חלקי. הספרים



אביו ר' נחמן ישראל בשיעור, בתמונה נראים הסבא ר' משה, ר' מיכל דורפמן, ויבלחט"א ר' נתן מיימון

לא יאומן. למה ספרי רבינו, שהם התקווה של כל העולמות, צריכים להיות יקרים כל כך. אם 'שערי תשובה' יכול להימכר בזול, דינם של ספרי רבינו שווה. לא יכולתי להירגע מעובדה זו, ובו ברגע החלטתי שאני נכנס שוב לעניין ההדפסה מחדש ואדאג לכך שבעזרת ה' יהיה ניתן לרכוש את ספרי רבינו בזול גדול. שכל בתי עם ישראל ימלאו בספרים הקדושים, שהם כל תקוותו של הדור הזה.

נזכרתי אז בדיוור של אחד מאנ"ש שבפולין, שאמר פעם בפורים בעת שכרותו, בדרך הלצה, שצריך למכור את הספרים בזול עד שיהיו נפוצים כל כך, שאפילו מוכרי ה'העריגה' שעוטפים את הדגים בנייר, ישתמשו בהם גם כן לעטיפתם, מרוב שיהיו מצויים כל כך.

זו הייתה יריית הפתיחה למה שעתיד להיות ברבות הימים מכון 'תורת הנצח', שזכה להיות עם הזמן מפעל אדיר להפצת ספרי רבינו, ובנוסף להעניק לכל דורש את האפשרות להשתמש בכל החומרים בהם הושקעו הרבה מאד כסף וטרח, במטרה להפיץ את האור, ללא כל תמורה.



להעמיד דפוס בבית

הדבר הראשון שעשיתי, היה לקנות מחשב עבור המכון. באותם ימים, לפני כ-35 שנה, מדובר היה בסיפור יקר מאד - שהסתכם בערך ב-10,000 שקלים. לא עניין אותי מאומה, מלבד הרצון העז: חייבים להיות חזקים בממון וברצון. היה אחד מאנ"ש שהיה לו מעט ידע במחשבים והוא לימד אותי איך לתפעל אותו. זה היה משהו ענק והוא תפס נתח הגון מהבית. הרגשתי ממש כמו בסיפורים על מוהרנ"ת שהכניס דפוס לביתו. באותו מחשב לא הייתה שום אפשרות זולת

ניגשתי אפוא לתחנת 'מוניות השירות' שהייתה אז ברחוב שטראוס וביקשתי מאחד הנהגים שייקח עבורי את הסטים לבני ברק. שילמתי לו על טנדר שלם, במקום הנוסעים שהיו אמורים להימצא בו.

משהגיעו הספרים אל שערי הישיבה, הישיבה כולה לבשה חג. כל הבחורים ירדו לעזור להעלות את הספרים למעלה. כמובן שלא היה מקום בו ניתן היה לאחסן ביחד כמות כה גדולה של ספרים, ומשכך לקחו הבחורים כל אחד לחדרו כמה סטים. על כל ארון בחדרי הפנימייה 'שב' להם כמה סטים, עד שנמכרו. הדפסה זו הייתה בשורה גדולה עבור כלל אנ"ש והמבקשים לקנות את הספר. בתוך שנה לא נותר סט אחד מאותה מהדורה.



'ספר מוסר' לדורות דרשה

לאחר נישואי, מטבע הדברים הייתי טרוד יותר בחיי היום-יום, וקצת נזנח אצלי עסק הספרים וההפצה. יום אחד כשהייתי בביהמ"ד במאה שערים ניגש אלי אחד מחבריי והציע לי ללכת יחד לבר-מצווה של אחד מאנ"ש שהתקיימה באותו ערב. שאלתי, מה ניתן במתנה לבחור הבר מצווה? והוא הראה לי ספר מוסר שקנה ואף ארז בעטיפה כ'דורות דרשה'.

ספר מוסר? שאלתי, למה לא ספר מספרי רבינו, הרי בזכות כך שהבחור יהגה בספרים הוא יהפוך ברבות הימים לברסלב'ר אמיתי. "שמע", הוא ענה, "הייתי רוצה לתת ספר אחר, אבל מה אעשה ש'ליקוטי מוהר"ן' וכדו' עולה שלושים שקל, ולעומת זאת כל ספר אחר עולה 5 שקל. תמורת ליקוטי מוהר"ן אחד, אפשר לקנות שש 'נועם אלימלך'!"

מששמעתי זאת, התקוממתי כולי. הלוא הדבר



הספרים שקשה לתפוס במח. הדו"ח מפעילות המכון

על המשפט במשך זמן ארוך. 'ליקוטי הלכות בשבעים שקולים'... בכזו מין שמחה וחדוה, נראה היה ממש כאילו נולד לו תינוק חדש...

לאחר מכן זכינו להוציא לאור, סט של חמש ספרי יסוד מהם: 'ליקוטי עצות', 'השתפכות הנפש' ו'שיחות הר"ן' שנמכרו יחדיו בשלושים שקלים בלבד. ההצלחה הייתה עצומה. מסט זה נמכרו אלפים רבים.

בשבת חנוכה האחרון (תשפ"א) שהייתי באומן ניגש אלי מישהו שהיה נראה מקורב, ואמר לי 'אני חייב לך הכרת הטוב', מדוע? שאלתי, והוא ענה: לפני כמה עשרות שנים מצאתי בבית הכנסת בביתר עיר מגורי את הסט של מכון 'תורת הנצח', זה היה נראה מעניין והתחלתי להוציא ספר אחר ספר בכדי לראות במה המדובר. משהגעתי לספר 'שיחות הר"ן' תפסו אותי הדיבורים שם כל כך חזק. לא הצלחתי להירגע ושאלתי את החברים שלי שהיו שם, מי זה הר"ן הזה? מי הוא? הם הסבירו לי קצת, ולאחר מכן התוודעתי לכל העולם הרוחני האדיר החבוי מאחורי הספרים הללו. בזכותך זכיתי להתקרב לרבינו וגם להדפיס ולהפיץ הרבה בעולם...



ואני אהיה עומד ומסתכל...

ישנו מעשה מופלא שחרוט בזיכרוני עד היום הזה. היה זה בעת שהדפסתי את הליקוטי מוהר"ן במהדורה חדשנית, ללא צורת הדף המוכרת. היה זה שבוע לפני עשרה בטבת וה'וועד העולמי' תכנן לערוך מגבית חירום עבור הנסיעה לאומן ולהתרים כל אחד מאנ"ש שייתן 1000 דולר עבור ההוצאות שהיו נצרכות אז עבור הציון באומן לימי ראש השנה.

ר' ישראל הירש שהיה ידיד קרוב שלי וידע על ההדפסה הקרובה, הציע ל'וועד העולמי' לתת לכל תורם במתנה שי את הספר החדש עם הקדשה אישית. אני ששתי על הרעיון, להפיץ כמות גדולה כל כך תוך כדי סיוע לעניין הראש השנה של הרבי... הבעיה הייתה רק שעמדנו כבר שבוע לפני עשרה בטבת והספרים עדיין לא נכנסו למכבש הדפוס.

המדובר היה בהדפסה מיוחדת, ומכיוון שהספר היה עבה מאד, מעל ל-1000 עמודים, היה צורך להשתמש בנייר מיוחד המשמש להדפסת ספרי 'תנ"ך', מה שדורש עבודה כפולה ומכופלת, הן בהדפסה ובכריכה בתפירה וכו', ולכן הסיפור היה אמור לארוך לפחות שבועיים ויותר. כשבעל הדפוס שמע על הרצון שלי לקבל את הספרים בתוך פחות משבוע, הוא פרץ בצחוק גדול. 'אין סיכוי', הוא פסק.

אולם אני, שכבר התרגלתי לראות כל כך הרבה דברים לא אפשריים מתרחשים למול עיניי, לא נבהלתי. שמע, אמרתי לו, אתה מכיר אותי. אתה הרי יודע שמה שאני עושה זה לא בשביל להרוויח, אלא אך ורק בשביל העניין

כל מאן דבעי יכול לבוא ולעשות שימוש בתוכן.

היתה בכך בשורה כבירה: אם עד היום מי שרצה להדפיס את הספרים, היה צריך להתחיל לעבוד על הטקסט הבסיסי מההתחלה ממש, וגם אם כבר כן קיבל ממישהו רשות להדפיס תמורת כסף, היה זה רק בשביל מהדורה אחת ועם הגבלות ותנאים, מה שמנע וצמצם מאד את עולם ההפצה - כעת אפשרנו לכל אחד לקבל את הקבצים, הן עבור עצמו והן לאחרים, והכל בחינם. מאז התחילו לקום מכוני הוצאה לאור כפטריות אחרי הגשם, הן בארץ ישראל ואף בעולם כולו. כל מי שרק רצה להדפיס, יכול היה מיד לצאת לדרך כאשר עיקר העבודה מאחוריו. היום כל אחד יכול לשלוח לדפוס כל ספר שהוא רוצה, ותוך יום יומיים להדפיס אלפי ספרים בצורה הכי איכותית שיש.

בא הדבר לידי כך שכיום אפשר לומר, ש'רבים מהספרים המודפסים מקורם בתקליטורים של מכון 'תורת הנצח'."



'ליקוטי הלכות' בשבעים שקולים

אחרי שהתבססנו מעט ואף מחירי ההדפסה הלכו ונהיו זולים יותר, החלטנו להדפיס שוב את המהדורה של ה'ליקוטי הלכות' ללא הניקוד שהדפסתי בתור בחור. מכיוון שההדפסה הייתה ללא מטרות ריווח, יצא שהמחיר לסט הוא 70 שקלים בלבד. דבר זה היה חידוש גדול מאד בזמנים ההם, והסטים החלו להימכר במהירות עצומה, הדפסנו 1000 סטים, ותוך זמן קצר הכל הלך.

אני לא יכול לשכוח, מספר ר' נתן, שפעם שמע הרה"ח ר' ישראל דב אודסר ז"ל, שיש אחד ר' נתן בורשטיין שמדפיס ספרים בזול, והוא קרא לי. משהגעתי אליו יחד עם ה'ליקוטי הלכות' שהדפסתי באותה עת, הוא נטל את הסט בידיו וליטפו בכזה מין אהבה וגעגוע... 'אה, ליקוטי הלכות בשבעים שקולים, (=שקלים), בהגייה חסידית שורשית) אה! אמר, וחזר שוב ושוב

יצאו מהדפוס משובחים ומאירים כל כך. בכל בתי הכנסת של אנ"ש התחילו ממש 'לחטוף' את הספרים וכל מה שהבאנו אזל באותו יום. 'ספר המידות חדש בעשר שקל?!' הציבור לא יכול היה להאמין! מהדורה מתוקנת ומפוארת במחיר זול כל כך?!

באותם ימים התמלא לבי נחת ושמחה. הרגשתי שכל ההשקעה האדירה שהשקענו אני ובני ביתי במסירות נפש ממש, כל השלבים שעברנו בשנים האחרונות - הכל היה שווה. בנוסף זה העניק לי זריקת עידוד ומרץ, לא להתעייף ולהמשיך עוד ועוד עד להפצת כל הספרים במחיר מוזל לכלל אנ"ש. ואכן, מאז החלו העניינים לזרום בצורה מופלאה. כשניגשתי ל'פראנק' להדפסת הספר הבא וסיפרתי לו שאזלה כל הכמות תוך חודשיים, הוא לא האמין. הוא הבין שכנראה מדובר פה במשהו אחר ממה שהוא הכיר עד היום. משהו מופלא.

הספר הבא היה 'ליקוטי עצות' שהוצאנו ב-2000 עותקים. גם אז הלכה כל הכמות בתוך חודש. לאחר מכן 'השתפכות-משיבת' בכמות דומה. בפורמט זה הוצאנו כט"ו סוגי ספרים, ולאחר מכן עוד ספרים במהדורה קטנה יותר. הטלפונים לא פסקו לרגע: תשלח לפה, תשלח לשם... גם מאמריקה הרחוקה קיבלתי טלפונים: תשלח, תשלח...

באותה שנה, גם משלוחי המנות היו מלאים בספרים בהוצאת 'תורת הנצח'. המחיר היה זול כל כך והתמורה הייתה נאה ביותר. במקום לשלם כסף רק על שטויות, אנשים העדיפו לתת משהו איכותי.



לכל מאן דבעי

בנוסף על עצם ההפצה שזכינו לעשות, ההפצה הגדולה יותר הייתה העובדה הבאה: בכל הספרים שיצאו על ידי המכון הודפס מיד אחרי השער מודעה מאירת עיניים: "לכל מאן דבעי!" המבשרת שאין על התוכן זכויות יוצרים ואדרבה,

לכל מאן דבעי

היות וכל ממרתנו בהדפסת הספרים הקי
היא לקיים צוואת מוהר"ת זצ"ל
שצות קודם הסתלקותו "יפוצו מעינותיך חוצה"
ע"כ הננו נותנים רשות
לכל מי שרוצה להדפיס או לצלם או להעתיק
כל ספר שיצא לאור על ידינו
(פרט לדברים שאינם בבעלותנו)
ובתנאי שימכר במחיר הקרן בלבד
ואין רשות לאף אחד לאוסרו
אלא אדרבה יגדיל תורה ויאדיר
המו"ל

גם כאן הביקוש
היה בלתי נתפס.
תוך שבועות
בודדים אזלו
המהדורות ונוצר
צורך להדפיס
שוב ושוב. רק את
ה'ליקוטי מוהר"ן,
בעצמו הדפסנו
כבר בלמעלה
מ-40,000
עותקים (!) ועוד
היד נטויה



כך אכן עשינו ומיד שקבלתי את הכסף כ-5000 דולר, יצא הספר לדפוס.

לא יאומן כי יסופר, אך לא חלפה שנה מאז, ואותו יהודי זכה לחבוק בזרועותיו תאומים! הסיפור עורר רעש גדול מאד בברסלב, והכל שחו אודות המאורע הפלאי.

גם במהדורה הבאה של הספר התרחש סיפור דומה. הייתי זקוק לסכום גדול וניגשתי לידד אחד שגם הוא עדיין ייחל לפרי בטן, ושטחתי בפניו את ההצעה. גם הוא ניגש לר' מיכל וגם כאן הוא הציע לחתום על העסקה. ברוך ה' גם הלה, לאחר שנה, זכה לחבוק בן זכר...



40,000 ליקוטי מוהר"ן

בשנים האחרונות התרבו המפיצים בצורה נפלאה כל כך, עד שלא ראיתי יותר צורך לעסוק בנושא ההדפסה, אשר על כן חזרתי לענייני הפרטיים. אולם בשנים האחרונות התעורר ביקוש לספרים זולים ומשכך הדפסנו כמה פעמים את הספרים ליקוטי מוהר"ן ושיחות הר"ן כמו גם סיפורי מעשיות, במחיר מוזל של 10 שקל לספר.

גם כאן הביקוש היה בלתי נתפס. תוך שבועות בודדים אזלו המהדורות ונוצר צורך להדפיס שוב ושוב. רק את ה'ליקוטי מוהר"ן בעצמו הדפסנו כבר בלמעלה מ-40,000 עותקים (!) ועוד היד נטויה.



המצוקה והבשורה

בשנים האחרונות, מספר ר' נתן, שמתו לב שהגם שברוך ה' כל הספרים נפוצים מאד, אולם דווקא ה'ליקוטי הלכות' עליו קרא מוהר"ת שהוא "הגן עדן של השי"ת בעצמו", אינו ניתן להשגה בזול. בפעם האחרונה שהייתי בחו"ל ראיתי שסט ליקוטי הלכות נמכר תמורת 160 דולר! והדבר מאד כאב לי, זהו אינו מחיר שכל אחד יכול להרשות לעצמו לתת בקלות עבור הספר, בעצמי שמעתי מכמה אנשים שהם אף אינם מחזיקים אותו בביתם מחמת כך.

אמנם תמיד רציתי להדפיס את הספר הזה מחדש במהדורה משופרת עם הוספות, ולמכור אותו במחיר מוזל, אולם הבנתי שהמחיר של פרויקט כזה עלול להגיע ליותר מ-100,000 דולר, והדבר היה נראה כחלום רחוק מן המציאות. מה גם, ששמעתי שישנם כמה מכונים שעובדים על פרויקט דומה ולא ראיתי טעם לעבוד על כך במקביל. מאז חלפו שנה, שנתיים ושלוש, ועל אף

של ר' נחמן מברסלב. ובפרט הספר הזה, אמרתי לו, יש בזה זכות מיוחדת, מעולם לא זכית עדיין להדפיס ספר שהולכים למכור את כל 1000 העותקים בלילה אחד. בא נתאמץ, אנחנו חייבים להצליח בכך.

באותם רגעים עמדה למול עיני השיחה של הרבי: הספר שלי יודפס ויחזור ויודפס וכו' וישנה גרסה שההמשך שהושמט הוא 'זאני אהיה עומד ומסתכל שלומדים בו ומדפיסים אותו'... השיחה הזו נסכה בי כוחות לא רגילים... מי יכול לתאר מה המשמעות של המילים הללו... הרבי בעצמו עומד ומשיג על ההדפסה, בוודאי שהכוח של הרבי יעזור לכך שיקרה כאן איזשהו נס.

בעל הדפוס שהיה יהודי חם, הסכים להירתם למשימה. הזמין פועלים ערביים שעבדו כמה לילות ברציפות רק על הספר הזה, המצב היה כל כך לחוץ שהיה צורך שגם אני אפשוט את חליפתי, ואצטרף עמם לעבודה. הכל היה צריך להיעשות בצורה עדינה במיוחד. ובימים האחרונים כאשר הבנו כי ככל הנראה הנס עומד להתרחש והספר יהיה מוכן ליום המיועד, רצנו להביא את ההטבעות וכו' ואת כל מה שהיה נצרך להשלמת העבודה.

הכנס של ה'ועד' התקיים בגבעת שאול בירושלים, וגם הכריכה הייתה באותו רחוב. "מפה אנחנו לוקחים את זה ישר לאולם", אמרתי לבעל הדפוס. וכך אכן היה. כל כמה עשרות ספרים שיצאו מהמכונה הועמסו על הרכב, והוכנסו אחר כבוד לאולם בו ישבו הקהל הקדוש. ויהי לפלא.



ההסכמים שהולידו ניסים

מעשה מדהים התרחש עם הדפסת ה'סיפורי מעשיות'. היה זה כשהייתי במצב דחוק מאד, מכיוון שאחזתי אחרי הדפסת ספרים רבים מאד, ולא הייתה לי כל אפשרות ליטול על עצמי התחייבות נוספת. אולם מה אפשר לעשות, הספר 'סיפורי מעשיות' עדיין לא הודפס על ידינו מחדש ולא ייתכן שממון יהיה המניעה לאור שכזה.

אחד מידידי באותה תקופה, יהודי יקר מאנ"ש, עמד אז כשבע עשרה שנים לאחר חתונתו ועדיין לא נפקד בזש"ק. ניגשתי אליו והצעתי לו לממן את הדפסת הספר, באומרי לו כי בוודאי יעמוד לו הדבר לזכות ולישועה, הרי רבינו אומר שעל ידי סיפורי מעשיות נפקדים בפרי בטן (חיי"מ) ואם על ידי לימוד ה'סיפורי מעשיות' כך, על ידי ההדפסה שתגרום לאלפי אנשים ללמוד על אחת כמה וכמה.

ידידי שמע את דבריי אך לא הסתפק בהם, הוא הלך לשאול לדעתו של הרה"ח ר' מיכל דורפמן ז"ל, כדת מה לעשות בהצעה שהונחה לפתחו. ר' מיכל ששמע את הדברים ונהנה מן הרעיון, אך הציע לעגן את הדברים בהסכם על תנאי, שבאם חלילה לא תבוא הישועה, יהיה הכסף בתורת הלוואה, וכל זאת עד לשנה מיום חתימת ההסכם.



רבי נתן צבי יחד גבאי"ד העדה החרדית הגרמ"א פריינד זצ"ל בסעודת הילולא דמוהרנ"ת וחיזוק הועד העולמי שם חולק הליקוטי מוהר"ן האמור. צילום: גנזי ברסלב

הדי קטן שנדרש לגודל כזה של העמוד. בהמשך החלטנו להוסיף לכל אורך הספר גם הערות צד עם סיכום בכמה מילים על כל קטע וקטע. מה שגרם לדחייה בהוצאת הספר לעוד שנה נוספת. וברוך ה' בימים אלו לאחר שלוש שנים של השקעה אנחנו אוהזים כעת בשלבים הסופיים של הוצאת הספר לאור העולם.

יש לנו גם בתוכנית להוציא בעתיד ספר של 'מפתחות' על כל ה'ליקוטי הלכות', לפי התורות, לפי הש"ס, לפי פרשת השבוע וכן לפי עניינים, מה שיהיה בעזרת ה' סיוע גדול ללומדים ולמעיינים בספר.

מלבד עצם הבשורה שיש בהוצאה החדשה, גם כאן - העבודה המרובה שהושקעה תינתן לכל דורש שיחפוץ להדפיס את הספר בחפץ לב, וכבר עכשיו - הענקנו לכמה אנשים שביקשו את התוכן בחפץ לב, למרות שעדיין לא הדפסנו את הספר - ללא שום תמורה ותנאים!

מה נאמר ומה נדבר, מסכם ר' נתן בסיכום את המפעל הגדול הזה אשר זכה להקים ולכוון בעשר אצבעות, אשרינו! אשרינו! אשרינו! אלף אלפי פעמים...



מה שספר מסוגל לעשות

לסיום, מספר לנו ר' נתן על סבו, הרה"ח ר' משה בורשטיין ז"ל שהיה תלמיד ישיבת חכמי לובלין שבפולין. פעם אחת נערכה בישיבה הגרלה על ספרים שונים שהיו מונחים באוצר הספרים' ללא שימוש, כשהכסף שנכנס ממכירת הכרטיסים נכנס לקופת ה'אוצר'.

ר' משה שראה איך גבאי ה'אוצר' מתקשה למכור את הכרטיסים להגרלה סייע לו והתרוצץ בין הבחורים בניסיון לשכנעם לקנות. בסופו של דבר היה זה אף ר' משה שזכה בספר 'ליקוטי תפילות', ומשראה אילו תפילות מתוקות שיש בו, הוא נשבה בקסמו של הספר והפך לברסלב'ר חסיד נלהב.

תתארו לעצמכם, מסיים ר' נתן, אם היה יודע אותו אחד ששם את הספר בישיבה שבזכות הספר הבודד הזה יתקרב ר' משה ובעקבותיו מאות צאצאים ממשפחת בורשטיין המפוארת, האם הוא לא היה רץ בכל וורשא לשים בכל בית כנסת וישיבה מאות אלפי ספרים!?

שהספרים הודפסו שוב ושב במסירות נפש על ידי יהודים יקרים מאנ"ש, בכל מיני צורות ואופנים שונים. עדיין בער בי החלום שלי, שהסט שכל כך נצרך בכל בית יהודי יופץ במחיר אפסי, ראיתי שאנשים עדיין חושבים פעמיים אם לקנות או לו. לכן החלטתי לקפוץ למים בכל מחיר, ויהי מה...

הדבר הראשון שעשיתי, פשוט ישבתי וכתבתי מכתב בנושא לכלל אנ"ש ופיזרתי אותו בכל בתי הכנסת של אנ"ש. במכתב כתבתי על רצוני להדפיס מחדש את הספר ואת נחיצות העניין, והצעתי לכל מי שליבו חם לעניין שייטול שותפות של 'שר האלף' ע"ס אלף שקלים, כך נוכל יחד להגיע לסכום של 100,000 שקלים שנדרש עבור השלב הראשון.

ההצלחה של המכתב הייתה מסחררת. כבר בשבוע הראשון קבלתי בערך 40 טלפונים מאנשים שחפצו להירתם לעניין, ובשבוע השני התקשרו עוד כמה עשרות. את ההמשך עשינו בעזרת מכתב נוסף בבתי הכנסת, וכך יחד עם עוד כמה אברכים יקרים שגייסו עוד כמה עשרות 'שרי אלף' הצלחנו תוך זמן קצר להתחיל במשימה.

דא עקא, שמכיוון שהפרויקט עלה הרבה יותר ממה שתכננו בתחילה, נאלצת ליטול על עצמי חובות גדולחים שמעיקים עליי מאד ומקשים על התקדמות ההדפסה לכן אני מבקש ממי שעניין צוואתו של מוהרנ"ת יקר לליבו שיצטרף להיות שותף בפרויקט האדיר הז תניתן לפנות אלי בטלפון: 0504128290



כל הרוצה יבוא ויטול

השלב הראשון של ההגה והניקוד ארך יותר משנה, וכלל גם השקעה עצומה בעימוד מחודש של כל הספר לפי 'צורת הדף' המוכרת עם שימת לב מיוחדת שהאות תהיה חדה וברורה והכל יהיה מאיר עיניים למרות הכתב

באותם רגעים
עמדה למול
עיני השיחה של
הרבי: הספר שלי
יודפס ויחזור
ויודפס וכו', וישנה
גרסה שההמשך
שהושמט הוא
ואני אהיה עומד
ומסתכל שלומדים
בו ומדפיסים
אותו, ... השיחה
הזו נסכה בי כוחות
לא רגילים... מי
יכול לתאר מה
המשמעות של
המילים הללו...
הרבי בעצמו
עומד ומשגיח
על ההדפסה...

”רבות בנות עשו חיל ואת עליית על כולנה”

לאחר מאמרים נפלאים שכאלה, מה נשאר עוד לברר בחלקו השני של הספר?

החלק השני עוסק בסוגיא עדינה ביותר, אשר גם בה התעורר הצורך לברור רציני, ודווקא ככל שבירור החלק הראשון כבר מוצה וסוכם, הלא היא: ”ההתייחסות של חסידי ברסלב לשאר הצדיקים האמיתיים שבכל דור”.

בענין זה שוררת אצל רבים מבוכה וערפל, כשמחמת עדינות הדברים ניתן בנקל גם כאן לטעות לימין או לשמאל; לזלזל חלילה בקדושתם של שאר הצדיקים ולשכוח ש”רבות בנות עשו חיל”, או לחילופין להשוות את רבינו אליהם ולשכוח ש”ואת עליית על כולנה”.

אי לכך, ראינו לנחוץ ללבן ולברר סוגיא זו, הדק היטב היטב הדק, ולהציג את שני צדדי המטבע במלוא עוזם ותפארתם, כשאף אחד מהם אינו בא על חשבון השני.

את המאמר הראשון הקדשנו לבאר את האמונה התמימה אשר החדיר בנו רבינו בכלליות הצדיקים האמיתיים שבכל דור, כולם אהובים כולם ברורים כולם קדושים, וכולם עושים באימה וביראה רצון קונם.

לאחר מכן, עברנו לבאר בהרחבה ובעומק רב את גדולתו הייחודית של רבינו, כשמחמת עומק הדברים התפרסו הדברים על פני שלשה מאמרים ארוכים, בהם ביארנו את עניינה של נשמת משה משיח: גדלותה המיוחדת; היותה כוללת את נשמות כל הצדיקים; והביטול הנכון של כלל הצדיקים אליה.

לאחר מאמרים אלו ירדנו לעולם המעשה, וביארנו בהרחבה ובפרוטרוט - לאורך של כארבעה מאמרים - את צורת התייחסותם של אנ”ש משך כל הדורות לכלל הצדיקים האמיתיים שבדורם. כשאנו אף מבארים את הרגשות של העומדות מאחורי התנהגותם זו, כפי שאלו מבצבצות מתוך כתיביהם וסיפור חייהם.

תוך כדי עיסוקנו באחד המאמרים לבאר את ענין ההתברכות אצל מפורסמי הזמן, התעורר צורך להתייחס לענף צדדי אך חשוב בהחלט, והוא: שאלת ההתייחסות הנכונה לצרכים הגשמיים. לסוגיא זו הקדשנו שני מאמרים מרתקים, בהם התבאר איזה מקום תופסות הישועות הגשמיות בחצרו של רבינו וכיצד עלינו להתייחס אל הצורך בישועות אלו.

לאחר שהיסודות והקומות שעל גביהם הושלמו ושוכללו, מגיע מקומם של שני מאמרים מיוחדים שהוקדשו לביאור היחס הנכון של חסידי ברסלב ללימוד חכמת הקבלה, ומאמר נוסף אל היחס של חסידי ברסלב לספרי

המאמרים מיוסדים
מתחילתם ועד
סופם על ציטוטים
מתוך ספרי ברסלב,
המשולבים בתוך
המאמר בצורה
זורמת, דבר דבור
על אופן. כשאנו אף
מרבים לצטט מתוך
מכתביהם של אנ”ש,
ושיחות שנמסרו
בע”פ, אשר שם
ניתן לראות בִּיְתֵר
בהירות וחדות את
הַלֶּךְ-הרוח ששרר
בין אנ”ש ביחס לכל
הסוגיות המדוברות



החסידות. מאמרים שגררו תגובות נלהבות במיוחד, בכך שהעמידו את הדברים בקרן אורה.



לגבי סגנון תוכן הדברים, השתדלתי מאד לא להיכנס לדיונים מעמיקים ופלפולים ארוכים, אלא לכתוב בצורה ישירה וברורה, חדה וחלקה.

המאמרים מיוסדים מתחילתם ועד סופם על ציטוטים מתוך ספרי ברסלב, המשולבים בתוך המאמר בצורה זורמת, דבר דבור על אופן. כשאנו אף מרבים לצטט מתוך מכתביהם של אנ”ש, ושיחות שנמסרו בע”פ, אשר שם ניתן לראות בִּיְתֵר בהירות וחדות את הַלֶּךְ-הרוח ששרר בין אנ”ש ביחס לכל הסוגיות הללו.

ואכן, לא ניתן לתאר את הסייעתא דשמיא העצומה שליוותה את כתיבת המאמרים. הן במציאת אלפי מראי-המקומות, והן בסידורם ושילובם במאמר בסדר הנכון, עד אשר יצאה התוצאה הסופית בדמות מאמרים בהירים ומרתקים.

בנימה אישית אוכל לומר לך, שעל אף שבכל

מאמר ומאמר מושקעת יגיעה שהתפרסה על פני עשרות רבות של שעות, ימים ולילות, בלי גוזמא, הרי שהוצרכתי כל פעם מחדש ל”נס” מן השמיים שהמאמר יבוא לידי גמר. כך שכאשר הוא אכן בא סוף כל סוף לידי גמר, לא היה קשה לי להכיר ולהרגיש היטב כי - כמו בכל מעשה אנושי אחר - לא עוצם ידי ולא קולמוסי עשו את החיל הזה... אני יכול לספר לך שאף אני אוהב לקרוא את המאמרים האלה שוב ושוב, ואני מופתע כל פעם מחדש כאילו לא אני הוא זה שכתבתי אותם...

גם לאחר שהתפרסמו המאמרים בגליון, המשכתי ללטשם ולהשביחם, וקיימתי בהם מאמר חז”ל (הנזכר בליקוטי מוהר”ן תורה ו’) ”כל אבן טוב שתמצא תקבענו בו”... ואכן, המאמרים המופיעים בספר, יש בהם תוספת מרובה על אלו שהופיעו בגליונות.



הסדר במבנה המאמרים - מסכם בן-שיחנו - הוא בוודאי מחוייב המציאות, ובעקבות כך הייתי מציע כדלהלן:

למי שהדברים בכללותם לא מוסכמים אצלו עדיין והוא מבקש לקבל תמונה נכונה של כל מה שיש לומר בנושא - אני ממליץ לבקר בבניין הזה מן המסד ועד הטפחות, ולא לקפוץ לקומה הרביעית או החמישית לפני בירור הנחות היסוד. לעומת זאת, קורא שלא מטיל ספק לגבי עצם נכונות הדברים אלא שרצונו להעמיק את הבנתו או את הרגשתו ולהעשיר את ידיעותיו בנושא זה או אחר מתוך שלל הסוגיות הנידונות - יפיק את התועלת הזו גם אם יבחר לו סדר קריאה אישי משלו, אותו הוא יכול לבחור מתוך המפתח המפורט המופיע בתחילתו של הספר.

ולסיום?

תודה עצומה לכל המגיבים הנלהבים, אשר חיממו את הלב ונתנו חשק להמשיך. הפתיע אותי כל פעם מחדש לראות עד להיכן מגיעים המאמרים, ואיזה מהפכות הם מחוללים גם במעגלים הרחוקים יותר.

כאחד שמסתובב קצת גם בערי הפריפריה ופוגש בעלי תשובה נפלאים רבים, אני מתרגש כל פעם מחדש לראות כיצד גם הם מבררים ושואלים: מה דעת אנ”ש המקוריים בנושא זה? משום מה, גם הם מבינים את הצורך בשאלה הזו ובבירור הזה...

את הספר ניתן להשיג בחנויות ספרי ברסלב
ברחבי הארץ

להזמנות מרוכזות ועוד, ניתן להתקשר:

02-5400-672



בית הקברות היהודי בזארקי

"האדם שחי כל שנותיו עם מוח צלול, במחשבה נקיה, אז כל מאורעות העולם וכל מה שהוא עצמו עובר - צודקים בעיניו"

מכתב נדיר מאת הרה"ג רבי יחיאל קאמינסקי הי"ד מחסידי ברסלב בעיירה זאריק (ז'ארכי) שבפולין, נכד הרה"ק רבי יעקב דוד מראדומסק זצוק"ל, שנספה בשואה (בתרגום ללשה"ק)

וזאת היא ההתחלה: כמו שליעקב אבינו הייתה סיבה לגבי בנו יוסף, לחשוב שהוא אינו בחיים עוד, והוא החל לקונן ולבכות, וכולם רצו לנחם אותו והוא בשום אופן לא נתרצה להתנחם והוא בכה עשרים ושתיים שנה, עד שנודע לו כי הוא חי, ובמשך כל עשרים ושתיים השנים, סרה ממנו השכינה, וכשנודע לו שיוסף חי, שרתה כבר עליו השכינה וכן הלאה וכן הלאה כמו שכתוב בתורה. זה מאד לא מובן... ראשית, אפילו אם נאמר שזה כמו שיעקב אבינו ע"ה חשב שיוסף איננו חי. האם חלילה עליו להרעיש עולמות כל כך? האם זה מתאים לאבינו יעקב אשר היה המובחר שבאבות? לכמה מפורסמים, אפילו בימינו אנו, היו להם צרות עם ילדיהם, שהשי"ת ישמרנו ויצילנו, אז החסידים סיפרו שהם לא ראו את רבם מזיל אף דמעה אחת. הם קיבלו על עצמם את הסיבה באהבה, האם לא היה חלילה ליעקב אבינו את הכח הזה?

ב"ה אור ליום ו' ערב ראש השנה תרצ"ב לפ"ק זאריק

כבוד אחי יקירי מיכאל יחי'! מכיוון שנפגשתי עם אחינו משה הערש, כמובן חקרתי ודרשתי על כל ילדינו, וגם עליך, ומשה הערש, מסר לי מכולם דין וחשבון מדויק, וגם ממך. זה היה לפני פסח. אז עלה בדעתי לכתוב אליך את המכתב הזה. אבל בגלל סיבות רבות, לא רציתי לכתוב. אבל בכל זאת עלה בידי לסלק הצדה את כל הסיבות, ורק סיבה אחת לא הצלחתי בשום אופן לסלק, ומשום כך חששתי מאד בינתיים ואותו החשש מפריע לי שמא אעמיד בחזית את היקר לי את בני יחידי גרשון שיחי'... כשתמשיך לקרוא הלאה במכתב, תבין הכל. אבל היות והבן שלי היה חולה במשך ארבעה שבועות והשי"ת עזר לי ברחמי הרבים ובני כבר ב"ה בריא, ושהשי"ת ימשיך ויעזור לי גם הלאה, מותר לי כבר ואפשר שאני מוכרח לכתוב לך את המכתב הזה.

ועוד דבר: מה זאת נהייתה פתאום השכינה ברוגז עם יעקב כל הזמן, וכשנודע ליעקב שיוסף חי, כתוב כבר "ותחי רוח יעקב אביהם", נראה מזה, שהאחד תלוי בשני, שרוח הקודש של יעקב תלויה בכך שיעקב חשב שיוסף איננו חי, ולכן לא יכולה הייתה להיות לו רוח הקודש, ומשנודע לו שיוסף חי, שרתה עליו כבר מחדש רוח הקודש, הרי צריך להבין, כלום איך זה הא בהא תליא...

אבל קודם עלינו לעמוד מעט - על פי דעתנו הקטנה - מה פירושה של רוח הקודש, (מיכאל שתדע, שאת המכתב הזה אני כותב בקיצור רב, על הרבה מאד שיחות אני מדלג, בחלישות דעתי, למרות שלעניינים אלה ודאי שאני לא מסוגל להיכנס. ואם רעיונותי בורחים ממני, ודאי שאני צריך להתאמץ בחוזקה להחזיק בהם, שלא לומר - לדבר או לכתוב. זה בוודאי נורא, ובכל זאת יש דבר אחד קטן שאני חייב לכתוב לך עליו. כמו שכתבתי לך בתחילת מכתבי).

מובן שצדיק עם הצדקות שלו, והתמימות שלו, והתורה והתפילה שלו, הוא בכדי שיוכל להשיג את ההנהגה של השי"ת, וכתוצאה מכך שהוא משיג שמץ מן ההנהגה של השי"ת, נהיות צודקות בעיניו כל הקורות אותו. כל הסיבות, שהוא פוגש חלילה, צודקות בעיניו, ואם חלילה כשכן קורה לו משהו, הוא הרי מבין מיד מהו הדבר ויודע מה השי"ת רוצה ממנו, אם כן הרי שלא שייך בכלל לקונן ולבכות אלא הוא עושה מה שהוא צריך לעשות. (מיכאל, אני כותב לך פעם נוספת, שאני כותב את הדברים בקיצור רב, לא הכל אפשר לכתוב ובייחוד ביידיש).

על הפסוק בתהלים "ולך השם חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" נאמר בליקוטי מוהר"ן (=קפ"ז) פט: ולך השם חסד - זהו חסד מאיתך ה' "כי אתה תשלם לאיש כמעשהו", שאתה משלם לאדם מידה כנגד מידה. כך יודע האדם מה עליו לתקן. וכך יהיה כבר הכל צודק. הרי בדרך כלל יעקב אבינו השיג את ההנהגה של השי"ת, שהשי"ת משלם מידה כנגד מידה, ועם הידיעה הזאת, הוא בטח בנה בנינים שלמים, ועם הידיעה

הזאת הוא הבין את כל המאורעות שבכל העולם,

בייחוד את כל הקורות אותו בכל שנותיו, הרי הוא חי בתענוגים גדולים, כי עם ההשגות שלו הוא התבונן כיצד השי"ת מנהיג את עולמנו הנאה הזה, והבין את הכל, לאלו תענוגים גדולים יותר מאלה אפשר ליחל.

ומובן שיעקב אבינו לא היה בטלן, הרי הוא הכיר את עצמו היטב, שהוא נקי כמאמרם ז"ל על הכת' - כוחי וראשית אוני. ומכיוון שהשי"ת משלם אך ורק מידה כנגד מידה, הרי לא יכלה להיות לו סיבה שיעדר לו ילד ל"ע, וכשם שפתאום הגיעה אליו הידיעה על אודות יוסף שאיננו וסיבה מעין זאת הרי לא יכול היה לקרות לו, הרי הוא בכל זאת לא היה יכול לעזור לעצמו, כי בכל שנותיו הוא חי עם ההשגה שהשי"ת משלם רק מידה כנגד מידה, וכאן הוא יודע בעצמו שכל ימיו היו בקדושה. ומה זה היה לו? וכי כל שנותיו הוא חי בהשגות מוטעות? והשי"ת אינו משלם דווקא מידה כנגד מידה? אבל האם חלילה אין הוא נקי לגמרי?

ולומר שהוא, חלילה, לא היה נקי לגמרי, זאת אי-אפשר לומר, שיעקב היה אמור לחשוב כך, יעקב לא שיקר לעצמו, קודם לכן הוא הודיע לעשו, "עם לבן גרתי" - מפרש רש"י; ותר"ג, מצוות שמרתי, הלא חייב להיות שההשגה שאותה השיג באשר למידה כנגד מידה, זה לא נכון, וזה שכל שנותיו חי חיים טובים עם הידיעה הזאת שהשי"ת מנהיג מידה כנגד מידה, התחיל כאן לפקפק בהנהגתו הצודקת של השי"ת. וממילא הוא לבד לא יכול היה לחיות

את חייו הטובים, ולהתבונן במאורעות שבעולם, ושהדברים יהיו צודקים בעיניו כמקודם, ואפילו החיים הטובים כל כך שהיו לו קודם הרי גם הם השתבשו, ועכשיו הכל כבר צודק.

האדם שחי כל שנותיו עם מוח צלול, במחשבה נקיה, אז כל מאורעות העולם וכל מה שהוא עצמו עובר - צודקים בעיניו, והוא מבין הכל ואינו חש בשום צער ובשום ייסורים משום דבר, כי הוא מבין את הנהגתו של השי"ת, וברכת דיין האמת - לא שייך אצלו בכלל. ועל הכל יכול הוא לברך ברכת הטוב והמיטיב. זה נקרא בספרי הקודש חיים של מעין עולם הבא, זאת אומרת עניין של רוח הקודש, אבל אדם אשר אינו מבין את ההנהגה של השי"ת, לאדם כזה לא יכול להיות מוח נקי, וכל שנותיו הוא חי בצער וייסורים מרובים, ואף פעם אין הוא יודע להשיג עצה לנפשו, הוא הופך להיות כמבולבל, איך יכול הוא לחוש אי-פעם תענוג בשעת התפילה, או בזמן אמירת פרק תהילים.

ועכשיו הכל צודק כמו שיעקב חשב שיוסף איננו חי והדבר הזה נמשך כך 22 שנים, כל 22 השנים הוא הרי לא הבין את הנהגתו של השי"ת, הוא הרי לא יכול היה לחיות חיים של מעין עולם הבא, זאת אומרת, רוח הקודש נסתלקה ממנו, כי הוא הלא היה חייב שיהיה לו הרהור של ספק בצדקת הנהגתו של השי"ת. ומשנודע ליעקב כי יוסף חי, מיד נאמר ותחי רוח יעקב אביהם. כי הוא ראה שכל השגותיו צודקות, ואפילו ביחס לאותן 22 השנים הוא כבר הבין היטב כפי שאומרים ספרי הקודש. כאן נשלמו 22 השנים של כיבוד אב, והוא התחיל מחדש לחיות את חייו.

היוצא לנו מזה! שצער על מיתת ילדים, זה רק בגלל גנה"ב, יען כי השי"ת מעניש רק מידה כנגד מידה. עיין ברב שלחן ערוך, הלכות פסח תנ"ז סעיף ב' ושם תראה שבלתי אפשרי כלל, בייחוד בדור של ימינו, להיות נקיים לגמרי. ואני משלה את עצמי, שיש לי עצה. שיהודי יבטיח "אני נקי לגמרי". אפילו בדור של ימינו. משום כך אני משתוקק כל כך להתראות אתך. ולשוחח אתך על הדבר.



זקנו אבי אמו של ר' יחיאל, הרה"ק רבי יעקב דוד מראדומסק

כאן בזאריק ישנו אחד, למדן גדול, הוא בקי בכל הש"ס בעל-פה ובספרי קודש רבים מאד, ויושב יומם ולילה ולומד, אני מדבר אתו הרבה מאד בעניינים האלה, והוא מסכים שזאת העצה הנכונה. ואכן, הוא וגם עוד יהודי אחד מזאריק התחילו ללכת בעקבותי בדרכים שלי, מזה זמן רב. שנתיים ימים נעשה רעש גדול מאד בזאריק, והייתה מחלוקת גדולה מאד על שלושתנו, אותי גררו אל הרב פעמיים, ושני החברים שלי לא יכלו לעמוד ברדיפות הגדולות אז הם הפסיקו. רק אני עצמי מחזיק עצמי בעזרת השי"ת באותן הדרכים, ושני החברים שלי ממשיכים להחזיק בדרך הקודמת. אני מדבר אתם בכל פעם, אבל הם אינם מסוגלים להתגבר על המניעות.

את המכתב הזה רציתי לכתוב לך עוד לפני פסח. אבל אני חושש מאד שזה לא ייחשב, חלילה, שאני אומר על עצמי שאני נקי. מי יאמר זיכיתי לבי, וכו'. שהשי"ת יעזור לי, וגם לך שכבר יפסק הצער שיש לך בעניין ילדים. ואני מאחל לך כתיבה וחתימה טובה.

אחיך יחיאל בן פיילג

מתוך הספר 'אש תמיד תוקד' לזיכרון קיבוצי חסידי ברסלב בפולין - חלק ב' שיופיע בעזה"ל בקרוב ובאדיבות מכון 'אלופי הנחל'

הביאני אל בית הלין

זכרונות ימי קדם, מלאי הוד הווי ואוירה,
המעניקים הצצה מוחשית אל הווי חייהם
המפכה חיים וחיות דקדושה של חסידי
ברסלב מן הדור האחרון - מפי הר"ר ר' משה
יצחק רובין שליט"א | "ודגלם עלינו אהבה"

אשר לב

תמונות: ר' שמואל יצחק רוזנפלד



ירושלים

דדהבא, שלא פסקו הימנה אנשי אמנה, עודנה משומרת במלוא הודה והדרה באוצר זכרונו של הרה"ח ר' משה יצחק רובין, ואין אנו צריכים אלא לפתוח אוזני-לב ולמלא אסמינו שבע.

ירדנו אפוא אל בית היין, לשוחח עם ר' משה יצחק - לדלות מאותו יין משומר ולהתבשם מניחוח ימי קדם. לשמוע את סיפור התקרבותו אל רביה"ק ואל אנשיו מן הדור האחרון, שהוד זכרם הטוב לא פג ולא התפוגג.

בזכרוני ונחרטה בי מילדות. אבי היה משבחו מאוד, ואנכי כילד התפעלתי מאוד להביט בו בשעה שהיה עומד בתפילתו, בפנית היכל ביה"כ 'בית יעקב' מעל 'שטיבלאך בית ישראל', כשהוא משתפך לפני קונו בהתלהבות אצורה, בקול שקט אך בצורה מיוחדת מאוד שהפליאה את כל רואיו.

עד היום אינני יודע האם למחזות אלו, שלבטח השפיעו עלי רבות, יש חלק בהתקרבותי. מכל מקום, קרוב לוודאי שאלו הותירו עלי רושם עז והיו חלק מן הפרטים שקירבוני אל רבינו הק'.

ליקוטי מוהר"ן ישן על הארון-קודש

בהיותי נער בן י"ז שנים לערך, החלה מסכת ההתקרבות שלי לרביה"ק. למדתי אז בישיבת 'עץ חיים' ובתקופה ההיא היו מסיימים את הישיבה בשעה מוקדמת ובערב היינו הולכים לשקוד על תלמודנו בישיבת המתמידים - שהיתה כמין 'חבורה', אליה באו ילדים ובחורים רבים ללמוד בערב של כל יום.

יומא חדא, ישבתי שם והבחנתי בספר ישן המונח על הארון קודש. טיפסתי על ספסל והורדתי את הספר, היה זה ספר ליקוטי מוהר"ן,

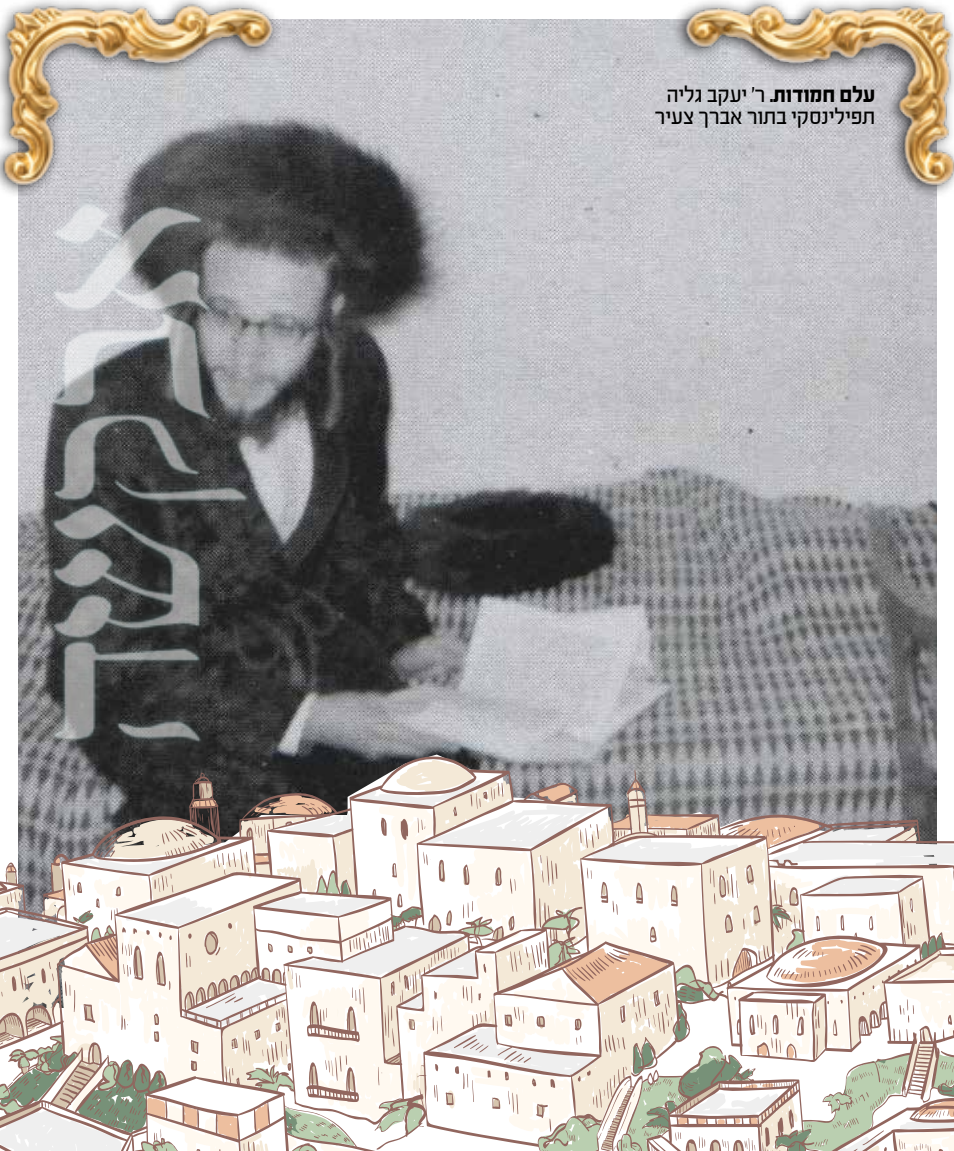
מתבשם לאורם של עובדי ה'

עוד מימות ילדותי - פותח הרה"ח ר' משה יצחק רובין את שטף זיכרונותיו הגואים - החלה היכרותי עם חסידי ברסלב. היה זה עוד בטרם זכיתי להתקרב לאורו המאיר של רבינו הק'. אבי למד בישיבת 'חיי עולם' יחד עם הרה"ח ר' יונה לבל אליו רכש הערכה עצומה.

התגוררנו אז בשכונת בית ישראל, שם התגורר גם הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א, שהיה אז אברך צעיר לאחר גישואיו - ודמותו נחקה

לפתע חלחלה
בי ההבנה, כי
מעל כל דיבורי
ההיגיון והשכל,
יש מושג שנקרא
'ניגון', הרגשה
רוחנית שכאשר
מרגישים אותה כמו
מאליהן מתפוגגות
כל השאלות
והתמיהות. שירה
מיוחדת הממוססת
את כל הספיקות.
כמתעורר לאדם
ה'ניגון דקדושה',
הוא לפתע
מגיע למסקנה
ששאלותיו חסרות
בסיס מעיקרון,
וכל החקירות
והפלפולים נהפכים
לאפס ואין

עלם חמודות ר' יעקב גליה
תפילינסקי בתור אברך צעיר



תקופה היה רגיל להתפלל בבית הכנסת שבבתי מילנר. הכרתיו משום שלמדתי עם בניו בעץ חיים'. עד היום הנני זוכר את בנו הרה"ח ר' אלעזר מרדכי זצ"ל, שלמד שנתיים מתחתי, והתבלט בעדינותו ואצילותו, והיה מתמיד במיוחד שכמעט לא שיחק עם שאר הילדים.

שיעור בליקוטי מוהר"ן עם הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטר

אחר הדברים האלה, אזרתי אומץ וניגשתי להרה"ח ר' יעקב מאיר שכטר, אותו כבר הכרתי מילדותי, כאמור, וב"ה התגלגלו הדברים לידי כך שקבענו שיעור ללמוד בצוותא. אחת לשבוע היינו יושבים ור' יעקב מאיר היה לומד אתי ליקוטי מוהר"ן. החסיד ר' אלעזר מרדכי רוזנפלד זצ"ל היה משתתף עמנו בשיעור.

במשך תקופה ארוכה התמדנו בשיעור זה, שהתקיים בעזרת נשים הישנה של ה'שול', שלא היתה אלא חלק מן ההיכל שהיה סגור באמצעות שתי מחיצות עץ - ובמסגרתו למדנו זמן רב את תורה נ"ח 'תלת נפקין מחד', אודותיה היה ר' יעקב מאיר נוהג לדבר רבות.

בדרך כלל למדנו בשבת, אך מעת לעת יצא גם שלמדנו באמצע השבוע. פעם, כאשר למדנו באמצע השבוע נכנס בבהלה אחד מילדיו של ר' יעקב מאיר וסיפר כי אחיו בלע מטבע, והם חסרי אונים ואובדי עצות. ר' יעקב מאיר נעמד והשתהה למשך עשרים שניות, ורק לאחר מכן נשא רגליו במרוצה אל ביתו. אנוכי תמהתי מאד על הנהגתו, שלא רץ ישירות אל הבית, התקשיתי להבין מה קרה. כעבור רבע שעה חזר מן הבית וסיפר בשמחה כי בחסדי שמים הצליח הילד להקיא את המטבע.

לא הצלחתי לעצור ברוחי, ושאלתי: מפני מה כאשר בישרו על בליעת המטבע ראיתי שאתה מתמהמה, הלוא לכאורה הדבר נוגד את מה שצריך לעשות בזמן סכנה? התשובה שהשיבני נחרתה בנפשי: "משה יצחק, שמע נא, הלוא כאשר פועלים מתוך בהילות ופיזור הנפש, עושים את הדברים בצורה מבולבלת, והדברים אינם יוצאים כמו שצריך וראוי לעשותם. לא כן כאשר נוהגים בישוב הדעת, הכל מתנהל בצורה אחרת". המעשה הזה הותיר עלי רושם אדיר. התפעלתי מכך שאברך כה צעיר, כבן שלושים וכמה שנים, מגיע להבנה כזו.

ליל שישי' בהר ציון

בליל שישי נוהגים היינו לנסוע להר ציון, וכיצד? ברשותו של ר' בנימין קלצקי, גיסו של הרה"ח ר' שמואל שפירא, היתה משאית לצרכי פרנסה, ובה היה מסיע את אנשי שלומינו להר ציון. הרבה מאנ"ש היו אומרים שם 'תיקון חצות' ועוסקים בעבודת ה'.



לפיד אש. ר הירש לייב ליפל בכותל המערבי (באדיבות נב)

'כוכבי אור' בחתימת ידו של ר' שמואל שפירא

במחזור שמתחתיי בשיבת 'עץ חיים' למד הרה"ח ר' אפרים נחמן אנשין שליט"א, שהיה ידיד טוב שלי, והוא המציא לידי אז ספר 'כוכבי אור', שעל דף השער שלו היה רשום 'שמואל שפירא ברסלבר'. מסתבר אפוא שהוא פנה אל ר' שמואל שפירא וסיפר באוזניו על חברו המתעניין בספרי ברסלב...

ואכן, קראתי בשקיקה ב'כוכבי אור', והתחלתי להיכנס לפני ולפנים, עד כדי כך שלאחר שבועות מספר כבר חשתי שזהו מקומי הטבעי והתחלתי לבוא להתפלל בבית מדרשינו הגדול במאה שערים.

ליל שבועות ב'שול'

התקרבותי בתקופת פסח תשכ"א, שבועות לאחר הסתלקותו של ר' יונה לבל בב' ניסן, אך הפעם הראשונה בה אזרתי עוז להיכנס ל'שול' היה בליל שבועות. במשך כל הלילה למדתי ב'שול', הבטתי ברוקדים אחרי קדיש ואף שמעתי את הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר קורא את ה'אקדמות' בנעימות ובהטעמה מיוחדת - והבחנתי שבברסלב חוזרים ב'אקדמות' אחרי כל קטע שהחזן קורא, שלא כמו שנהוג בעולם להמשיך לקטע הבא.

חג שבועות זה, הראשון שעשיתי במחיצת אנ"ש, חרוט בלבי. ראיתי אז גם את הרה"ח ר' גדליה קעניג, שהתפלל ב'שול' למרות שבאותה

ממהדורה אותה הדפיס החסיד ר' שמואל הורביץ בשנת תרצ"ו. אף קודם לכן שמעתי אודות רביה"ק וספרו, אך היה זה באופן כללי ומקיף, מעולם לא הזדמן לי לפתוח את הספר ולעיין בו.

אחזתי את הספר ועלעלתי בו, עד שהגעתי לתורה ס"ד, 'בא אל פרעה', שחלקים מתוכה הותירו עלי רושם כביר ודיברו מאוד אל לבי, כמו למשל דברי רביה"ק על הפסוק 'תשורי מראש אמנה' שיש שאלות אשר מקורן בחלל הפנוי ואי אפשר ליישב אותן באמצעות הדיבור, רק על ידי הניגון שיש לכל אמונה, שדרכו ניתן לזכות לקבל תשובה על כל השאלות.

לפתע לחלחלה בי ההבנה, כי מעל כל דיבורי ההיגיון והשכל, יש מושג שנקרא 'ניגון', הרגשה רוחנית שכאשר מרגישים אותה כמו מאליהן מתפוגגות כל השאלות והתמיהות. שירה מיוחדת הממוססת את כל הספיקות. למה הדבר דומה, לבחור המסתובב עם קושיות וספיקות, וכאשר הוא מתיישב ללמוד "שור שנגח את הפרה", מתעורר בו ניגון דקדושה - שאמנם אין לו כל קשר ישיר ושכלי לשאלותיו וספיקותיו - אך כתוצאה ממנו כל מבוכותיו מתבהרות ומתיישבות. לפתע הוא מגיע למסקנה ששאלותיו חסרות בסיס מעיקרן, וכל החקירות והפלפולים נהפכים לאפס ואין.

חשתי כי נפתח לי אור מיוחד. אור חדש. ובראותי כי כן, למדתי את כל התורה - עד היכן שידו של בחור בן י"ז משגת - ומאז והלאה התחלתי להתעניין על כל מיני ספרי ברסלב נוספים.



להתגורר בקטמון, היה הרה"ח ר' הירש לייב ליפל מצטרף ובא אף הוא רגלית, יחד עם אנשי שלומינו, להר ציון. בזמני התגורר ר' הירש לייב כבר במאה שערים, והיה מגיע להר ציון מעת לעת.

רושם מיוחד השאיר עלי ר' יעקב גדליה תפלינסקי, בשעה שהיה אומר 'תיקון חצות' בקול בוקע רקיעים, היה מנגן את הפיוט 'דודי רד לגנו' במנגינה של אנשי שלומינו, 'שערי ציון אשר אהבת'... בכלל, השם 'יענקלה תפלינסקי' היה מושג... הוא היה אז בחור בישיבת סלונים, והיה מלא חביבות ואצילות ועדינות מיוחדת במינה. מלבשו היה מסודר, כדרך בני ישיבת סלונים ובדומה לדודו ר' יעקב מאיר שגם נמנה בין תלמידי הישיבה. לבו היה לב רך והכול העריכוהו עד מאוד. היה מקבל כל אדם בסבר פנים יפות.

יחד עם ר' יעקב גדליה הייתי נוהג ללכת אל ה'פעלד'. היינו קמים חצות והולכים אל השדה בסנהדריה ליד המערות, שם היינו רגילים ללכת. גם יחד עם ר' אפרים נחמן אנשין הייתי הולך לשדה. לפעמים היינו הולכים להתבודד בשדה שהיתה היכן שכיום ממוקמת שכונת 'עזרת תורה'.

בביתו של ר' ישראל נחמן אנשין ברחוב סלנט התקיים מידי שבוע 'מלווה מלכה', בו השתתף גם ר' גדליה קעניג. אחר הסעודה היו יוצאים יחדיו להתבודדות ביער ירושלים. היתה זו חוויה

בניו של הרה"ח ר' שמואל הורביץ ר' שבת ור' משה נחום, ונכדו ר' עמרם יוסף, היו לומדים שם 'ליקוטי הלכות'. אחיהם, ר' אלתר, היה בא גם הוא מאוחר יותר. גם ר' בנימין חנון היה לומד שם הרבה 'ליקוטי הלכות'. ובכלל, זאת הייתה ייחודיותו - שתמיד היה מונח בחיקו כרך של 'ליקוטי הלכות' והיה שוקד על לימודו. גם ר' שמואל שפירא ובניו, ר' נחמן שלמה יצחק ור' יוסף קדיש, היו באים. בנו ר' נתן דוד היה ממש מהקבועים והרבה לומר 'ליקוטי תפילות'. ר' אלעזר מרדכי רוזנפלד אף הוא היה בין ההולכים. השתתף שם גם גיסי ר' אברהם שלמה רונין ור' בצלאל בלומברג מקטמון, שצייר שם בהר ציון על הקיר מזמור תהלים כמו שבמירון יש את התורה 'לכו חזו'. ר' נחמן אליעזר הילמן (שותק) היה בא גם הוא. את ה'תיקון חצות' שלו הנני זוכר עד היום, כיצד התנועע בתנועות מיוחדות, תוך כדי שהוא הולך הלוך ושוב. פעמים הביא באמתחתו את הכינור. בין הבאים היה גם יהודי הנמנה על בני עדות המזרח שהיה מקורב לאנשי שלומינו בקטמון, שהיו קוראים לו 'משה פסי - ובשעה שהיה ר' משה קרב ובא הכול היו יודעים על כך, בשל היותו מפזם לעצמו ללא הרף את המנגינה השגורה על לשונם של אנשי שלומינו על המילים "שבת קדישנו מחמד ענינו מאיר עינינו בזכות רבינו", בהברה ספרדית.

שמעתי, כי בתקופה הראשונה בה עברו

ר' שמואל נכנס לשם וכעבור דקות אחדות, התקרב כשבידיו הוא מחזיק כמה שמיכות וכיסה אותי. בנניסתו, מתברר, הבחין בכך שאני שוכב ללא שמיכה ונכמרו רחמיו. היו אלו שמיכות מחוררות, והוא כיסה אותי במסירות בשמיכה ועוד שמיכה. מיד לאחר שסיים - חזר לסדריו הקבועים ופתח באמירת 'תיקון חצות'

שערי ציון אשר אהבתי. ר' שמואל שפירא בהר ציון הושענא רבא תשכ"ג, לידו חתנו ר' יהודה לייב פראנק (באדיבות נב.)





סיפור בסיפור. ר' בניציון אפטר ב'גן וורשה' בבני-ברק בדרכו לקניות בערב שבת בחודש אלול כש'תיקוני זוהר' בידו



עבודה של רחמנות. ר' שמואל שפירא בבית מדרשו ה'שול' (באדיבות ר' שמואל יצחק רוזנפלד)

בספסל בעזרת נשים וניסיתי להירדם. בשכבי מנומנם על הספסל אני מבחין בר' שמואל שנכנס כדרכו לאמירת 'תיקון חצות'. ככל הנראה למרות האפולולית הבחין בי שאני שוכב שם ומנסה להירדם, והבחנתי שהוא פוסע בזהירות ושומר על השקט. כפי איך שהכרתי את ארחו, ציפיתי לשמוע אותו מתיישב על הרצפה לאמירת התיקון. התפלאתי אפוא לשמוע את צעדי הולכים ומתרחקים, עד שיצא מבית הכנסת מצד צפון, שם היו ישינים בחורים שלמדו באותה תקופה בישיבתו של הרה"ח ר' אלי' חיים רוזין שהייתה במקלט. אל אוזני מגיעים קולות של דלתות נפתחות ונסגרות, הבנתי כי ר' שמואל הוא זה שנכנס לשם ותמהתי מפני מה הוא משנה מסדריו הקבועים. כעבור דקות אחדות, התקרב כשבדידי הוא מחזיק כמה שמיכות וכיסה אותי. בכניסתו, מתברר, הבחין בכך שאני שוכב ללא שמיכה ונכמרו רחמיו. היו אלו שמיכות מחוררות, והוא כיסה אותי במסירות בשמיכה ועוד שמיכה, למען יחם לי. מיד לאחר שסיים - חזר לסדריו הקבועים ופתח באמירת 'תיקון חצות'.

הנני זוכר היטב איך היה ר' שמואל שפירא מתחיל לשתות יין מיד עם סיום תפילת שחרית של יום הפורים, עד שהיה מבושם כדבעי כבר בשעת הסעודה, בהיותו מהדר לקיים את מצוות היום כפשוטו, כדרכם של חסידים ברסלב האמונים על הפלגות שהשמיע רבינו במעלת התיקון שיש בשתייה - וכדרך שהיה רגילים לומר

מקומו הקבוע במערת הרשב"י היה בחלון מצד ימין סמוך לארון הקודש שממול הציון. הוא ישב עם הפנים כלפי רשב"י. פעם אמר 'ליקוטי תפילות' ופעם 'תיקון הכללי'. תמיד אחז בידו ספר כששפתותיו ממלמלות. לעיתים למד את שיעוריו הקבועים, בהלכה ובגמרא. לעיתים קרובות ראיתיו במירון ובירושלים עם מסכת בבא קמא. אינני זוכר שלמד בחברותא עם אחרים. כשהתהלך בחצר עיניו היו מופנות כלפי מטה, שלא להיכשל בראיה אסורה. עיניו היו כמעט עצומות, ולא היו פקוחות אלא כדי סדק צר, באופן שיתאפשר לו לראות את הדרך.

לא היה לי עמו קשר מיוחד. חשתי כלפיו יראת הכבוד ויראתי מלהתקרב יתר על המידה. ר' שמואל הצטייר בעיני כדמות מלאך, ועקבתי אחריו רבות. תמיד היה נכנס ל'שול' דרך הפתח האחורי, לא אחת ראיתיו בעת עריכת 'תיקון חצות', היה נכנס בחצות הלילה וניגש לכיסא של רבינו שהיה ליד ארון הקודש מימין, מניח את ידו על הכיסא ומנשק את ידו כמי שמנשק חפץ קדוש. התיישב על הרצפה הסמוכה ואמר 'תיקון חצות'. לא הקפיד על כך שרואים אותו, כי הלוא אך דבר טבעי הוא שחסידי ברסלב אומר תיקון חצות. מחזה זה היה חוזר על עצמו בקביעות, חוק ולא יעבור. באמת אמרו, שאפשר לכוון את השעון לפי השעה שר' שמואל בא. היום כולו היה מדוד ומסודר אצלו מאוד.

מעשה באחד מלילות החורף, ששכבתי

מיוחדת במינה של מוצאי שבת. הדרך היתה מפותלת ועברה בין סלעים, והיו נותנים לכל אחד מקל. כעבור שעה וחצי עד שעתיים היו חוזרים, כך שבחור שהיה רוצה היה יכול לפנות אל שנתו ולקום למחרת בבוקר לישיבה כרגיל.

מלבד מוצאי שבת לא היו רגילים ללכת בקבוצה גדולה לשדה. הבחורים מעצמם היו מתארגנים ביניהם לקום 'חצות' ולצאת לשדה. כשהיינו במירון היה יותר קל ללכת לשדה, כי הציון ממש מוקף שדות, מלמעלה ומלמטה.

לראש השנה נסעתי למירון. ר' גדליה קעניג היה מקבל את כל אחד בסבר פנים יפות. הבעל שחרית בראש השנה היה הרה"ח ר' יעקב קלמנוביץ (מלמד), והבעל מוסף היה ר' יעקב כהן ברזבסקי. אורה מיוחדת שררה בין באי הקיבוץ במירון.

זכרונות מר' שמואל שפירא

את צעקותיו וזעקותיו של ר' שמואל שפירא, לא זכיתי להכיר. כשאני הגעתי כבר היה חלוש וככל הנראה כבר לא עמדו לו כוחותיו לצעוק כמקדמת דנא. אולם ראו עליי שהוא תמיד דבוק בקדוש ברוך הוא, ניכר היה על תפילותיו שהן בכוונה, אחרי התפילה היה אומר 'ליקוטי תפילות'.



ביודעו שיש מבני משפחתו שמכסים ראשם עם פאה נוכרית. וכך, למרות שקודם דיבר על הענין בהתלהבות ובקנאות שכזו, ברגע אחד התנתק מכל האש שבערה בו ופצח בזעקות "דער רבי, דער רבי". זאת גם לאחר שהשקוהו כוס ועוד כוס וכבר היה שתוי עד שבקושי היה יכול לעמוד על רגליו. הרה"ח ר' אלחנן ספקטור היה אדם בעל קומה גבוהה. בסוף ימיו התפלל בבית כנסת ברסלב בשכונת עזרת תורה, שם התגורר אצל בתו. מר' מרדכי קנייבסקי שמעתי כי פעם כאשר כיבדוהו לעלות לתורה ב'שישי', בהיותו האדם המכובד של בית הכנסת, הקפיד על כך והתבטא שהכבוד לא עושה לו טוב. בספר 'גנזי אבא' אותו הדפיס בנו ממה שהתכתב אתו רואים את גדולתו. בנו היה רב בארה"ב. אני זוכר שהיה מדי פעם בא לארץ והיה דומה במראהו לאביו.

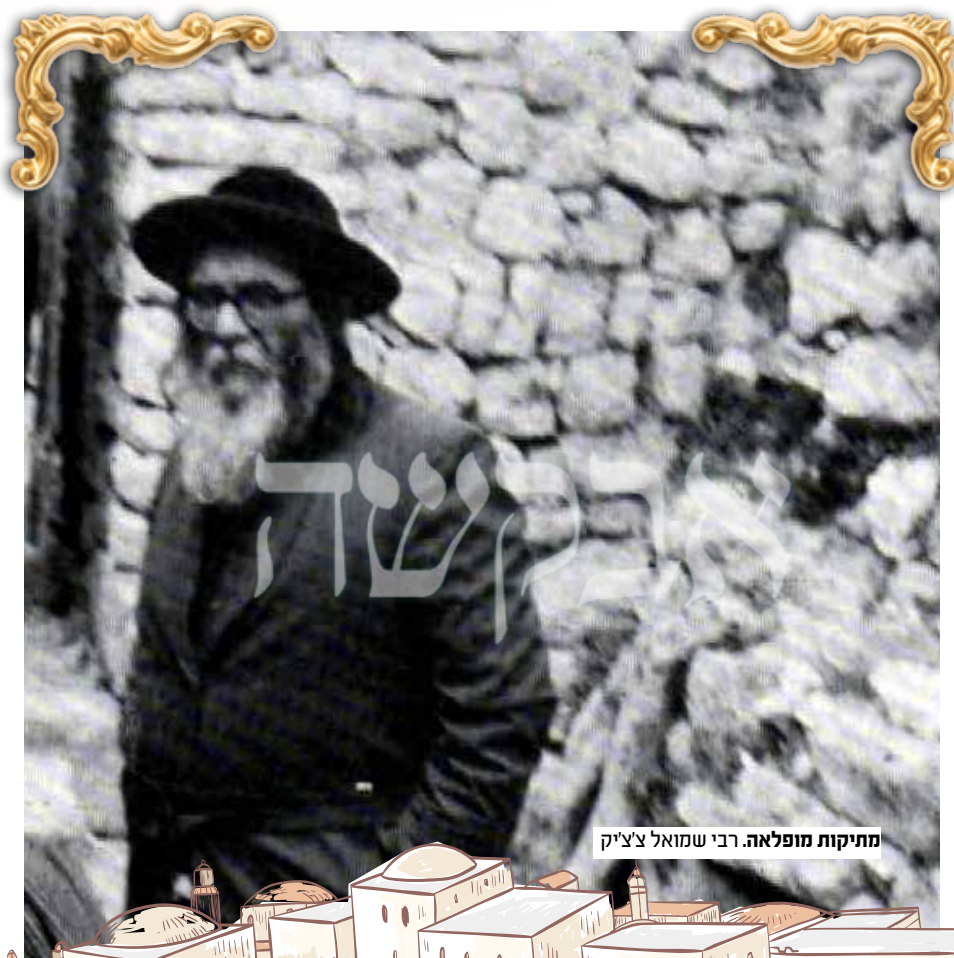
במחיצת ר' שמואל הורביץ

החסיד הנללב ר' שמואל הורביץ התגורר במורדות כפר מירון ולא הכרתיו בימי ילדותי.

ברסלב'ר חסידים על הפסוק: 'יעלו חסידים בכבוד' - אותם חסידים המבקשים להתנהג בצורה מכובדת ולא להיראות כשיכורים, 'ירננו על משכבותם' - הם הולכים לישון, אבל 'רוממות א-ל בגרונום' וחרב פיפיות בידם' - מי שרוצה לרומם את כל העניין של פורים, שהוא המלחמה עם עמלק, אז - 'בגרונום' - הם יוצקים יין לתוך גרונום, ובכך זוכים לתיקון הברית, כמו שרבינו אומר, שזה 'חרב פיפיות בידם'.

ר' שמואל שפירא היה שותה עד בלי די. לא יכולתי להבין כיצד יש ביכולתו להכיל כל כך הרבה, עוד כוס ועוד כוס. שנה אחת ראיתי את ר' שמואל צ'צ'יק ור' שמואל שפירא שותים יחדיו עד שכרה. ר' שמואל שפירא, כידוע, היה רגיל בפורים לתפוס משפט אחד ולחזור עליו שוב ושוב. באותו פורים ר' שמואל צ'צ'יק דיבר עמו והלהיבו על חסרון הצניעות שיש בכיסוי הראש בפאה נכרית. אולם מיד כאשר נכנס ר' אלחנן ספקטור, הבחין בו ר' שמואל שפירא - על אף שהיה שתוי מאד עד שהיה נראה שאינו יודע מה נעשה עמו - ומיד עבר נושא, והתחיל לצעוק "דער רבי, דער רבי". כל כך נזהר בכבודו של ר' אלחנן, שלא רצה לצערו,

רק לאחר
שהתבגרתי,
הבנתי שר'
לוי
יצחק בנדר היה
דמות מיוחדת
במינה. הוא חזק
במשך עשרות
שנים בסדרים
הקבועים
שלו, בהם
עמד בדיוקנות
ובעקביות. שמר
על ברסלב
כעל בבת עינו
והרחיק אנשי
דלא מעלי. עמד
על המשמר ולא
הניח מקום לשום
סטייה להתפתח
ולהשתרש



מתיקות מופלאה. רבי שמואל צ'צ'יק



כשמישיח יבוא... ר' דוד שכתר בהיכל בית מדרשו במאה שערים (באדיבות ר' שמואל יצחק רוזנפלד)



תפילת מנחה וערבית היינו הולכים יחד הביתה ומשוחחים שעות ארוכות. הוא היה מלווה אותי לביתי, ומכיוון שעדיין לא סיימנו את השיחה הייתי מלווה אותו לביתו... במשך תקופה היתה קבועה לי ולו חברותא ב'ביאור הליקוטים' יחד עם הרה"ח ר' פייבל לבל. ר' פייבל היה למדן ובעל כשרון והיה מדבר הרבה סביב הספר 'ביאור הליקוטים', ולומד בו בצורה למדנית מאוד. למדנו יחדיו כמה תורות, והוא היה מדייק בכל מלה ומילה ומסביר יפה מאד.

פעם ישבתי ולמדתי עם ר' אלעזר מרדכי את סוגיית 'המקדש חצי אישה' במסכת קידושין דף ז. והיה קשה לנו דבר מה והסתכלנו במהרש"א. באותה שעה התהלך ב'שול' הלוח ושוב הרה"ח ר' דוד שכתר, שקוע בשרעפיו. אנו ישבנו בשולחן האחרון בצד דרום, כשחלף בסמוך לנו התכופף והסתכל במה אנו עוסקים, ואמר בחריפותו הידועה: "כשמישיח יבוא, אם יקשה לכם משהו במהרש"א, תפתחו סיפורי מעשיות ויתיישב לכם..."

היו שנים שהיינו נוסעים לז' אדר למירון ונשארים שם עד פורים. בשבת היינו שובתים שם, ובפורים אחרי הסעודה של הבוקר היינו נוסעים לירושלים. הנסיעה התארכה אז כחמש שעות. בנסיעות הללו ראינו את שמירת העיניים של ר' שמואל שפירא במלוא הודה והדרה. במשך כל הנסיעה ישב כשעיניו עצומות.

הנני זוכר נסיעה אחת בה נסעו יחד אתנו ר' שמואל שפירא ור' שמואל הורביץ, שניהם היו שתויים ומבוססים כהלכה ודיברו ביניהם, ומכיוון שהם היו שיכורים דיבוריהם היו בצעקות ובכיות. ירדנו בתחנה בחיפה, הנוסעים צעקו להם שישתקו, והם כלל לא שמעו מה שדיברו אליהם. גם אחיו של ר' שמואל שפירא - ר' משה - היה באותה נסיעה. לירושלים היינו מגיעים שעה-שעתיים לפני קריאת המגילה.

כמו כן היינו רגילים לנסוע בה' אב לציון האר"י הקדוש ואחר כך היינו נשארים במירון עד אחר תשעה באב. פעם בתשעה באב היה יום לוהט מאד, עד שלא היה אפשרי להישאר שם, והחלטנו לחזור לירושלים. שמנו אפוא את הנעליים בסל ויצאנו לחיפה, כשאנו מחזיקים את הסל בידינו ופוסעים ברחובות יחפים. תוך כדי הליכה פנה אלי ר' אלעזר מרדכי ואמר לי: הרי היום תשעה באב, וכאן בחיפה הם לא יודעים מה זה תשעה באב, וצריכים להזכיר להם - בא נחזיק את הנעליים ביד, כדי שכולם יראו ויתמהו, בראותם כזה דבר מוזר, ובכך יזכרו כי תשעה באב היום.

הקשר בינינו היה כה חזק. אולם לאחר שהתחנתתי גרתי בקרית גת במשך תקופה של עשר שנים. באותם שנים ר' אלעזר מרדכי נפטר. אחר פטירתו פגשתי את הרה"ח ר' משה גדליה אנשין - שהיה אציל מידות ובעל פנים מחויכות, והוא אמר לי: ר' משה, חבל, חבל... ר' אלעזר



ר' יונה לבל

לא אחת עליתי אל ביתו של ר' שמואל, יחד עם בנו ר' אלתר שהיה עמי בקשרי ידידות, והוא הראה לי את הכתב יד של הספר 'ימי שמואל' את חליפת המכתבים שבין ר' שמואל הורביץ לר' ישראל בער אודסר, שנדפסה כיום בספר מכתבי שמואל. ר' אלתר עצמו היה דמות מיוחדת במינה, ובעל כשרון מיוחד.

עם בני החבורה

קשר חזק מאוד שרר ביני לר' אלעזר מרדכי רוזנפלד, שהייתי חבר קרוב שלו. יחד עם היותו ברסלב'ר חסיד בכל רמ"ח ושס"ה ובעל רגש עצום, היה עילוי בעל ראש חזק ולמדן גדול שהתעניין רבות בספרי מחשבה, דוגמת ספרי המהר"ל, ספרי הרמח"ל. הוא למד ב'תורה ויראה', ב'שיבת ברסלב בבני ברק, ולאחר מכן ב'שיבת טשעבין בירושלים. היינו נפגשים ב'שול', שם נוצר ביננו קשר רגשי חזק ומיוחד מאד. אחרי

הכרתי רק את נכדו ר' עמרם שלמד עמי בתלמוד תורה 'עץ חיים' וידעתי שהוא נכד של ר' שמואל הורביץ. גם היה בביתנו ספר מעניין שחיבר אביו, ר' ישעיה, בשם 'עדן ציון', והייתי רואהו מעת לעת כשבא לירושלים לדירתו בבתי מילנר שליד ישיבת מיר, אך לא ידעתי מיהו.

רק לאחר התקרבותי, שמעתי מר' אפרים נחמן אנשין תיאורים וסיפורים אודות התפילה שלו שנעשית מתוך התלהבות ודבקות, עד שכל גופו רועד. ופעם כאשר עברתי ב'שטיבלאך בית ישראל', הבחנתי ביהודי העומד ליד הכניסה, ומתפלל בהתלהבות ובדבקות כזו... כשפניו מזיעים בצורה שאינה ניתנת לתיאור... ונעמדתי על ידו והתבוננתי בצורת התפילה שלו, והתרגשתי עד מאוד. שיערתי שמדובר בר' שמואל הורביץ, אך לא הייתי בטוח בדבר, עד שניגשתי ליהודי ושאלתי: סליחה, היהודי הזה הוא ר' שמואל הורביץ מחסידי ברסלב? והוא השיבני בחיוב. זאת היתה הפעם הראשונה שראיתי. לא שאלתי 'מי זה', אלא הייתי בטוח מיד כי זה הוא ר' שמואל הורביץ...

בדרך כלל היינו רואים אותו בשבת. בעיקר אני זוכר אותו מסעודה שלישית, בעת שהיה אומר תורה בליקוטי מוהר"ן. גם ר' שמואל שפירא היה מגיע לשמוע את לימודו. בשבת חנוכה הייתי בא, וגם ר' לוי יצחק היה מגיע. אולם כמדומני שגם בשבת זו ר' שמואל הורביץ דיבר.

בסיפורי מעשיות היה מצטט קטעים שלמים מה'סיפורי מעשיות', והיה עובר מעניין לעניין. בסעודה שלישית היה ממשיך לדבר דיבורים על גבי דיבורים מתוך הספר ליקוטי מוהר"ן עם ביאורים והוספות - כך גם כשכתה התאורה. ולפעמים התארכו דיבורים עד כדי שעתיים תמימות. היתה זו חוויה מיוחדת.



מרדכי אמר לי שלוש שבועות לפני פטירתו, שהיה רוצה מאוד לפגוש אותך...

הרה"ח ר' שמואל צ'צ'יק נמנה גם הוא בין אנשי מירון. מרבה היה בלימוד גמרא ושולחן ערוך. היה תלמיד חכם מופלג ולמדן עצום. עסק גם ב'ליקוטי תפילות'. בתפילתו היה משמיע אנחות וגניחות. ניחן בחוש מוזיקלי מיוחד, והיתה נעימות ומתיקות מיוחדת לשומעו בחצות מגן את הקטעים שאומרים בניגון מיוחד, למשל 'דודי ירד לגנו', 'שערי ציון אשר אהבתי'. בכל שעות היום היה מלא חיות ואהב להיכנס לסוגיות קשות ולהתפלפל בהן. פעם, לבקשתו, העתקתי מתוך כתביו איזה קונטרס שביקש להדפיס.

על ר' הירש לייב ליפל סיפרו, שבער כלפיד אש בעבודתו. היה מתלהב ומתלהט בתפילתו. פניו בערו. היה מלא חיות ומרץ והיה משוחח שעות על גבי שעות בסיפורים על ה'עבודות' שהיו באומן, איך היו יוצאים לשדות עם ר' ברוך געצע'ס, היה מרבה לדבר על קדושה ושמירת עיניים, סיפר כי בעת לימודו אצל בעל ה'חפץ חיים' בראדין, אמר לו ה'חפץ חיים' כי אם הינו חפץ להתקרב לחסידות, שעליו להתקרב לחסידות ברסלב, כי הם מדקדקים בשמירה על שולחן ערוך.

זכיתי לגור קרוב אליו מאוד. היה גר מאחורי



ר' שמואל שפירא בפורים בשול במאה שערים תשכ"ח (באדיבות ר' שמואל יצחק רוזנפלד)



פעם כאשר
עברתי
ב'שטיבלאך'
בית ישראל,
הבחנתי ביהודי
העומד ליד
הכניסה, ומתפלל
בהתלהבות
ובדבקות כזו...
כשפניו מזיעים
בצורה שאינה
ניתנת לתיאור...
ונעמדתי על ידו
והתבוננתי בצורת
התפילה שלו,
והתרגשתי עד
מאוד. שיערתי
שמדובר בר'
שמואל הורביץ

ר' אלי' חיים, וכעת - בעקבות המצב - שימש אותו מחסן-מקלט את כל השכנים שגרו באזור. פירקו את המחיצות שהיו שם, וזה נעשה לאולם די גדול. כל המשפחות רצו לכיוון המקלט, סתמו את החלונות הפונים לכיוון רחוב סלנט, שבגובה המדרכה שמתחת לחלונות הכולל.

באותה תקופה היו מפעם לפעם הפגזות שהסתיימו בדרך כלל כעבור מחצית השעה. משום כך היו רגילים בזה ועדיין לא נבהלו כל כך. לא תפסו מה קורה. עכשיו, כשהבינו שפרצה המלחמה, ירדתי לשם והפחד היה נורא באופן שקשה לתאר. משפחות רבות לא ידעו מה קורה עם ילדיהם המצויים בתלמוד תורה, אמהות פצחו בזעקות שבר. כשנכנסתי למקלט ראיתי בפינה שולחן שבו ישבו ר' שמואל שפירא ור' יעקב מאיר שכטר והרב הגאון ר' יוסף שלום אלישיב זצ"ל. השולחן היה שולחן ארוך עם ספסלים משני הצדדים, ובתוך כל הפחד ששרר שם ראיתי את הרב אלישיב יושב כאילו מאומה לא קורה, מנותק מכל המתרחש סביבו. כל הזמן ישב והתנועע כשהוא שקוע בגמרא סנהדרין, למד בניגון מיוחד. גם ר' שמואל שפירא היה שקוד על לימוד הסדרים שלו, בלי להתעניין כלל במה שמתרחש בחוץ. ר' שמואל צ'צ'יק היה שם והוא דיבר עם הרב אלישיב הרבה בלימוד, הוא היה מדבר אתו בלימוד גם במקומות אחרים.

במשך שלשה ימים לא התעדכנו בחדשות כלל ולא ידענו מה קורה. פגז אחד נפל ב'שול' ופגע באחד מעמודי השיש למעלה - לקח שנים עד שתיקנוהו. ביום השלישי כאשר שמענו שיש הפוגה ולא נשמעו רעשי הפגזים, עלינו כמה בחורים למעלה ולנגד עינינו חלפה שורה של רכבים צבאיים. ומישהו צעק משמחה על הנסיגה הערבית. אני לא יכולתי להתאפק וידעתי שכל האנשים שלמטה מאד סקרנים לדעת מה שקורה בחוץ, ירדתי למטה והכרזתי: 'הערבים עזבו את העיר העתיקה' מהומה פרצה במקום. אנשים היו בהלם. אחרי כמה ימים שאיש לא ידע מה קורה, פתאום בשורה שכזו: אפשר לחזור ולפקוד את שריד בית מקדשינו. בפרט מי שעוד זכר את הכותל מלפני מלחמת תש"ח, עז היה צמאוונו לשוב ולראותו שוב. הכול באו אלי וביקשו לשמוע, ממי שמעתי ואיך שמעתי ומה בדיוק אמרו לי.

כאשר הבחנתי מזווית עיני שהרב אלישיב מנותק לגמרי וכלל לא שמע מה שאמרתי, התקרבתי לשולחנו והגבהתי את קולי ובישרתי זאת שוב, רק אז הרים את ראשו והסתכל לכיווני בפנים מאירות, אולם לאחר כחמש-שש שניות, התנתק שוב מהכל וצלל לתוך הגמרא.



החסיד ר' שמואל הורביץ (באדיבות גנ)

ושמעתי רבות חורז סיפור בסיפור בצורה מעניינת ומרתקת ביותר. דיבר על צדיקים בצורה מיוחדת, וחבל שלא נשתמרו ממנו הקלטות. בעת שהייתי פוגש בו הייתי מגלגל עמו שיחה. לא אחת ניסיתי אם מדייק במעשיותיו, עליהם היה חוזר פעמים רבות, ובכל פעם נוכחתי לראות כי אכן הוא מדייק מאוד. פעם בהושענא רבא השמיע מדברותיו ב'שול', היינו סביבו קבוצת בחורים והקשבנו לדיבוריו. הרה"ח ר' יעקב זליג אורלנציק אמר אז באזנינו: "ר' בן ציון של עכשיו הינו 'צל של צל' של ר' בן ציון של פעם... אינכם יכולים לתאר לעצמכם מה שהיה ר' בן ציון בפולין..."

היה מספר על ר' מנדל ליטוואק, שנמנה על חסידי חב"ד וזכה להתקרב לרבינו, ופעם כאשר המתנגדים זרקו על ראשו אבן, קרא בתענוג: "הו, יהלום, יהלום!"

הרה"ח ר' יוחנן גלנט היה יהודי רציני ביותר. היה בעל בכי גדול. מידי תפילת שמונה עשרה זלגו עיניו דמעות והיה מתייפח. כמדומני שבזאת התייחדו הברסלב'ר חסידים שעלו מרוסיה, שרובם ככולם היו בעלי בכי. כך גם הרה"ח ר' נפתלי דובינסקי, שמחד כשהיה מדבר עם מישהו היו פניו מחויכות והיה חביב לכל, ומאידך תפילתו היתה כולה השתוקקות וכיסופים. וכעין זה ראו גם אצל החסיד ר' חיים בנימין ברוד.

ארבעה ימים במקלט

במלחמת ששת הימים שהינו במשך ארבעה ימים במקלט - מיום שני, כ"ו אייר, עד יום חמישי. ביום שני בשעה עשר בבוקר החלו היריות מצד הירדנים. מכיוון ששהייתי אז סמוך לבית הכנסת הגדול דחסידי ברסלב, נכנסתי למקלט של ה'שול', שם למדו בדרך כלל בחורי ישיבתו של

בית הכנסת חב"ד במאה שערים, והייתי מסייע לו ומבצע עבורו שליחויות מגוונות, קונה לו כל מיני דברים. ר' הירש לייב כבר היה מבוגר, והייתי מדבר עמו רבות. בנו ר' ישראל ליפל שיח"ע עסק לפרנסתו במשרה שלטונית מסוימת, והסדיר עבור אנ"ש חדר בהר ציון.

הרה"ח ר' מרדכי אלעזר רובינשטיין היה מכין ארוחת בוקר לכל דכפין, ובפרט לאנשים נזקקים אותם הזמין לקומה התחתונה ב'שול', שם סיפק להם מזון וצידה. מיום חמישי היה נכנס לאווירה של שבת מתוך געגועים וכיסופים עזים. היה ניתן לשומעו מפזם לעצמו "שבת קודש, שבת קודש". היה דמות שהיה בה הרבה מן הענין, עמדת עמו בקשרים טובים והיה מספר באוזני רבות על החוויות שחווה בצעירותו במערת שמעון הצדיק עם ר' שמואל שפירא.

הרה"ח ר' לוי יצחק בנדל היה אדם מסודר עד למאוד. רק לאחר שהתבגרת, הבנתי שהיה דמות מיוחדת במינה. היה חזק במשך עשרות שנים בסדרים הקבועים שלו, בהם עמד בדיוקנות ובעקביות. שמר על ברסלב כעל בבת עינו והרחיק אנשי דלא מעלי. עמד על המשמר ולא הניח מקום לשום סטייה להתפתח ולהשתרש. מסר נפשו על עבודת ה'.

הסתובבתי גם אצל הרה"ח ר' בן ציון אפטר



דמות מיוחדת במינה.
ר' לוי יצחק בנדל.
נראה החסיד הירשקע

ניצוץ של אור



ניצוץ קטן יכול להדליק יער שלם | זרקור לפעילות הפצת אור האורות על פני תבל

'חבורת' ליקוטי הלכות

אם חשבתם שלגמור את ה'ליקוטי הלכות' כל שנה, שנתיים זה משהו שלא שייך אליכם, אתם מוזמנים להצטרף לנחמן יהודה גריזולט הי"ו מבית שמש שמספר על חבורה מיוחדת שקמה במטרה אחת, להיכנס לעסק בליקוטי הלכות, ולגלות שגם אתם יכולים לשנות את החיים שלכם ולקבל כל יום חיות חדשה ונפלאה מהגן עדן של הרבי 'קביעין כן תהיין בהנהו חבורתא' |

על עצמנו יותר מדי התוכנית עלולה להיכשל.

מה זה אומר ללמוד יחד?

כך זה עובד, הסך של הדפים נקבע לפי המקום שכולם אווזים יחד במוצאי שבת. לדוגמא, אם מישהו לא למד בשבוע שעבר רק עשרה דפים, אז כולנו בשבוע הבא נלמד רק עשרה דפים חדשים, כיון שאותו אחד שלא הספיק יצטרך ללמוד עשרים וחמשה דפים מהיכן שהוא אווז, חמש עשרה משבוע שעבר ועשרה על השבוע הנוכחי, והרי כולנו חייבים לאחוז כולם יחד באותו מקום בסוף השבוע הבא.

לשם כך מינינו לאחראי את אחד מהחברים היקרים, שמתקשר בכל מוצאי שבת לבדוק אצל כל אחד כמה דפים הוא הספיק השבוע, ואז נקבעת כמות הדפים עבור כולנו לשבוע הבא. בכדי שיהיה תוקף לזמן של מוצאי שבת, החלטנו שעד הבדלה עדיין אפשר להשלים את הלימוד של השבוע, ואילו דקה לאחר מכן כבר

מה אתה יכול לספר על הקשר שלך עם ה'ליקוטי הלכות'?

הקשר שלי מתחיל עוד בתור בחור בעיר הקודש צפת, כשהתפללתי בבית הכנסת יחד עם הר"ר יעקב שילוח הי"ו, והוא תמיד היה מחזק אותי ומעורר על החיוב והזכות העצומה ללמוד בכל יום הרבה ליקוטי הלכות. צריך שיהיה לנו 'עסק' עם הליקוטי הלכות! הוא דיבר על לימוד חמש דפים ביום, במטרה לגמור בכל שנה את כל שמונת הכרכים. הדיבורים נכנסו היישר לליבי הרך והתעורר בי רצון עז להתחיל להיכנס בסדר קבוע על מנת שאזכה לכל האוצרות הטמונים שם.

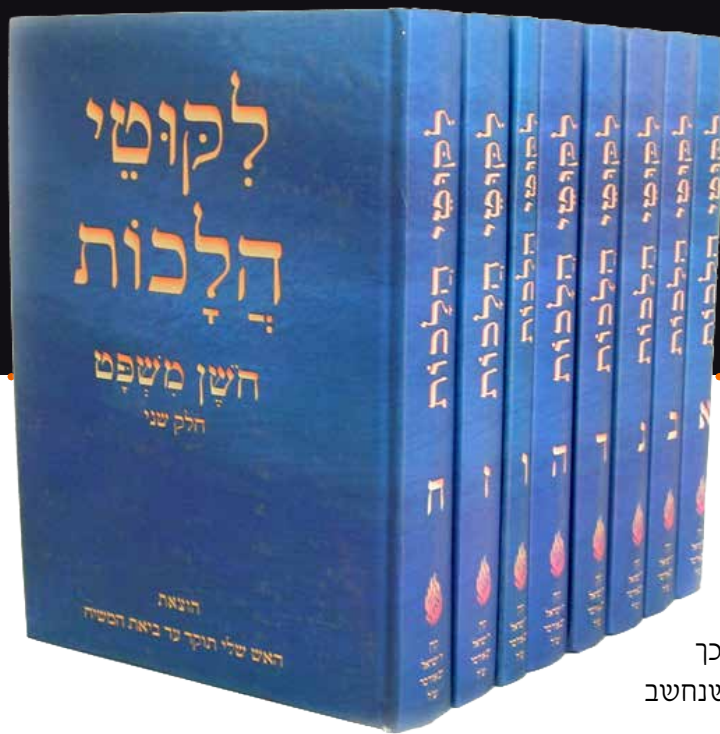
מאז ובמשך עשרות השנים לאחר מכן ניסיתי הרבה לקבוע את עצמי בספר הזה, וברוך ה' אף הצלחתי, אולם לא כפי שבאמת שאפתי. הדיבורים של ר' יעקב שילוח הציתו בבחורים ששמעו זאת רצון כה חזק, שלא דעך בהמשך הזמן. לזכות ללמוד הרבה ליקוטי הלכות, ולדעת את הספר אולי אפילו בעל פה.

מה שינה את המצב הקיים?

שנה אחת בליל עשרה בטבת נסענו קבוצה של חברים קרובים, להילולא של מוהרנ"ת בביתר. בדרך התפתחה לה שיחה ערה על גדולת הספר 'ליקוטי הלכות' וכמה זוכים על ידי ששקועים בלימודי הספר הזה. וכבר היה מי שהתאנח בכאב: עד מתי נלך ונשתתף בהילולא עוד שנה ועוד שנה, נסתכל בערגה על הספרים הנפלאים הללו ששוכבים בארון. בואו נקום ונעשה מעשה...

אחד מהחברים הציע שנתחיל יחד ללמוד בקביעות כל יום הרבה ליקוטי הלכות, וכבר עלו להם הצעות, זה אומר בכה וזה בכה. עד שהתיישבו יחד והחלטנו לקבל על עצמנו כל אחד ללמוד בכל שבוע עשרים וחמשה דפים, כמעט כמה שצריך ללמוד בכדי לסיים את הספר בכל שנה. החשבון היה שמכיוון שיום שישי ושבת הם ימים יותר עמוסים, ואם נעמים





מה מרגישים כשנמצאים בתוך הקביעות הזו?

כשסיימנו את המחזור הראשון, הסתובבתי בין החברים והתעניינתי אולי מישהו רוצה ללמוד משהו אחר? אולי נפסיק? אך כולם אמרו לי פה אחד: מה פתאום, את הליקוטי הלכות אנחנו לא עוזבים לעולם! האור שיש בספר הזה מחבר אותנו לרבי בצורה מופלאה.

הכמות הזו של הלימוד ממלאית אותך באור של הרבי, אפשר לומר שהליקוטי הלכות זורם לך בדם. כל יום אתה מסתובב עם עוד מהלך של מוהרנ"ת בראש, עם עוד איזה מאמר נפלא ומחייה היורד עמוק לנימי הנפש הדקים.

ישנו דבר פלא, ששמתי לב שהוא חוזר על עצמו הרבה פעמים, גם שמעתי את זה מעוד כמה שיש להם סדר קבוע בספר. לפני שמגיע חג או זמן מיוחד, פתאום רואים איך ההלכה הנלמדת אז מדברת על אותו המאורע או הזמן. לפני חנוכה רואים שאוחזים בענייני חנוכה וכן הלאה. אין לזה שום הסבר זה רק חיוך מלמעלה, כדי שנתחזק עוד ועוד, והרי מובא בספרים שזה סימן ברכה ללימוד.

בעניין זה סיפרו שנים מבני החבורה, שפעם ישבו ולמדו ביחד לפי הסדר כעשר דפים של 'ליקוטי הלכות' בציון של 'ר' ישמעאל כהן גדול'. ואחד אמר לשני באמצע: מעניין אם נמצא איזה דיבור המזכיר את המקום הקדוש בו אנו נמצאים. הם ממשיכים בלימודם והנה הם מוצאים את עצמם באמצע קטע מליקוטי הלכות שמדבר אודות עניין מכירת עשרת השבטים ו'עשרה הרוגי מלכות', והי לפלא. אולם זהו כלל לא העניין, לפעמים אנו מרגישים הארה משמים ולפעמים לא, העיקר זו הזכות העצומה להיות מקושר לאורו ודעתו של רבינו הקדוש.

הרעיון הזה יכול להתאים לעוד הרבה אנשים, צריך לגבש קבוצה או חבורה, ולחשוב ביחד מה מתאים לנו, ואיך אנחנו יכולים לנצל את הקשר שיש בינינו כדי להוסיף עוד התקרבות לרבי, עוד עבודת ה', אשרינו!!

עוברים לחשבון הבא, כך ישנה בהירות לגבי הזמן שנחשב לתחילת השבוע החדש.

פעם אחת, הוא מספר, הגיע זמן ההבדלה וראיתי שהמצב קשה ואני רחוק מלסיים את ההספק, התיישבתי ללמוד דף ועוד דף עד קרוב לשתיים בלילה! רק אז ניגשתי לעריכת ההבדלה.

איך זה עובד בשטח?

ישנם שבועות בהם אנחנו מצליחים כולנו יחד להגיע ליעד ואז אנחנו לומדים בשבוע הבא עשרים וחמש דף נוספים, ומאידיך ישנם שבועות בהם מי מאתנו מחתן או שיש לו איזה טרדה אחרת, ואז אנחנו לומדים פחות.

העניין הוא, שמכיוון שאתה יודע שהלימוד שלך לא חשוב רק בשבילך אלא תלויים בך עוד כמה עשרות רבות של דפים, אתה מקבל רצון וכוח להתאמץ אפילו יותר מכפי יכולתך כדי להגיע ליעד! ומצד שני יש בזה חיזוק גדול מאד כיון שאתה יודע שגם אם עובר עליך כעת ואתה לא מצליח יש לך עוד חמש חברים שמחכים לך.

כיום אנחנו ברוך ה' כבר אוחזים לאחר שש שנים שאנחנו הולכים יחד, וכבר זכינו לסיים שלוש פעמים את כל הליקוטי הלכות!! ואפשר לומר שהכל בזכות האחדות הזו, 'איש את רעהו יעזורו ולאחייו יאמר חזק'.

בנוסף לכך אנחנו עושים סעודת ראש חודש בקביעות כל חודש, מה שהיה יכול להיות דבר טוב בפני עצמו, הרי מדובר באברכים מתבגרים שלא נפגשים בכלל וכו' וההתאספות החודשית לדבר ולהתחזק בעבודת ה' היא דבר נפלא ומבורך, ובפרט כאן שזה מה שמחזק אותנו עוד יותר לא להפסיק ללכת עם הספר הקדוש הזה 'שיהיה לנו עסק עם הליקו"ה'ו'.

גם כאן היה ברור לנו שאם אחד מהחברים לא נמצא או שהוא לא יכול להגיע, לא נעשה סעודה באותו חודש, אנחנו לא משאירים אף אחד מאחור...

A violin and a book are shown on a blue surface. The violin is positioned diagonally across the top half of the image, and the book is partially visible behind it. The background is a textured blue gradient.

עשי פז

אל
הנשמה...
אל

שירת חייו של נעים זמירות ישראל החסיד
היקר והנעלה ר' דוד רפאל בן עמי פיינשיל ז"ל

מאת: לב חדש
תמונות: משפחת פיינשיל



היינו מבקשים לסכם את כל חייו של ר' דוד רפאל בן עמי פיינשיל במשפט אחד, היינו משימים בפיו את המילים האלו בדיוק: **"תשכנעו אותי מהו הדבר האמיתי והראוי, ואתמסר אליו כולי בכל לבי ונפשי ומאודי"**. זה היה האיש בכל תהפוכות חייו, ללא כיפה לראשו כילד וכנער בקיבוץ נהלל רכוב על הטרקטור בדרך לשדות עמק יזרעאל טרם נגלה לו בעל הבירה, או מתחת לירמולקה והכובע הירושלמי, הזקן ההדור והפאות המתבדרות ברוח הערב על כתפות הקפטן, נחפז בחינניות אופיינית לביתו הצנוע של ר' בן ציון אפטר או ר' הירש לייב ליפל, חמוש במכשיר פטיפון רגיש, בדרך להנצחה מדויקת של עוד שיר ברסלבי מקורי והנחלתו לדורות עולם.

שלבים רבים עבר ר' דוד רפאל בחייו, ובכל אחד ואחד מהם, הננו מוצאים את ענייית ה"הנני!" המתמסר הזה לקול שקרא אליו באותה העת. עיתים בקע הקול מתעלמות הלב עמום ומקוטע ורק כיוון להמשך חיפוש בלי להורות בבירור מה והיכן, עיתים היה זה קול המוסר, המצפון, או הדחף לביטוי ערגת הנשמה, מאוחר יותר כבר היה זה הקול הגדול שיצא מהר חורב וזועק מכל אות ומילה בתורה שבכתב ושבעל פה ומכל מנהג ישראל ומשב רוח קל של מסורת, ותמיד, תמיד, היה לו ר' דוד רפאל, גם בעת בה נקרא בשם החיבה שהוצמד לו בילדותו "דדי", חייל מסור, חייל נאמן, חייל הדבק במטרתו ללא פשרות.

לאחר שהקול הזה, קולה הצלול והנוקב של היהדות הצרופה, הדהד באוזניו, ור' דוד רפאל התמסר אליו עד תום למן מעמקי הנפש פנימה ועד לאחרון פריטי הלבוש המסורתי הירושלמי שביטא עבורו יותר מכל את סמל היהדות הנאמנה ללא כחל ושרק - קשה עד בלתי אפשרי היה למצוא בתויו פניו ההדורות של תושב מאה שערים הכל כך אותנטי הזה את הילד החילוני מקיבוץ נהלל או את "כוכב הזמר" ששמו הלך לפניו כהילה, איש לא יכול היה לשער במזורה שבחלומותיו כיצד עטור הקפטן הירושלמי הזה שנראה כאילו נחצב כאן יחד עם אבני השכונה מדורי דורות פסע לפני זמן לא רב את הפסיעה המשמעותית הראשונה מעומק לועה האפל והמצמית של אבי אבות הטומאה אל אור האורות של קודש הקודשים.



נשמות רעבות

שם זה התחיל. לא רחוק מכאן במושגי מרחק ארציים אך רחוק לאין קץ במושגי הרוח. שם, בין כרמים ירקקים וכתומים ועצי דקל, אורן וברוש, בפינת היישוב המוסלמי-נוצרי, כפי שאוכלוסייתו היתה אז, אבו-גוש אשר במערב ירושלים, בתוככי מנזר נוצרי עתיק ושקט.

זה להם כבר כמה וכמה יממות ברציפות בהם אין הם מבחינים כלל בין יום ללילה, מסוגרים מדעת בהיכלו הפנימי של המנזר, היכן שקרני השמש לא עוברים מבעד לחלונותיו האטומים ושום רמז לא מסגיר מהו מצב האור בחוץ וכמה זמן כבר חלף מאז באו בשערי ההיכל בפעם האחרונה. הם ישובים בעיגול על רצפות האבן הענקיות בשתיקה מרוכזת ומתרגלים "טכניקות רוחניות" שונות ומשונות. שעות על גבי שעות וימים על גבי ימים מתערבבים במוחם יחד לבליל אחד ארוך של ציפיית דומיה ל"הארה" שתפציע ממרומים.

אלו הם דוד רפאל בן עמי בשנות העשרים לחייו, נער עדין נפש בעל ארשת פנים רציניות ועיניים יוקדות, אז גם מפורסם בתור זמר ושחקן תיאטרון בעל שם עולמי המוכר יותר כ"דדי בן עמי", ומספר חברים נוספים מאותן להקות, צעירים אובדי דרך, נשמות רעבות שבמקום לחם ובשר מנסים כעת להשביע את כיסופיהם באבני חצץ ושברי זכוכית. רוחניות הם מחפשים, אור לנשמה. מאוזבים מההיצע של החומרניות בחוץ, נדמה להם שהדרך לגן העדן הנחשק עוברת כאן.



הילדות בנהלל

דדי נולד בשנת תשי"א ביישוב הצעיר והפסטורלי קיבוץ "נהלל" בעמק יזרעאל. היישוב חילוני, מקימיו הם מראשי המתיישבים בארץ הקודש במסגרת ה"עליות" שאורגנו ברובם על ידי פורקי העול, אך ההורים משמרים פינה חמה למסורת היהדות. האם, עולה מווינה שנמלטה בעור שיניה ממאורעות הדמים באוסטריה הנאצית של תקופת עלייתו של הצורר, משתדלת לשמור על כשרות, בשר היא רוכשת רק ביישוב הדתי היחיד באזור, קיבוץ טירת צבי, הממוקם מרחק שעת נסיעה לכל כיוון, ובבית היא מתקינה שני כיריים: אחד לבשר, אחד לחלב. היא גם היחידה שנהנית מהבשר מכיוון שהאב וכל הילדים בחרו בדרך ה"צמחונות". לימים יודה ר' דוד רפאל על המנהג הזה שחשך ממנו לאורך השנים כמות נכבדה של אכילות לא כשרות. דדי נרדם לצליל קריאת שמע שסבתו מקריאה בחדרו ערב ערב, וקם עם אמירת "מודה אני" שמשמיעה אמו. בליל שבת גם מתקיים "טקס" קידוש על כוס יין. אך מעבר לפירורי סממנים יהודיים אלו - הבית חילוני לכל דבר, בהשקפה ובמעשה, וכך גם הקיבוץ כולו.

גל-עד בודד לקיומה של היהדות ניצב במרכז היישוב בצורת בית הכנסת. כשר' קלונימוס קלמן, אביו של הסבא, הגיע הנה הוא קבע בו את מקום לימודו במשך כל היום כולו לאורך עשרים ושמונה שנים עד יום פטירתו בשלום. לבית הכנסת מתלקטים מדי שבת זקני המקום, ביניהם בולט החזן, רבי זכריה הכהן, עולה מתימן,

ועורכים את תפילות היום. למעשה בית הכנסת מתפקד כאן כ"מוצג מוזיאוני", חסר כל השפעה ממשית על הסביבה, ודאי לא על הנוער בתקופת ליקוי מאורות זה של שנות שלטון הרשע הראשונות.

ר' קלונימוס קלמן זה, הוא שדחף למעשה לראשונה את בנו יוסף, לקום ולעלות ארצה. היה זה בשנת תר"ס, כאשר יוסף, אז חייל בצבא הצאר ניקולאי, עמד להישפט בעוון מכירת בולים של הארגון הציוני "קרן קיימת לישראל" לחיילים יהודים במחנה. הוא שיגר אז מברק בהול, טלגרמה, אל אביו, ושטח בפניו את צרתו. האבא, ר' קלונימוס קלמן, השיב במין שפת רמזים קצרה שהצליחה לעקוף את חיישני הצנזורה שהפעילה הצבא: "בן עמי אתה, לך לך לארצך ולמולדתך". הכוונה היתה ברורה: קום ועלה לארץ ישראל!

יוסף, יחד עם חבר נוסף בפלוגה, הצטיידו בדרכונים מזוייפים, חצו מאות קילומטר בצעידות רגליות, ובדרך לא דרך הגיעו לבסוף לארץ ישראל. יוסף היה בין מקימי היישוב "באר יעקב" בשפלה הדרומית, לאחר מכן הצפין לעמק יזרעאל ונמנה בין מייסדיו הראשונים של קיבוץ נהלל, הוא גם זה שלחם למען הקמת בית הכנסת ביישוב. חמש שנים לאחר מכן הגיע מרוסיה האב ר' קלונימוס קלמן, שוחט ודיין ותלמיד חכם משכמו ומעלה שחי כיהודי ונראה כיהודי, והתיישב אף הוא בקיבוץ כשבית הכנסת אותו בנה בנו הופך להיות ביתו השני. בעקבות שני המילים הפותחות של המברק ההוא שבעצם הציל את חייו, המיר יוסף את שם משפחתו מ"פיינשיל" ל"בן עמי". שנים רבות מאוחר יותר ירגיש ר' דוד רפאל שלא בנוח עם שם זה שהינו בעצם שמו של אבי האומה העמונית ויעדיף להחזיר את השם המקורי.

השראתו של הסבא, שיירי המסורת שנשמרו כך וכך על ידי האב והאם - הטביעו חותם מיוחד על נפשו העדינה של דדי הצעיר, למרות האווירה החילונית בחוץ וגם בפנים. לקיבוץ הקטן והמרוחק, אי שם בפאתי צפון הארץ, יצא שם כמי שהנפיק מתוכו דמויות בולטות ומפורסמות של אישים בכירים בצמרת השלטון, הצבא, ו"התרבות הישראלית". אחיה, אביו של דדי, הוא איש צבא בדרג בכיר ביותר ובעל מוניטין רב כאחד מראשיה ומייסדיה, אך דדי הקטן, לעומת זאת, מגלה פה





חיפושים ראשונים

האמת הפנימית והרושפת הזו נושאת אותו קדימה. הוא מחפש להביא לידי ביטוי את הרגשות העמוקים שבנפשו. עולם האמנות, השירה והמשחק, קוסמים לו. מתברר שהוא נחון בקול ערב ובכישרוי במה מופלאים. כנער בן שש עשרה הוא חובר אל המורים המובילים בתחום, שוכר דירה בתל אביב ותוך זמן קצר שמו כבר נישא בפי כל כזמר צעיר ומבטיח. הוא אף מנצח ב"תחרות" המתקיימת בעולם הבל זה ומשך סולל הוא את דרכו כ"כוכב עולה" ומופיע מסביב לשנה על גבי במות בכל רחבי הארץ, שר ומציג בצפון ובדרום וגורף בקלות נהרות של הערצה ואהדת המונים.

שום דבר לא מנע את השקיעה המוחלטת בבובן הסמיך הזה שבלע אל תוכו מאז ומעולם ריבואי ריבואות של נשמות תועות, אך נפשו של דדי ניצבת כמצפן עיקש ולא נותנת לו מנוח. הוא יוצא מכל הופעה כזו עם תחושה חמוצה שמפלחת את כליותיו וחוטכת בבשרו החי: "מה יוצא מכל זה?" - הוא שואל את עצמו, שואל ושואל ללא רחם. המחזות שכולם מסביב נלהבים אחריהם כל כך נראים לו טיפשיים ונטולי כל ערך. הקליפה הנוצצת הזו שרבים וטובים אחרים מתאבנים בתוכה למוות, מתפצצת לה אט אט ומתפרקת. הוא חש כמיהה רוחנית עזה ונוקבת. התכלית היא לא כאן, בחברת כל אותו צחוק רם וחלול ומחיאות הכפיים הסוערות והריקות, יש תכלית עמוקה ונשגבת יותר, ואותה יש לחפש.

חבר ללהקה מביא ביום בהיר מתנה יוצאת דופן לכל החברייא, כרטיסי כניסה שבועיים לחוג "רוחני" מסויים בתל אביב, האחרים דוחים את



**הקליפה הנוצצת
הזו שרבים וטובים
אחרים מתאבנים
בתוכה למוות,
מתפצצת לה אט
אט ומתפרקת.
הוא חש כמיהה
רוחנית עזה
ונוקבת. התכלית
היא לא כאן,
בחברת כל אותו
צחוק רם וחלול
ומחיאות הכפיים,
הסוערות והריקות,
יש תכלית עמוקה
ונשגבת יותר,
ואותה יש לחפש**

ושם סימנים של משיכה דקה מן הדקה ליהדות. הוא היה מבין הילדים היחידים שחגג טקס "בר מצווה", כאשר לפני זה, לאורך לא פחות מחצי שנה תמימה, הוא משנן שוב ושוב בחיבה רבה את קריאת ההפטרה. דדי גם לא כותב בשבת, משהו מרתיע אותו מלעשות את המלאכה הזו ביום הזה. פעם נסע לבקר את דודתו בשבת ובלו לשים לב מצא את עצמו מחזיק עפרון ומצייר בעיצומו של יום, הוא נזכר ונחרד: שבת היום! בבית הספר היה נהוג אז להתחיל את היום עם הקראת "שיר של יום", לא כמעשה של דת אלא כמעשה "תרבות". דדי היה נעמד על הכסא ושר את המזמור בקול. משהו משך אותו לכך. כשהיה עובר ליד בית הכנסת של היישוב היה באופן טבעי מניח את היד על הראש כתחליף לכיפה. בראש השנה ויום כיפור אפילו דאג לשכנע את חברי הכיתה לבוא אתו לבית הכנסת.

בגיל צעיר מאד, אולי היה אז בן עשר, אולי אפילו פחות מכך, אביו, כאיש קיבוץ, לימד אותו להתניע את הטרקטור, ודדי, ילד שנפשו מלאה שירה, היה מוצא את עצמו לוחץ על הדוושה בדרך העפר שמובילה אל מרחבי שדות הענק המשבצים את מלוא העמק המוריק ורחב הידיים, נושא את עיניו לשמי התכלת הפרושים ממעל, ומדבר, במילותיו שלו, עם בורא העולם.

פעם, תוך כדי קטיפה צמח הסברס, התמלאו עיניו הקטנות בתפזורת של קוצנים דקיקים, דדי הקטן חשש שיתעורר ונדר נדר לה: "אם אנצל - אלך מעתה מדי שבת בשבתו לבית הכנסת". לאחר שעה קלה התנדפו הקוצנים ואיתם גם נשכח הנדר...

"דרך ארץ קדמה לתורה", ודדי שהוא ילד שובב ומלא חיים הוא יחד עם זאת בעל חוש צדק תקיף ואפילו לוחמני. הוא מתקומם מול כל עוול. לא סובל שחיתות, לא סובל צביעות. לימים סיפר לילדיו כי כבר בגילאי ילדות מוקדמים מאד, אם היה רואה באחד המורים התנהגות מוסרית לא הולמת - לא יכל לקבל ממנו יותר שום לימוד ושום הדרכה. הוא רק בן חמש עשרה כאשר היישוב הקטן מתבשר על ביקור מתוכנן של נציג הממשלה הגרמנית, פוליטיקאי ודיפלומט דגול שמבקר בארץ במסגרת הניסיונות לטהר את שמה של המדינה הרצחנית שזה עתה העלתה על המוקד את רוב מניינו ובניינו של העם היהודי. בני היישוב, מגדול ועד קטן, נרגשים וסופרים את הימים למועד המיוחל בו אישיות כל כך חשובה תכבד את היישוב בנוכחותה, אך דדי, הנער הצעיר, מתקומם וכולו זעף: כיצד ייתכן לתת כבוד לנציג האומה שרצחה בשיטתיות את בני עמנו? הוא רותח מזעם ולא מסכים להשלים. מתחת לאפה של ההנהגה ביישוב, הוא מארגן חרש הפגנה, גם נוסע באמצע הלילה לעיר הגדולה תל אביב כדי לייבאות משם תגבורת אנושית. לאחר מכן רעשה כל הארץ עם פרסום האירוע המביך בו נשמעו קריאות גנאי רמות נגד הנציג ואומתו בעיצומה של קבלת הפנים המרשימה.

את כל חדרי מוחו ולבו, זהו שיר הפיוט "אין אדיר כה!" כפי שרבי זכריה כהן התימני מפיט בעימיה בבית הכנסת בנהלל בחג שמחת תורה מסביב לבימה עם ספר התורה... פתאום מתנחשלים אדוות אדוות של געגועים לבית הכנסת, לארון הקודש, לתפילה היהודית, "אין אדיר כה!", "אין אדיר כה!", ובבת אחת, אחרי שתיקה של שבוע, אחרי צמאון של שנים, פורץ מתוכו כבי מטלטל והוא מוצא את עצמו מתייפח מאין הפוגות: מה לי לי בן העם הנבחר כי ארעה בשדות זרים? מה לי עם התורות המשונות הללו אם לי תורת תורת אמת ותורת חיים? הוא מסב את פניו בתנועה עזה ומתריסה מדמות דיוקנו של הצלוב, קם, פותח את הדלת, יוצא אל השער, עוזב את המנזר ולא חוזר אליו יותר לעולם!

ומה מתברר לאחר שסדר הזמנים מתבהר? שהיום הוא בדיוק יום שמחת תורה!... "אין אדיר כה!"



המפגש הראשון

ההרגשה, עזה ככל שתהיה, עד כמה כל מה שהוא חווה ומתנסה בו הוא לא נכון ולא טוב, היא כמובן רק מחציתה של הדרך, דדי עדיין היה רחוק מאד ממצב בו הוא רואה את היהדות ואת מייצגיה על פני חוצות כדרך חיי, מישוהו היה אמור להושיט לו את המפתח שיצליח לפתוח עבורו לרווחה את הדלת הנעולה, והמישהו הזה - מה נפלאים דרכי ה'! - היה עכשיו קרוב ביותר. למעשה מדובר היה בחבר שהיה מגיע יחד איתו ועם שאר בני החבורה לאותם שבועות של תרגולים רוחניים במנזר באבו-גוש, אותו חבר היה אינצקלופדיה מהלכת של "תורות" ו"שיטות" רוחניות מכל גווי הקשת מהודו ועד כוש אותן הכיר הכרות שטחית ורדודה כדי טעימה בעלמא, כשאחת מהן, להבדיל אינסוף הבדלות, היתה גם "ברסלב".

מזובר בראשית שנת ה'תשל"ג. לפני קרוב לחמישים שנה. כל מה שאנחנו מכירים כיום כ"עולם התשובה", אותה תנועה אדירת מימדים הסוחפת אחריה ריבי רבבות מכל שכבות העם, עדיין לא היתה קיימת אז כלל ועיקר בנופה של ארץ הקודש כתופעה מזדקרת לעין בעלת פנים ושם. על אחת כמה וכמה החיזיון המרהיב בו אדם חילוני מפורסם כלשהו, מעולם ה"זמר" או ה"משחק", קם ביום בהיר כשהוא זונח את עברו ומאמץ לו אורח חיים יהודי. ("בעל התשובה" המפורסם, הרב אורי זוהר, התקרב רק מספר שנים מאוחר יותר, בשנת תשל"ז. בשנים עליהם אנחנו מדברים היה מפורסם ככזה רק הרב "צחק ישראלי" ז"ל ותו לא). הארץ היתה חצויה לשתי מחנות שגבולותיהם חדים וברורים, "חילונים" מן העבר האחד ו"חרדים" מן העבר האחר, כשתהום בלתי עבירה חוצצת בין השניים. פה ושם, באי אלו פינות נידחות, נכחה באוויר מודעות מסוימת

המתנה הזו בנימוס, דדי אוסף את כל הכרטיסים המזנחים הללו ומנכס לעצמו כרטיסים עבור שנה שלמה. הוא מגיע, בעקביות, מדי שבוע, מתרגל את השיטה אך מרגיש שהוא רחוק עדיין מאד מהמזון אליו נשמתו עורגת. מאוחר יותר יאמר שכבר אז הרגיש שמטרתם של כל תרגילי השתיקה וההשתקעות העצמית הזו אל השקט המוחלט שבנפש פנימה - הינם תרגילים שבסופו של דבר חגים כולם סביב האדרת הישות העצמית והפוכים לחלוטין מהמגמה של הכנעת הישות למציאות האינסופית האלוקית שמעל ומעבר. אך אז היה רחוק עדיין מרחק עצום מהדרך הנכונה את אותו אינסוף.

מתברר ששנת התרגילים הצפופה הזו היתה רק תחנה ליעד נוסף שחיכה בנפתולי הדרך. אחד המורים באותו "מרכז רוחני" סיפר על קשר מיוחד אותו הוא מקיים עם נזיר יפני מהר הזיתים בירושלים המצוי לפני ולפנים בממלכת הרוח ויודע לחבר את כל החפץ בכך חיבור של ממש אל "נשמת ההוויה" בצורה גבוהה ועמוקה בהרבה מזו שאותה הכירו עד כה. הנזיר לימד את אותו מורה כיצד לתרגל את השיטה שלו והתלמיד הזה הפך אט אט בקרב הקבוצה הזו למורה בזכות עצמו לאותה שיטה חדשה.

החברים התלהבו והחליטו להכיר את הנזיר היפני מקרוב. הם החלו לנסוע אליו מספר ימים בשבוע ובמשך שעה וחצי יומיות היו מתרגלים יחד עם הנזיר את תרגילי ההשתקעות הזו במעמקי הרוח. עם הזמן עשו לעצמם שבת חודשית במהלכה היו שוהים לאורך כל היממה עם הנזיר ומנסים לשקוע יחד עמו באותם עולמות מדומיינים. לאחר מכן החליטו לעלות דרגה ולקיים את התרגול הזה לאורך שבוע רצוף ללא הפסקה, פעמיים בשנה, במנזר האבו-גושי שנבחר למטרה זו עקב השקט המיוחד שאפף את האזור המיוער הזה.



המהפך הראשון

התאריך הוא חודש תשרי, השבוע הוא השבוע של חג הסוכות, הנוצרים האדוקים חדורי המוטיבציה המיסיונרית הגדילו לעשות ואף הקימו סוכה בחצר המנזר כדי להנעים עבור היהודים הללו את השעות במקום. דדי וחבריו מבלים כעת את הזמן בתוככי המנזר ואף אחד מהם אינו עוקב אחרי הימים שעוברים. דדי מרוכז מאד, מופנם, שוקע עמוק עמוק אל תוך שתיקת הווייתו, חש כל נשימה מנשימותיו, חש את הדם זורם בעורקיו, מנסה לחוש בכל ישותו את אותה ישות שהתרגילים הרוחניים כאן אמורים להוביל אליו, שקט, שקט, שקט כאן מאד, איש לא פוצה הגה, איש לא זו, ופתאום...

פתאום משום-מקום גואה לפתע שיר מוכר מאד, מנגינה מוכרת, גם המילים מוכרות וברורות, והם מציפות את כל כולו, ממלאות עד אפס מקום



אחרי שתיקה של שבוע, אחרי צמאון של שנים, פורץ מתוכו כבי מטלטל והוא מוצא את עצמו מתייפח מאין הפוגות: מה לי בן העם הנבחר כי ארעה בשדות זרים? מה לי עם התורות המשונות הללו אם לי תורתי תורת אמת ותורת חיים?





הרבי מחב"ד מכריע: ברסלב!

ר' דוד רפאל, כמיטב אופיו, הולך גם כאן "עם האמת עד הסוף". מצד אחד כבר הספיק לטעום מעט מאורו של רבינו הקדוש וקיום עצותיו, מאידך חש כי תורת חב"ד מדברת אף היא ללבו. הוא גמר ואומר לחקור את הדברים ביסודיות, בראש ובראשונה קם והעתיק בשנית את מגוריו מכפר חב"ד בארץ הקודש למרכזה של חסידות חב"ד בארצות הברית שם שהה חודשים ארוכים במחיצתו של הרבי מחב"ד כשהוא שואב דליים מלאים מתורת חב"ד, בתלמוד ובמעשה, היישר מן הברא. יחד עם זאת, הוא גם האחד והיחיד שמתהלך כאן בתוככי מרכז חב"ד העולמי בשכונת קראון-הייטס עם שתי פאות ארוכות כמנהג חסידי ברסלב.

ר' דוד רפאל הוגה ממושכות בשיחותיו של הרבי, משתתף תמידין כסדרן בהתוועדויות, נוטל חלק ב"מבצעים", צולל למעמקיה של תורת חב"ד עם טובי המוחות בחסידות, ולבו ממאן לוותר על האור המיוחד שרבינו הקדוש ואנשיו הספיקו להקרין בו במהלך אותה הכרות קצרה עם חסידות ברסלב ועצותיה. הוא מרגיש שבתורה קצרה אחת בליקוטי מוהר"ן חבויים שערים להשגת אלוקות שהררי הררים של חכמה-בינה-ודעת לא יוכלו לפתוח לעולם, שאינספור שעות של התבוננות לא ישוו לשעה אחת של התבודדות...

כאיש אמת, החליט להיכנס אל הרבי בכבודו ובעצמו ולהציע בפניו את לבטיו. בניגוד לנוהג המקובל ולתדהמת כל השאר שהמתינו אחריו בתור באותו לילה של קבלת קהל ל"חידות" שבה מוקדש לכל חסיד לא יותר מדקה או שתיים, ר' דוד רפאל בילה בחדרו של הרבי שתיים-עשרה דקות תמימות כשהרבי מקשיב בסבלנות למלוא רוחב ועומק ספקותיו בעניין, ולמרבה הפלא, במקום לשכנע אותו בייחודיותה ונחיצותה של תורת חב"ד, כפי שניתן היה לצפות מרבה של חסידות זו שמסר את נפשו להפצתה בכל רחבי העולם לאורך כל שנות חייו בכל צורה ודרך, הרבי דווקא חיזק אותו לדבוק ברבינו הקדוש ובתורתו!

ר' דוד רפאל חזר לארץ הקודש, השתכן בקרבת מקום לבית הכנסת הגדול של חסידות ברסלב במאה שערים, אותו בית הכנסת שהיווה את הגורם הראשון להתקרבותו, והפך לחסיד ברסלב בכל לב ונפש כשנשמתו נקשרת בקשר עמוק ואמיץ לנשמתו של רבינו הקדוש שהופך להיות עבורו כרבי חי וקיים ממש המלווה אותו על כל צעד ושעל. מתוך האהבה העמוקה שהחל לחוש אז ל"יהדות פשוט", אימץ את הלבוש הירושלמי על כל פרטיו ודקדוקיו והתמסר כל כולו לחיים של עבודת ה' מלאה מסביב לשעון. לילה לילה היה קם בחצות, עורך תיקון חצות, ויוצא, בעזרת קטנוע שרכש במיוחד עבור מטרותיו, אל השדות

כמוהו. למרות שטרם נפתחו בפניו שערי תפילה, הבין בחושי העדינים שצורת ההתבודדות הזו היא קדושת אמת צרופה ונשגבת שהיא למעלה למעלה לאין ערוך מכל סוגי התרגולים הרוחניים שבהם התנסה עד כה למרות שגם הם כללו התנהגות דומה. מאז, לא יכל לוותר על כך. באותה שנה, מדי כמה חודשים, הוא היה חוזר לביתו של אותו חוזר בתשובה חסיד ברסלב, שוב יוצאים יחד לשדה ודדי מתחיל אט אט לגלות כיצד פיו נפצה כשממנו יוצאים דיבורים נרגשים לפני ריבון כל העולמים. התבודדות אחת מאותה שנה נצרבה בזכרונו יותר מכל האחרות: היתה זו הפעם בה ישב והתפלל לפני השם יתברך שילמד אותו כיצד יושבים ומתפללים לפני השם יתברך...

מכאן, הכל כבר החל להתגלגל בקצב מהיר יותר ובעוצמה חזקה יותר. ככל שהימים חולפים הוא הולך ומרגיש כי בורא העולם איתו הוא מקיים שיח מתמשך הוא גם מי שהינו אלוקי ישראל ונותן התורה. הקשר ההולך ומתרחם הוא לא רק מחבר, הוא גם מחייב. הוא רוכש זוג תפילין ומתחיל להניח אותם יום יום. רוכש גם כיפה, אותה הוא מחזיק בשלב ראשון עמוק בכיס. רק כאשר הוא מברך ברכות הנהיג הוא שולף אותה, לפעמים זה קורה גם יחד עם חברים, מניח על הראש, מברך ונחפז מיד לחזור ולהחביא אותה. בשלב הבא הוא מתקדם לקיום מצווה שכבר לא ניתן להסתיר אותה מעיני רואים, הוא מחליט כי הגיע הזמן לגדל זקן, החברים שואלים אם הוא באבל... בהמשך מגיעה גם הציצית, ואז גם מגיע הרגע המכריע בו הוא אוסף לערימה גבוהה את כל הספרות החילונית שברשותו, ספרי אפיקורסות כמו ספרי שירה, מעלה אש בדפים ומתפטר מהם לקול פצפוצי המדורה שהופכת אותם לפיח ולעשן. ככל שנוקפים הימים הזקן הולך ומאריך ובשני צדדיו הולכים ויורדים על פי מידותיהם שתי פאות ארוכות ומרשימות...

דדי עדיין מופיע בערבי שירה וזמר אבל לא לפני שהוא מקדיש לפני כל הופעה והופעה שעה קלה להתבודדות בה הוא מבקש מהשם יתברך שהכל יצליח בצורה הטובה ביותר... הקב"ה מתחיל להיות נוכח בעולמו רגע רגע, וכמובן, ככל שהתהליך מתקדם צפים גם שאלות. פעם הוא נפגש עם חבר שהתעניין כמוהו ביהדות ושייתף אותו עם תהיותיו הקשות, החבר הכיר לו את הרב יצחק גינזבורג, אז בעל תשובה אף הוא שהתקרב לחסידות חב"ד והשתכן בכפר חב"ד. הרב גינזבורג, בקי ומעמיק בקבלה ובחסידות, היטיב לענות אחד לאחד על כל השאלות, ודדי, שמכאן ואילך כבר ניתן בהחלט לתאר אותו כר' דוד רפאל, קם ועשה מעשה: הוא ארז את מטלטליו ומיד העתיק את משכנו לכפר חב"ד, להיות קרוב יותר לאדם ולדרך שנראו לו אז כאלו שעשויים למלאות את תשוקת נשמתו ולקרב אותו לקדוש ברוך הוא. לאמתו של דבר, גם הרב גינזבורג הוגה רבות בספרי רבינו הקדוש לצד השתייכותו לחסידות חב"ד ור' דוד רפאל למד ממנו גם פרק בלימוד ליקוטי מוהר"ן בעיון.



למושג זה של "החזרה בתשובה" ורחשה איזושהי מידה מזערית של פעילות בתחום. אחד מהן היה בית הכנסת ברסלב בשכונת מאה שערים בעיר הקודש ירושלים.

אותו "תמהוני" מוזר מהמנזר, אהב את התפילה באותו בית כנסת. ההתלהבות, התמימות והפשטות, הניתוק מהווי העולם הזה, הצעקות והריקודים, כל אלה דיברו אל לבו ומשכו אותו כפעם בפעם לאותה פינה לא שגרתית. כשדדי שיתף אותו בתחושת המיאוס שחש לפתע כלפי המנזר ובעגוגיעים ליהדות שתקפו אותו, הוא הציע לו לעשות אתו את השבת הקרובה בשכונה הירושלמית הוותיקה ולהכיר לו את הקבוצה המיוחדת במינה הזו.

אחרי טבילה במקווה בערב שבת ותפילה בבית הכנסת הם הוזמנו לביתו של חוזר בתשובה טרי שאורו של רבינו הקדוש הצית את לבו. הסעודה וזמירות השבת הסתיימו ולאחר ברכת המזון הפתיע המארח בהצעה לטיול לכיוון היער המקיף את קברי הסנהדרין, מרחק רבע שעה הליכה מבהית הקטן בשכונת בית ישראל. כשנכנסו עמוק בין העצים הוא נעמד והסביר את מטרת הטיול: "כל אחד ימצא כעת את הפינה שלו לבדו וידבר עם אלוקים על כל מה שהוא רוצה. אחרי שעה ניפגש".

דדי, עדיין לא היה אז "ר' דוד רפאל", נזכר כיצד לאחר מספר דקות של בדידות חשוכה באותו לילה קריר, כשעדיין אינו מבין בכלל מה הוא עושה כאן, שמע לפתע קריאות: "איי! איי!", הוא רץ מיד לכיוון ממנו נשמעו הקולות כדי להחיש עזרה ונדהם למצוא מולו את המארח כשעיניו עצומות והוא מגעגע בדבקות מנהמת לבו. היה זה עבורו הלימוד הראשון על תפילת ההתבודדות.

העמידה הנרעדת הזו נוכח פני השכינה גם אם עדיין לא מצאו אז המילים את הדרך מן הלב אל הפה - הותירה בלבו של דדי רושם עז מאין

שמוחוץ לירושלים לשעת התבודדות. בהתאם לנפש האמן שבו היה לעיתים משלב תוך כדי שפיכת שיח לפני ה', גם שירה מכל הלב ואפילו ריקוד ומחול לכבוד ה'... את היום הוא היה מקדיש ללימוד בבית הכנסת ברסלב, יחד עם גדולי חשובי אנ"ש מהם שאב מלוא חפנייים, ביניהם בלטו ר' לוי יצחק בנדר, ר' אלחנן ספקטור, ר' שמואל שפירא ור' בנימין זאב חשין, זכר כולם לברכה, כשחלק רב מזמנו הוא תורם למסירת שיעורים בלימוד גמרא וספרי רבינו הקדוש לבעלי תשובה חדשים שהחלו להתקרב באותה תקופה ומצאו את מקומם בין אנשי שלומינו באותו בית כנסת שאט אט החל להפוך למגדל אור ולאבן שואבת.



החזרה הקוטבית אל הבמה

עברו של ר' דוד רפאל כאיש במה זומר כאילו נקבר לצמיתות מאחורי הדמות החדשה של איש ירושלים ועובד ה'. מאותו רגע בו קלט שהאמת לא נמצאת בסוג כזה של חיים, הוא השיל מעליו בבת אחת את כל אותה אדרת כלא היתה. במשך שנים רבות הוא התנתק לחלוטין מכל מה שמילא לכל אורך התקופה שלפני חזרתו בתשובה את כל עולמו, ומלבד שיריו וריקודיו בשדות וביערות לפני מי שאמר והיה העולם - לא נותר יותר שום זכר מה"זמר" וה"שחקן" דאשתקד. עד לאותה נסיעה לאומן, בדרך לא דרך, בשנת תשל"ט.

ר' דוד רפאל השתטח על הציון הקדוש וכדרכם של חסידים ברסלב "פירש את שיחתו לפני הצדיק כאילו היה בחיים חיותו ויותר ויותר" (כלשון מוהר"ג ליקוטי תפילות ל"ג). הוא עמד נוכח הציון הקדוש במשך שעה ארוכה והציף החוצה ככל יכולתו, במסגרת קיום עצת "ידידי דברים לפני הצדיק" (ליקוטי מוהר"ן תורה ד' ובפרפראות לחכמה וכידוע לאנ"ש). את כל מרכיבי חייו על שלל גווניהם כפי שהדברים ידועים לו מיום עמדו על דעתו, כשהוא מצפה שהצדיק "פירש לו דרך לפי שורש נשמתו". כשחזר לארץ, אחרי אותו ביקור ראשון ומטלטל בציון הקדוש, החלה לחלחל ללבו ההבנה שתפקידם של כשרונותיו בתחום השירה אינם להיבלע בלבי שוב בארכיוני העבר אלא שייעודו הוא לעשות בהם שימוש מלא, מחודש ורענן, על מנת לקרב באמצעותם את נשמות ישראל לאביהם שבשמיים, הן בהופעות ציבוריות לשם כך והן בהפקת והפצת תקליטורים של שירי קודש. ר' דוד רפאל לא העז לסמוך על הרגשת לבו בלבד ויצא למסע מעמיק של בירור עם גדולי חסידי ברסלב וגדולי הלכה וחסידות, רק לאחר שקיבל את אישורם וברכתם, יצא לדרך.

בעזרת מספר חברים החלו להתארגן הופעות בכל רחבי הארץ בהן הופתע הציבור לגלות את

"דדי" לשעבר כ"ר' דוד רפאל" זהשוא, עטור כובע רחב מידות ופאות הדורות וזקן הדור המפארים את פניו הנלהבות באש קודש כשהוא שר את שיריו של רבינו הקדוש ואנשיו לאורך הדורות, כמו "אזמן בשבחין" "אשת חיל" "אדיר איום ונורא" "בך רבינו נגילה" ו"הרבי נחמן מברסלב כך אומר אסור להתיימשך רק לשמוח יש" (עיבוד שלו לשיר שהושר עד אז בידידי בלבד), ומעביר את רגשי הקודש העמוקים ביותר שבלבו לקהל הגדול שאת כיסופי נשמתו הטמירים הכיר גם הכיר. מאוחר יותר כונסו השירים, ביד אמן דייקנית כשר' דוד רפאל אגין הטעם מקפיד על כך שכל השותפים למלאכה יהיו מנגנים חיים אנושיים ולא "תחליפים אלקטרוניים", לתקליטורים שהצליחו להעביר את האור להמוני המונים.

בכל אותה תקופה שבמהלכה בוצעו והוקלטו השירים היה ר' דוד רפאל יוצא ושר לפני ה', לילה לילה בשדה-יער, את השיר עליו שקד באותה עת, כשהוא מפיל את תחינתו לפני ה' כדבר איש אל רעהו, בתמימות



ופשיטות מתוקה מדבש, על כל תו ותו ועל כל תנועה ותנועה, אותה ישיר למחרת באולפן, שייצאו אלו מנפשו ומגרוננו כיאה וכנאה ולשם שמיים בלבד, שהנגנים יעשו את מלאכתם בדייקנות, ושהכל יוקלט ויופק לשם ולתפארת ולתהילה...

חבריו של ר' דוד רפאל שהקימו לשם כך את "האגודה לשימור הניגון המקורי" שקיבל את השם "שדה" כאזכור מקור ההשראה היום יומי לאותה שירת קודש נשגבה - היטיבו להסביר באופן יוצא מן הכלל את מטרתה של האגודה. הדברים אותם העבירו לציבור במסגרת פרסום התקליטים כתובים ללא כל ספק ברוח בלתי מצויה כשאה האמת הנוקבת והבלתי מתפשרת של ר' דוד רפאל מבצבצת שם מכל מילה ושורה. "לכאורה המופע הנקרא 'קונצרט'", הם פותחים, "לאו דווקא תואם את המושגים היהודיים, מאחר והשירה האמיתית היא תפילה, ותפילת אמת נעשית בדרך כלל רק בין האדם להשם יתברך לבדו ובפרטיות, וכן מאחר ולא נמצאה דרך אחרת לעורר

מפגש או קירוב השירה החסידית המקורית אל הציבור הרחב, בחרנו בדרך זו".

"ואם היינו נשענים על דרך 'שליח הציבור', הם ממשיכים בסגנון דברים שכאז גם היום הינו בהחלט מפעים נפש כשהוא מביע באופן כל כך לבבי וכנה את ההיטלטלות הנפשית בין הרצון לעבודת ה' פנימית נטולת כל רבב מחד גיסא לבין ההכרח שבהארת כל אותו אור פנימי לכל העומדים עדיין מבחוץ מאידך גיסא, "לכאורה היה צריך לעמוד כעומד אצל ה'תיבה' וגבו אל הקהל לפניו אל - 'דע לפני מי אתה עומד, לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה' - אך כאמור לא מצאנו נתיב למפגש בדרך אחרת, ומאחר ו'לית אתר פנוי מיניה' [אין מקום פנוי ממנו יתברך] כמבואר בזוהר הקדוש, שהיה כתוב 'את השמיים ואת הארץ אני מלא' ו'מלוא כל הארץ כבודו', לפיכך יוכל הפעם 'שליח הציבור' להסב, לפני משורת הדין, את פנוי אל הקהל"...

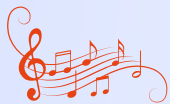
"ולכן נאות ר' דוד רפאל בן-עמי, לאחר שתיקה ארוכה, עוד מתקופת 'דדי בן עמי', לאחר לבטים, שאלות ותהיות אישיות והלכתיות רבות, ובעקבות פניות מכמה וכמה גורמים ציבוריים ופרטיים, להתגלות שוב לקהל הרחב והפעם במסגרת שונה לחלוטין במטרה קוטבית ביחס לתקופת ההופעות וסוג הפזמונים דאז..."

הערכתם העמוקה ורחשי לבם של גאונים וחסידים שעסקו בשטח זה של החזרה בתשובה לפועלו של ר' דוד רפאל באה לידי ביטוי בשורות ברכה מיוחדות שפורסמו בדף הפנימי שצורף לתקליטורים. "אני מכיר אישית את מוה"ר דוד רפאל פיינשיל (בן עמי) שפועל הרבה בלב ונפש לקרב את אחינו בני ישראל לאבינו שבשמיים ע"י כל מיני דרכי קודש ובתוכם גם ע"י שדולה ומסקה מניגוני הדבקות והשמחה של רבותינו הקדושים אבות החסידות זכותם יגן עלינו אמן",

כותב הגאון ואיש ההלכה הרב ישראל גרוסמן זצ"ל המצטרף לברכתו בשתי ידיים של הצדיק הירושלמי המיוחד ר' משה וובר זצ"ל, כשהרב יצחק גינזבורג שליט"א כותב בחום: "לכבוד ידיד נפשי ר' רפאל בן עמי שיחי', הנה ברכתי שלוחה אליך שתצליח הצלחה רבה ומופלגה להפיץ בקרב עם ישראל את הנגינה החסידית המקורית ובפרט את הנגינה של חסידות ברסלב... ויהי רצון שאויר העולם (עולם הגדול והעולם הקטן - האדם ישראלי) יתבסס בנועם הנגינה החסידית היוצאת מהנקודה הפנימית שבלב ומביאה לידי ביטוי את מעמקי רגשות הגעגועים לה' יתברך והשמחה האמיתית בעבודתו".

בניגוד חריף לכל מה שקורה ורוחש ורועש בעולם זה, מטרתו של ר' רפאל דוד היתה כה מכוונת לשם שמיים עד שבתחילה לא הסכים בשום פנים ואופן ששמו יתנוסס על גבי התקליט... רק לאחר שעוזרו במלאכת ההפקה הצליחו לשכנע אותו שגורלם של תקליטים אנונימיים הוא להעלות אבק במרתפי האולפן ושדווקא

לבבות לאין ספור בסיפוריו ובשירתו ולהביא רבים מהם לקבלת עול מלכות שמיים ועבודת ה' באמת ובתמים - יש בהם בכדי לפרנס לא רק כתבה שלימה נוספת בזכות עצמה אלא אף ספר עב כרס. היסודות לספר כזה כבר הונחו ב"ספר הקהל" שהיה מוגש בהופעותיו של ר' רפאל דוד לציבור הרחב על מנת להנציח בו בכתב ידם ובחתימתם את רישומי רגשותיהם בעקבות הערב. מאחורי רבים מכותבי השורות שם מסתתרים סיפורי חיים מלאים וגדושים של מהפכים מן הקצה אל הקצה שהניצוץ להם הבזיק לראשונה נוכח אותה זמרת קודש שהביאה אותם לראשונה בחייהם "לשים לב אל הנשמה".



על משמר שירת הקודש

לצד הדחיפה הנפשית העצומה לניצול הכשרונות המוזיקליים ככלי להארת אור הקדושה בקרב הציבור החילוני בישראל ממקום של "אהבת הטוב", היה כוח נוסף שדחק ודחק מעומק נפשו של ר' דוד רפאל וגרם לו להשקיע לילות כימים שנים על גבי שנים בעבודת קודש זו של הגשת שירה דקדושה לעם ישראל: הכוח של "שנאת הרע"! ולא שנהא גרידא אלא שיקוץ ותיעוב ממש.

ר' רפאל דוד, יותר ממה שדחה בכל לבו את המוזיקה החילונית, געל ומאס בכל נימי נפשו את מה שמכונה כיום "מוזיקה חסידית" ואף מלובש שיראי שיראין של פסוקי קודש ומאמרי חז"ל... "ולכן", כפי שהדברים מופיעים בפרסומה של האגודה אותה יסד, "עמד ר' דוד רפאל בן עמי שכאב את כאבה של המוסיקה החסידית שפניה עוותו לבלי הכר והיא מזוהה כיום עם סוג המוזיקה הרעשני והגס ביותר, השואב את מקורותיו מצריחות הרחוב המודרני, שאון החשמל וחידושי האלקטרוניקה".

"בעוד שכל רעשנותה זו, בדרך כלל, פונה אל ליבוי יצרים חיצוני ואל נדבכים רדודים ובהמיים של הנפש שאינם ברי קיימא וגעגועי כזב חולפים ונעלמים כהרף עין ואינם מותירים את רישומם על האדם כלל, וגורמים ממילא חייץ וניתוק, בדרך כלל, בין כל ניסיון של הבעת ניגון בדרך זו לבין נקודת האמת של המיית הנשמה הנצחית..."

"לפיכך קם ר' דוד רפאל בן עמי להחזיר עטרה ליושנה ולהציל אוד מאש, לזכות את הרבים ולפרסם, להשמייע וללמד לכל בית ישראל, ניגוני קודש אמיתיים, שנבעו מלבם של צדיקים וחסידים מתוך עבודת השם תמה, להשם יתברך לבדו וללא כל פניות".

מה שמפליא הוא שגם בעודו חילוני, כאשר נפגש פעם עם שירתו של סוג כזה של "זמר חסיד" הוא חש גועל כל כך עמוק לחילוניות הגסה עד זרא שנבעה מגרונו של זה עד שקם ועזב את האולם בשאט נפש!

פרסום שמו המלא תוך ניצול המעמד אליו הגיע בגלגולו הקודם בתחום זה והיוקרה לה זכה בגין כך הוא זה שיעשה להם לקלטות כנפיים שיחדירו אותם לאינספור בתים בישראל - הסכים לבסוף ר' דוד רפאל בחירוק שיניים לפרסום מאולץ זה. אלא שאותותיו של הוויכוח נותרו חתומים לנצח על דף השער של התקליטור הראשון לאחר שר' דוד רפאל לא הסכים, בשום פנים ואופן, לפרסם את תמונתו, כנהוג וכמקובל, ובמקום זאת בחר להציג את תמונת השתטחות חסידים על הציון הקדוש באותה נסיעה לאומן בשנת תשל"ט כשהמילים "ניגוני הרבי נחמן מברסלב" מופיעים באותיות גדולות בראש הדף ואילו שמו שלו מצטנע באותיות קטנות יותר בתחתיתו של הדף. רק לקראת הופעת התקליט השני נמנו ורבו עליו חבריו והצליחו לבסוף לשכנע אותו כי כשם שעצם ההופעה "מותרת" כ"הכרח שלא יגונה" כך עליו להרשות גם את פרסום תמונתו למרות כל הסלידה והסיאוב שהוא חש לכל אותו סוג של ראוה ממנו ברח כמטחוי קשת.

ואכן, כמה מרנין לב למצוא באותם דפים שצורפו לתקליטים את שיחותיו של רבינו ומוהרנ"ת מלאות החן וההוד ומשיבות הנפש: "היה אוהב מאד את העבודות הפשוטות של סתם בני אדם האנשים הפשוטים הכשרים..." "ומי שלא שמע כשהיה מזמר בשבת 'אזמר בשבחיך'... לא שמע טוב מעולם, אשרי אוזן שמעה זאת ואשרי מי שישמע זאת לעתיד בעולם הבא..." ו"החכמה הגדולה שבכל החכמות לבלי להיות חכם כלל..."

כשר' דוד רפאל מרגיש ומבין כי דווקא פרסומם של דיבורי אמת פשוטים אלו - הם שפרטו בצורה הקולעת ביותר על מיתרי לבם של בני א-ל-חי ויפתחו להם את הפתח לאור ולנועם שלא קיים בשום מקום אחר בשמים ממעל ועל הארץ מתחת. היקף ועומק הצלחתו של ר' דוד רפאל לעורר



**לילה לילה היה
קם בחצות, עורך
חיקון חצות, ויוצא,
בעזרת קטנוע
שרכש במיוחד
עבור מטרה זו, אל
השדות שמחוץ
לירושלים לשעת
התבודדות. בהתאם
לנפש האמן שבו
היה לעיתים משלב
תוך כדי שפיכת
שיח לפני ה', גם
שירה מכל הלב
ואפילו ריקוד ומחול
לכבוד ה'...**





בנו ר' יוסף חיים

אלא שלשם כך לא הסתפק ר' דוד רפאל בהקלטת נגינה עתיקה ומקורית אותה שר במו פיו אלא טרח ועמל לאורך שנים רבות לייצר קשר עם זקני חסידות ברסלב, ר' בן ציון אפטר, ר' הירש לייב ליפל, ר' שמואל צ'צ'יק, ר' משה רוזנטל, ר' גדליה קעניג, ר' מרדכי אלעזר רובינשטיין, ורבים אחרים גם מבין זקני חצרות חסידיות אחרות, לעודד אותם לשיר בפניו מתוך מטרה להקליט את השירים למען יעמדו ימים רבים וישמרו את הרוח הקדושה במלוא טהרתה, ללא כל שמץ של התערבות חיצונית אחרת כלשהי, והפעם גם ללא התערבותו שלו עצמו... אולי היה זה אחד הביטויים המדהימים ביותר לחתירתו לאורך כל ימי חייו למה שהיא והבעתה היו אהובים עליו מכל: האמת!

וכמו בשירה, כך גם בכל דבר קדושה אחר. ר' דוד רפאל סלד בכל לבו מכל סוג של הנהגה חדשה בחסידות ברסלב שאיננה נגזרת ישירות מתורתו ושיחותיו המקוריות של רבינו הקדוש ותלמידיו או ממה שהתקבל דור אחר דור במסורה, הוא היה תמיד מזכיר וחוזר ומזכיר את דרכו של ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל לענות לשאלות מסוימות: "לא שמעתי" או "לא ראיתי מה אנ"ש נהגו במקרה כזה" כשלמרות גדלותו העצומה לא העלה על דעתו לרגע להשיב לאותו סוג של שאלות תשובות שמקורן במוחו האישי שלו. עד אחרית ימיו היה ר' דוד רפאל מתמרמר וזועם על כל צורה של סילוף או שיבוש מדרך התמימות והפשיטות של רבינו הקדוש ואנשיו האמיתיים, ולא פסק לתהות, ולעיתים אף בקול זעקה רבתית, כיצד עשויים אנשים להגיע עד למפתן היכלו של רבינו הקדוש ממש ולמרבה הצער והפלות להציב אף שם פסלי שקר.



לב בשר

מזיגה מופלאה לאש האמת שבערה בעצמותיו, מזיגה שלצערנו לא תמיד מתקיימת בוודאי לא במידה שכזו, היא הרחמנות והדאגה לזולת. גם בכל אותו מפעל חיים של הנצחת השירה היהודית האמיתית והגשתו לציבור בכלים המדויקים ביותר - היתה מידת הרחמנות שותפה לא פחות מאשר מידת האמת. ר' דוד רפאל היה מעדיף לבלות את ימיו, ויותר מכך את לילותיו, בשירת אמת בינו לבין קונו בלבד וכפי שעשה מאז חזרתו בתשובה לאורך שנים בהם לא היה לו שום שיג ושיח עם עולם ההופעות, גם אלו הקדושות. הרחמנות והדאגה הכנה, על האמת ועל כל מי שלא זוכה לה, דחפו אותו, אם מאהבת הטוב ואם משנאת הרע, בחזרה אל הבמה ואל הקהל.

אך מידה יקרה שביקרות זו העומדת בלב לבה של תורת רבינו הקדוש, המנהיג הרחמן מכל מרחם, התגלתה בחייו של ר' דוד רפאל לא רק בתחום זה אלא בתחומים רבים אחרים, לפעמים בפעולות גדולות וכבירות ולפעמים בפעולות פשוטות ויומיומיות, כאלו שגדולת הנפש מתגלה

לעיתים דווקא בהן הרבה יותר מאשר באלו הראשונות.

באותה מידה שר' דוד רפאל היה מצויד באוזניים רגישות ששקלו במשקולות של זהב כל תנודה של מקצב וכל שבריר של תו, היו לו לר' דוד רפאל עיני בלש חודרות בכוחם היה מאתר ומזהה בנקל את קבוצת אומללי החיים שחבריה פזורים וזרוקים בכל שכונה ורחוב אך רוב רובם של הבריות סומים מכדי להבחין בנוכחותם ובצרכיהם. היתה לו לר' דוד רפאל רשימה שמית ארוכה לצד מספרי טלפון של גלמודים שאיש לא היה חונן אותם במבט, הוא היה מטלפן אליהם בקביעות, מדי כמה ימים, מתעניין בשלומם, מעודד ומשמח. מדי פעם מבקר בבייתם ומעניק סכומי כסף יפים. והדאגה הזו לא פסקה גם לאחר שחיהם של אותם ערירים פסקו. בכל מקרה בו הגיע לידיעתו של ר' דוד רפאל השמועה כי אלמוני הגלמוד נפטר הוא החל מיד לטפל, ולפעמים גם בעיצומם של ימי חורף גשומים בהם קשה לצאת מן הבית וקשה שבעתיים להוציא אחרים מבתיהם, בארגון מלווים שיבואו לעשות עם המת חסד של אמת.

כך עם מרי נפש וקשיי יום מוגדרים, בעלי שם, מספר טלפון וכתובת... וכך עם "נזקקים" עלומי שם, אף כאלה שעדיין לא באו לעולם, למשל: כאשר עבר לגור בהתיישבות החדשה ששנים לאחר מכן הוכרה כעיר החרדית ביתר-עילית ומצב התשתיות היה בתחילת הדרך. ר' דוד רפאל נלחם בחירוף נפש עם כל הגורמים הקשורים לעניין להתקין פסי האטה לאורך הכבישים בהם עוברים ומשתובבים ילדי המשפחות הברוכות בכדי למנוע ככל האפשר מקרים של תאונות דרכים. הוא כמוכן לא היה ההורה היחיד בעיר אך הוא כן היה הלוחם היחיד שהפך עולמות ולא נתן שינה לעיניו עד שהפעילות מצילת החיים הזו יצאה בסופו של דבר אל הפועל. כך גם כאשר פקד את העיר גל גניבות ונזקים מצידם של ערביי הכפר הסמוך ור' דוד רפאל לא היה מוכן לעבור



בלימוד עם בנו ר' יוסף חיים

לסדר היום עד שהצליח לפעול אצל הנוגעים בדבר לארגן שמירה מסביב שלא תותיר פרצה.

אחד מבניו של ר' דוד רפאל מדגים לנו את אותה עירנות ורגישות יוצאת מן הכלל לצרכי הזולת בעזרת המאורע דלהלן שהותיר בו רישום חינוכי בל יימחה: היה זה בליל ראש השנה בבניין מגורים באומן כאשר ר' דוד רפאל שכבר מוכן היה לקדש על היין מול שולחן ערוך שמע לפתע קבוצת אנשים הנוקשת על דלת הדירה ממול באותה קומה שוב ושוב והבין כי מי שברשותו המפתח כנראה לא נמצא עדיין בדירה ועל הקבוצה להמתין לבואו. הוא עזב תיכף ומיד את ההכנה לסעודה, יצא את הבית ובירך את האנשים בברכת שנה טובה, עמד על מספרם על מנת לחזור ולהוציא עבור כל אחד ואחד מהם כסאות לשיבה ולא נחה

דעתו עד שכולם היו מסודרים שם היטב בחדר המדרגות למשך אותם דקות ספורות של המתנה להגעתו של בעל הדירה מבית הכנסת...



רחמנות ודאגה עד לזיבולא בתרייתא

נקודה זו של חמלה ודאגה נפגשה ונמהלה אצלו לפעמים באופן מיוחד עם מידה רבה מאד של אמונה תמימה בדברי חז"ל שבעצם יצרה והגדירה מצב מחדש של "צרה" המזיקת התערבות וטיפול בהתאם לאמונה זו, למרות שללא אמונה רבה כל כך לא היה הדבר נתפס כלל כמציאות הקוראת לרחמים. כך למשל בנושא שמשום מה היה חשוב בעיניו ביותר, נושא שרבים וטובים כמעט ולא מקדישים לו שום תשומת לב:



"קבורה כהלכתה בכל פרטיה ודקדוקיה".

קרה למשל ור' דוד רפאל שמע ביום מן הימים כי אחד ממכריו מעברו החילוני הרחוק מתושבי צפון הארץ, "תרם את עצמו למדע", כלומר: חתם על הסכמתו לפיזור אבריו לאחר מותו בין מעבדות רפואיות שונות שיעשו עמם שימושים לצרכי מחקר. מה עושה כל אדם אחר במקרה כזה? אולי מצטמרר לרגע קל, אולי מפטיר כמה מילות גנאי על עליבות חייהם של אלו שאינם מאמינים בהישארות הנפש ומברך "שהבדילנו מן התועים"... כמה מאתנו היו מתעוררים בעקבות שמועה כזו לפעילות כלשהי? ר' דוד רפאל שכך שמע הזדעזע עד עמקי נשמתו, עזב את כל סדר לימודו ועיסוקיו ויצא ללא כל היות לפגישה עם אותו חבר מלפני

שנות דור, נפגש והתיישב עמו לשיחה שהתארכה על פני שעות רבות כשהוא מנסה כל דרך שכנוע שבעולם על מנת לגרום לאותו בעל נשמה יהודית לנטוש את התכנית המשובשת הזו ולהחליט להיקבר בבוא העת בקבר ישראל, ולא עזב ר' דוד רפאל את ביתו של אותו חבר מהצפון עד שההוא הבטיח כי הרעיון הזה ירד מן הפרק.

כך ממש בהזדמנות אחרת בה שמע על קרובת משפחה שלו, אף היא מצפון הארץ, שנפטרה לאחר שהותירה צוואה לשרוף את גופתה ולפזר את האפר על שיחי גינת ביתה. ר' דוד רפאל לא נח ולא שקט לרגע, הוא פתח בסבב טלפונים נמרץ מול כל מי שנראה היה לו כי יש בידו לדאוג לכך שהצוואה המבחילה הזו לא תתקיים חלילה, וכשהבין אחרי כלות כל השתדלויותיו כי לא ניתן לסמוך כאן על אף אחד אחר, הזמין מיד מונית ושעט בלי לאבד רגע לצפון כדי לעמוד בעצמו על העניינים מקרוב עד שאכן עלה בידו להביא לידי כך שאותה בת ישראל תזכה לקבורה יהודית.

כך כאשר אמו נפטרה ואחד מבני המשפחה עשה כל אשר לאל ידו כדי לדאוג לכך שהקבורה תתקיים שלא על פי מסורת ומנהגי ישראל, ר' רפאל דוד, במסדרון בית החולים כאשר מתו מוטל לפניו ותוך כדי חילופי דברים סוערים עם אותו בן משפחה סורר החל להקים זעקות אימים, ופתאום קרה הפלא: האבא שנכח אף הוא במקום והיה אז במצב הכרתי מעורפל התעשת לפתע בעקבות הזעקות וקרא בקול פסקני: "שיהיה כרצון דדי!" ובכך תם הויכוח. זכותה של ההכרעה הזו חזרה ותגמלה אותו כעבור זמן, כאשר האבא עצמו נפטר ואותו בן משפחה שזכר את אשר התחולל במוותה של אמא ויתר מלכתחילה על המאבק וכך זכה גם האב לקבורה כדת וכהלכה.



ותשחק ליום אחרון

כפי שעניין הקבורה כהלכה תפס אצלו מקום חשוב ונכבד, כך גם "זכרון יום המוות". עשרות שנים לפני פטירתו היה מדבר רבות, פעם אחר פעם ובאופן שיכול היה להיראות כמוגזם מדי, על המקום בו הוא רוצה להיקבר (הר המנוחות, בגלל שבהר הזיתים הערבים מחללים והילדים יפחדו להגיע ביארצייט...), על הצורה (בשום פנים ואופן לא בקבורת קומות אלא בעפר הארץ ממש!) ובאילו תכריכים בדיוק (תכריכי פשתן). מדי שבת, כשילדיו היו עדיין בשנות ילדותם, היה נוהג, באורח קבע, לספר סיפור מספר סיפורי מעשיות ולאחר מכן היה נשכב על הארץ בפתח הבית כשרגליו אל הדלת ומדגים להם באופן מוחשי את מצבו של המת בשעות שלאחר פטירתו מן העולם. הוא היה מתאר אז בשפה ציורית וקולעת, כפי שהיטיב לתאר כל דבר, את עונשי חיבוט הקבר המתוארים בספרי היראים. "אני יכול להעיד על עצמי", אומר

לנו היום אחד הילדים, "כי השיחות הללו הספיגו בי הרבה הרבה יראת שמיים ויראת חטא".

ר' דוד רפאל נפטר שבועיים אחרי שמלאו לו שבעים שנה. הוא נולד ביום ז' תשרי ה'תשי"א והסתלק לבית עולמו ביום הושענא רבא, יום כ"א תשרי התשפ"א. ימים ספורים לפני פטירתו נדבק בנגיף הידוע ובעקבות כך החילו עליו הגורמים את כלל ההנחיות הנוקשות והאכזריות הננקטות במצב כזה, וכאן התגלתה יד ההשגחה העליונה והנהגת "מידה כנגד מידה" באופן מופלא ובלתי טבעי כאשר מרגע פטירתו ועד לרגע קבורתו התרחשו שרשראות של ניסי ניסים שהביאו בסופו של דבר לידי כך שיזכה לכל אותם זכויות הקשורות לקבורה כהלכתה כמנהג וכמסורה, זכויות אשר כל כך לחם לאורך ימי חייו כדי לזכות בהן אחרים, וזאת בניגוד לכל הכללים וההגבלות החלים תמיד על נפטרים מאותו נגיף. אין כאן המקום ולא זו העת לתאר את השתלשלות הדברים כפי שסופרו לנו מפי הבן היקר ר' יוסף חיים שיחי' שליווה במסירות בל תתואר את האב לאורך כל אותה דרך אחרונה, מה שניתן וחשוב לציין כאן היא העובדה המדהימה כי למרות כל ההתנגדויות וכל כוחות האיכוף העצומים שפעלו ליישם את אותם התנגדויות, זכה ר' דוד רפאל גם לטבילת טהרה למהדרין מן המהדרין, וגם להיקבר, חינום אין כסף, בחלקת חסידים וצדיקים, בסמיכות לקברו של ר' ישראל בער אודסר זצ"ל, חלקה בה כל הקברים "תפוסים" וזה עידן ועידנים שלא נקבר בה אדם. "אינני יודע אלו זכויות יש לאביר", התבטא בנו של ראש החברה-קדישא לבנו של ר' דוד רפאל, "לא היה שום סיכוי בעד שום מחיר שבעולם לסדר שם מקום קבורה, קול פנימי משמיים אמר לי לקבור אותו שם!"...

הרב יצחק גינזבורג, ידיד נפשו ומי שזכה ללוות אותו בצעדי הראשונים בתחילת הדרך, ציין במהלך ניחום האבלים, כדרכו למצוא בכל מאורע רמזים לשורשי הדברים, את העובדה המופלאה כי אותו נעים זמירות ישראל ששקד שנים על גבי שנים בעמל ובמסירות לאין קץ להרים את קרנה של שירת הקודש האמיתית ולהנחילה לדורי דורות - נקרא שמו בישראל "דוד", חי שבעים שנה בדיוק כשנותיו של דוד המלך, ואף נפטר ביום הושענא רבא, יום האושפיזא דדוד מלכא משיחא... ר' דוד רפאל נלקח מאתנו בחטף למגינת לב אך דמותו תישאר חקוקה בלבנו לעד. דמות מופת של איש אמת ועובד ה', חסיד שקידש שם שמיים בכל הליכותיו ושאווצרות הרוח האדירים אותן הותיר אחריו ברכה ימישכו לעורר עוד ועוד נשמות לבקש בכל עת ובכל שעה את ה' אלוקיהם ואת דוד מלכם, עדי יישמע בהרי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה ופדויי ה' ישובו ובאו ציון ברינה. ■

תודות: בנו היקר ר' יוסף חיים הי"ו, ר' מאור פירר שליט"א



סיפור

מאויב לאוהב / חלק ג'

מלאכה סבוכה במיוחד. בינתיים אולי פדאי שאשכח פאן לראות על מה יצא הקצף, אשמע כמה מלים ואעשה מהם מחר מטעמים..."

כל בני החבורה אכן לא חשו בהפנסו של האורח המפקפק. אף אחד היה שדונקא בן הרגיש בו ואפשר אפלו הבין למה הוא חותר. היה זה רבי פינקס בעצמו שבעיניו החדות קלט בקרף עין במה דברים אמורים והבין שנקרטה לפניו הנדמנות פז להוציא נפש יקרה ממעמקי הגהמה שהיא שקועה בתוכה. לפיכך החל תכף לסבב את דבריו בתקמה שיעוררו ויתקבלו על לבו של 'חיים קצב':

"ואפלו מי שנפל חס ושלום מאד מאד ומנחם בשאול תחתיות, אף על פי כן יש לו תקנה על ידי הצדיק הגדול האמתי, כי על ידו יכולין הכל לקבל חיות מהקדושה בכל מקום שהם". - תדרו המלים הנזקבות לתוך לבו של 'חיים קצב'. - "על כן באמת אין שום יאוש בעולם כלל. ואיך שהוא אפלו אם נפל למקום שנפל רחמנא לצלן אף על פי כן מאחר שמשחק עצמו במה שהוא - עדין יש לו תקנה לשוב ולחזור אליו ותברך" - המשיכו המלים להדהד ולחלחל לעמק נשמתו של 'חיים קצב'. "והעקר הוא מ'בטן שאול שועתי" כי גם צעקה משאול תחתיות אינה נאבדת לעולם. ויצעק ויצעק ולא יתנאש עצמו מן הצעקה לעולם, רק יצעק ויתחנן לפני השם ותברך תמיד יהיה איך שיהיה עד שישקיר ויגרא ה' משמים..."

אנחה עמקה נעקרה מלבו של 'חיים קצב' לשמע המלים האחרונות. המלים שיצאו מלבו הטהור של רבי פינקס נכנסו עמק עמק אל נשמתו וחוללו בו מהפכה עצומה.

"הדברים הרי מכונים ממש אלי! האם לא אפסה עדין תקנותי? האם גם אני יכול להפוך לאיש פשר? הוי! הלואי..." דמעות רותחות החלו לזלג במורד לחייו. הוא החל להתחרט מעמק נפשו על הימים הרבים שעברו עליו בחייו. וכמיהה עצומה מלאה את כל ישותו: לחזור בתשובה ולהתקרב אליו ותברך.

הדמעות הפכו לאשד מים. 'חיים קצב' השיל מעליו שכבות עבות של ביץ ורפש שדבקו זה שנים בנשמתו אשר החשיכו וכמעט העלימו את זגרה.

מתמוגג בבכיו ישב לו 'חיים קצב' בפנתו ואין איש שם על לב. כל אחד עסוק בתשבון נפשו ואינו מעלה על דעתו אלו רגעים נשגבים מתחוללים עתה סמוך אליהם.

תקציר: הורי התלמידים של רבי פינקס מקיבליטש זועמים על פי רבי פינקס מקרב את בניהם לדרך רבנו. הם מנסים ללא הצלחה לנתק את בניהם מהשפעתו של רבי פינקס ומשפך זוממים לרצחו נפש על ידי שכיר החרב 'חיים קצב'.

שעת רענא דרעוין! אפלוית מתחילה להשתרר. קרני שמש אחרונות נפרדות בגעגוע מהודה וזינה של השבת, מנסות לאצר בתוכן די קדושה שתזין אותם לששת ימי המעשה הקרבים.

העולם מתעטף אט אט במעטה כהה. גם בבית מדרשו של רבי פינקס מתחילה החשכה לתת את אותותיה אף בלכבות פנימה זורח אור גדול. אור המצויף את הנשמה ומשלבתה לעשות רצונו בלבב שלם.

זמירות שבת בגוונים מרטיטים משתפכים בנעימות, באש קדש ובהתלהבות. אמונים הם על דברי רבי פינקס שאמר להם לא פעם כי "רבנו היה מזהיר ומוכיח כמה פעמים לזמר זמירות בשבת והיה מקפיד וכועס מאד על מי שהוא חכם בעיניו ואינו מתאמץ לזמר זמירות בשבת..."

הס משלף פשרי פינקס מתחיל לשאת את דבריו. כל העינים מפנות אליו, רחש לא נשמע בחלל, הנערים קשובים לכל הגה היוצא מפיו. מרוים הם את נשמתם בדבוריו של רבי פינקס היוקדים בגחלי אש ומתמלאים תשוקה וכסופים עצומים להתקרב ליוצרים בירת שאת ובירת עז.

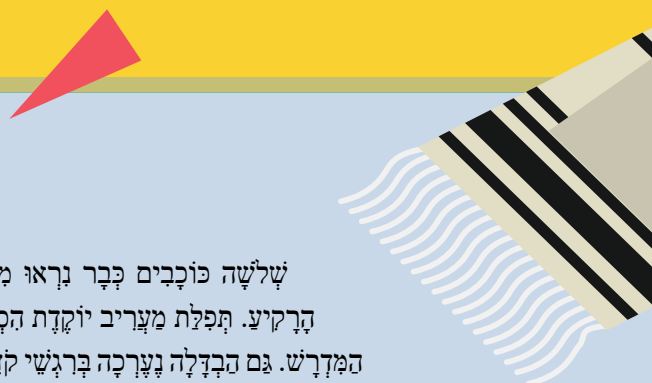
אוירא שלא מעלמא הדין שוררת במקום. אוירה טהורה ועלאית, לכבות בווערים ברצונות קדושים, בזים לכל הכלי העולם הזה ודמיונותיו ונפצים אף ורק להתדבק במקור הקדושה.

אל תוף רגעי הוד אלו נכנס 'חיים קצב' לבית המדרש. חרש חרש התגנב לצדי בית המדרש. נסה להצמד בכל האפשר סמוך לקיר שלא לעורר תשומת לב. אף לא היה בכך צורך. גם אם היה נכנס בריש גלי לא היו מבחינים בנזכותו.

הנערים היו מרפזים כל פלם בדבוריו המלהיבים של מורם ורבם רבי פינקס והתנתקו פליל מהנעשה סביבם.

'חיים קצב' סרק בקצרה את היושבים. הוא סכם לעצמו שאין פאן אף אחד שיכול לחבל בתוכניתו לרצח את רבי פינקס. אין פאן מישהו שנוכחותו עלולה להפריעהו בבצוע זממו. משפך אמר לעצמו: "להרג את רבי פינקס יכול אני גם בעוד כמה דקות, זו אינה





בהחלטה אמיצה ונחושה להדבק בדרך אמת עוב 'סיים קצב' את הבית מדרש לא לפני שהכריז: "מעטת האחריות עלי שאף אחד לא יגע בכם לרעה. והנה אם ירהיב אחד עז בנפשו להציק לכם, אגן עליכם בכל פחי ואשלים לאיש ההוא פגמולו...!".



למחרת סערו וגעשו הרוחות בקיבליטש. כל העיר היתה כמרקחה. "נו? מה עם הלונה של רבי פינקס? לא שמעתי כלום?!!" - תמהו המתנגדים איש אל רעהו.

"אינה לונה? איפה לונה? אם אתה מדבר ככר על לונה אז תדע שדונקא הלונה של 'סיים שיש בו' היא זו שהתקיימה אמש" - השיבו חברו.

"מה?" - נחרדו כמה מן המאזינים - הברסלבר'ס רצחו אותה? רשעים!"

"כן! רצחו אותה! - המשיך ראש המדברים בלהט - אבל לא את גופו רצחו, אלא את מדותיו המששתות והרגליו המלכרים. אכן 'סיים שיש בו' מת! ובמקומו קם לתחייה 'סיים שיש בו' יראת שמים ויראת חטא'.

"לא הבנתי!" - נענו כמה מן הנוכחים.

"פנרצה ישנתם טוב הבקרא! לא ראייתם את 'סיים קצב' הולך היום לבית המדרש עם טלית ותפלין? לא שמעתם את בכייתו וגניחותיו שרופצה הוא לשוב בתשובה? לא הפתעתם לשמע שאומר שמעטת הוא שיך לחסידי ברסלב ואוי לו למי שייעז לפגע בהם..."

"פכה?" - ענו כלם בהשתוממות.

"בן לילה יכול אדם להתהפך מהקצה אל הקצה? זה לא הגיוני!" - פקפקו כמה.

"אין זה אלא הוכחה כי יש להם מה למכר לברסלבר אלו!" - העזי אחד מהם לומר.

"כן! כן! אוי לה לאותה בושה ואוי לאותה כלמה" - סכס חברו.



סיים קצב הפך אכן לאיש אחר לגמרי, בעל תשובה גמור שילבו שלם עם אלקיו. הספר לקוטי תפלות לא מש מעמו עד שהעידו עליו שהלקוטי תפלות' שלו הנה רטב מרב דמענות ששפך בעת אמירת התפלות.

מש נתקיים בו מאמר רבנו ז"ל: כמה צלם אלקים הנה מנחים ברפש שאני הוצאתים מהרפש והטיט שהיו שם ועל ידו נתקברו אליו ותברך בהתקברות פנה שאין להם להתביש מצדיקים גדולים... (חיי מוהר"ן ש"ס).

שלישה כוכבים ככר נראו מזמן בשחור הרקיע. תפלת מעריב יוקדת הסתימה בבית המדרש. גם הבדלה נערכה ברגשי קדש. מטעינה את כל המשתתפים במאגרים בלתי נדלים של קדשה וטהרה.

רק נדמו הדי אחולי ה"גוטע וואך" (שבוע טוב) שאחלו הפל זה לזה באהבה ורעות וקול ככי סוער נשמע ברחבי בית המדרש.

"מי הוא הבוכה כאן ככי כה חזק?" - התפלאו כלם.

מה מאד השתוממו לראות פי לא אחר מ'סיים קצב' הוא הבוכה ככי תמרורים.

"סיים קצב?' 'סיים קצב' יכול לכפות? הוא יכול רק לגרם לאחרים לכפות... מה זה הנה לו?" - שחו זה לזה בתמיחה.

"רבי פינקס! רבי פינקס! רבי פינקס הצדיק! אגא! סלח לי! מחל לי! אני רופצה לשוב בתשובה אמיתית!" - געה 'סיים קצב' בכיו ולא הנה יכול להרגע.

"רבי פינקס! האם גם רשע כמוני יכול לחזר בתשובה? האם גם לי יש תקווה?" - שאל 'סיים קצב' בדמעות שלישי.

"בנדאי, סיים! הקדוש ברוד הוא מצפה ומיחל לתשובתך! ובזכות וכת רבנו הקדוש תנקה לשוב בתשובה שלמה ולתקן את כל מה שפגמת..."

זיק כלשהו של תקנה גדלק בעיני 'סיים קצב' אך סערת ריחו עדין לא שקטה.

"אבל רבי פינקס, אגא! סלח לי! אוי! אוי! סלח לי!"

ארף אחד לא הבין פשרם של דברים, מדוע מתחנן כל כך 'סיים קצב' לסליחתו של רבי פינקס. מה שיכות יש לאיש מגשם זה עם רבי פינקס עדין הנפש ואציל המדות?

לתדהמת כלם החל 'סיים קצב' לספר בקול בוכים את אשר נמם לעשות. "מפחד אני לחשב מה הנה עולה בגורלך רבי פינקס, ומה מר הנה גורלי אם לא נמן ה' בלבי מתשבה לשמע כמה דבורים מאתכם" - סים 'סיים קצב' את דויו הכואב.

הלכות פסקו מלפעם. דומיה מלאת התפעלות והתפעמות עמדה בחלל. "אה! געוואלד!" "שומר ה' את כל אהביו!" "אינה חזוק עצום בתוך הסתר פנים פנה..."

רבי פינקס נענה לעבר 'סיים קצב': "אתם תשבתם עלי רעה, אלקים תשבה לטובה" - "הנה ראה אינה טובה נצחית צומחת עתה מבקורך היום בבית מדרשנו. כאלו הרהורי תשובה, כאלו רצונות, כאלו כסופים. הפל הנה כדאי!" - נחם ועודד את 'סיים קצב'.

נְהַר קָפוּא אוּ לַב קָפוּא

אך תתפלאו לשמע שה'בעל דבר' עדין לא סים את תפקידו... ואם בימים שעברו התלבש הבעל דבר במניעות בדמות נהר קפוא ומים של קרח, הרי שהיום מתלבש הבעל דבר בדמות לב קפוא ומח של קרח.... וכמו בימים עברו כדי לשפר המניעה היו צריכים לשפר את הקרח בכדי שיוכלו לטפל, כמו כן פהיום אם נרצה להתעלות על די המקנה צריכים אנו לשפר את לבנו הקפוא ולהתחיל להעריך ולהרגיש את טבילותינו הטהורות.

והנה ילדים יקרים!

המקנה הוא דגמא אחת מן המדות וההנהגות הטובות שיש לנו. אכל היא מלמדת אותנו על שאר כלל התורה, מצות ומעשים טובים.

פעם כשהיו רוצים ללמד בלילה היו צריכים ללמד לאור הנהר או לחלופין לאור הלבנה... וגם ספרים לא היו מצויים לרב, ואפילו אלו הספרים שהיו מצויים קצת היו משבשים בטעויות. והדפוסים גם הם הוסיפו על אי בהירות הספרים שהיו האותיות שבורות ומחוקות למחצה לשליש ולרביעי...

והבעל דבר היה לו הרבה סחורה לפתות בהם בני אדם שלא ילמדו. (א) שבדייק הספר שאמה נצרך לא נמצא. (ב) אי אפשר ללמד שבכל כמה תבות יש טעות ואותיות מחוקות. (ג) ובלילה הרי היא סכנה לעתים ללמד לאור הנהר. וכנהנה רבות.

וכהיום כשאין הנהר משמש אותנו אלא בבדיקת חמץ... ולילה פיום יאיר... והבית מדרש מופק באור יקרות. וגם ספרים מצויים לרב והדפוסים מצויים מהדורה אחת ופה מתבררת. ולכאורה אין לבעל-דבר שום סחורה למכר לנו כדי למנע אותנו מלמוד התורה.

אך בכל זאת גם פהיום מצליח הבעל דבר להכנס גם בתוך בית מדרש מואר בזיו יקרות ו"מחשיך" לנו את הגמרא או המשניות חס ושלום. כל פעם באמתלא אחרת.

ובכן אין לנו עצה אלא ללכת בדרך של מוהרנ"ת, להיות מוכן ומזמן לקיים המצות ולשפר את לב הקרח ולהאיר את החשכות ולחמם את הקור ורק על ידי זה נוכל לעלות ולהתעלות מעלה מעלה בעבודת ה' ותברך אמן.

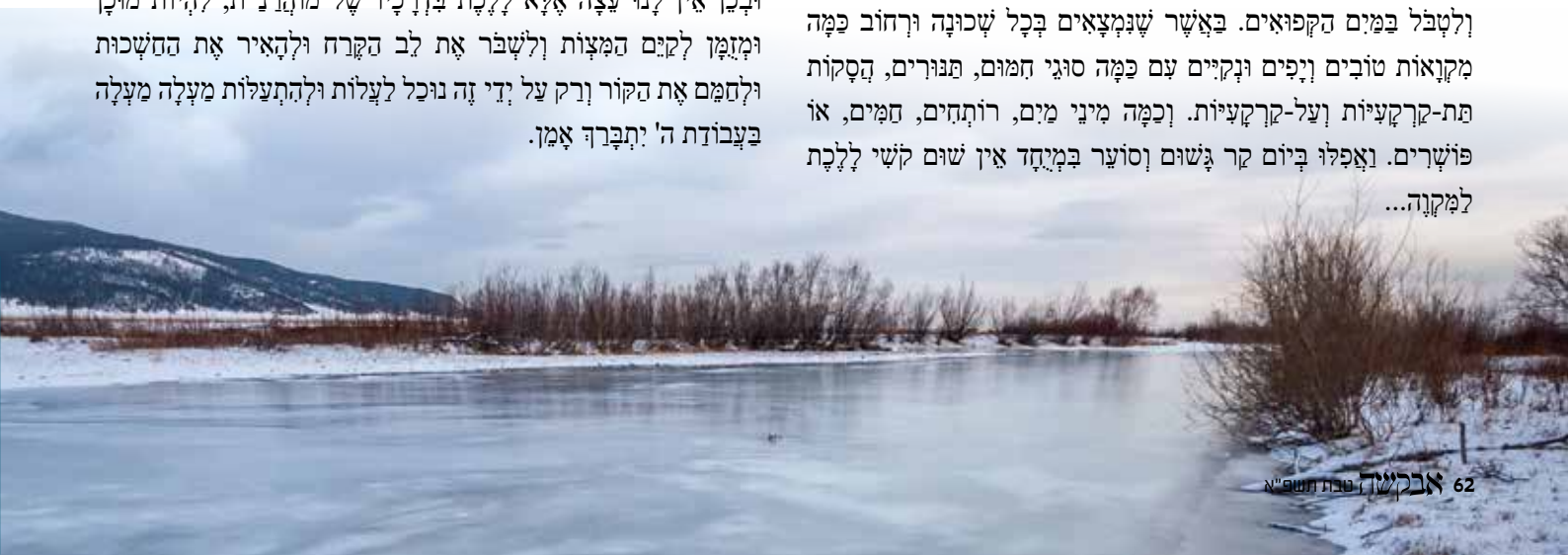
הנה זה זמן קצר טרם נכפה גר האלקים. שבועים לפני הסתלקות מורנו מוהרנ"ת זצ"ל.

בשבת חגכה לפנות בקר. בעת שהתכונן מוהרנ"ת לילך למקנה ולהכין עצמו לתפלה, יצאה שמועה בעיר שאין אפשרות ללכת לטבל במקנה, כיון שגפלה שם התקרה. אפשר לשער את גדל הצער והעגמת נפש שהיה לאנשי העיר ובפרט למוהרנ"ת על המניעה העצומה לטבילת מקנה. אך לא עבר זמן רב והנה נתגלה כי פדרפן של שמועות גם שמועה זו אינה נכונה. אמנם קצת אמת יש בה, כי אכן נפלה חלק מהתקרה, אך לא במקום שמפריע לטבל אלא במקום צדדי מרחק מהמקנה.

בשומחה רבה הלך מוהרנ"ת לטבל וגם כל אנשי העיר הלכו לטבל לכבוד שבת קדש. כשחזר מוהרנ"ת מהמקנה והכין את עצמו לתפלה, אחרי שאמר ברכות השחר, התחיל להודות לה' על שזכה ללכת לטבל במקנה, והתנה עצמו בזה מאד. ואמר לאנשיו שעמדו בסמוך לו שפבר היה בדעתו ללכת לטבל בנהר בוג (הנהר העובר בעיר ברסלב) והנה מוכן לשפר את הקרח כדי שיוכל לטבל (כי בשנה זו בשבת חגכה כבר שרר קור גדול פנה שפבר קפאו הנהרות). ואף על פי שמביתו לנהר היתה פברת דרך ארפה, וגם פבר היה חולה מאד וחלוש מאד שבועים קדם הסתלקותו, לא הסתפל כלל על מניעות אלו והיה ממש מוכן ומזמן לשפר הקרח לטבל בנריות גדולה פדרפו, כמו שהבינו סוכביו מתנועותיו הקדושות שעשה בהתלהבות גדולה. ודבר עוד כמה דבורים מהחיות ומהמשיבת נפש שיש לו מטבילת מקנה עד מאד.

ברסלב'ר קינדער!

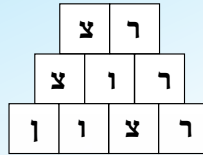
פהיום כמעט ואין לנו מניעות ללכת לטבל במקנה. (חוץ מלפני חדשים ספורים כשעדין חששו מנגיף הקורונה...) ועל אחת כמה וכמה שאין אנו צריכים ללכת לטבל בנהר קפוא ולשפר את הקרח ולטבל במים הקפואים. באשר שנמצאים בכל שכונה ורחוב כמה מקנאות טובים ויפים ונקיים עם כמה סוגי חמום, תנורים, הסקות תת-קרקעיות ועל-קרקעיות. וכמה מיני מים, רותחים, חמים, או פושרים. ואפילו ביום קר גשום וסוער במיוחד אין שום קשי ללכת למקנה...



שעשועון

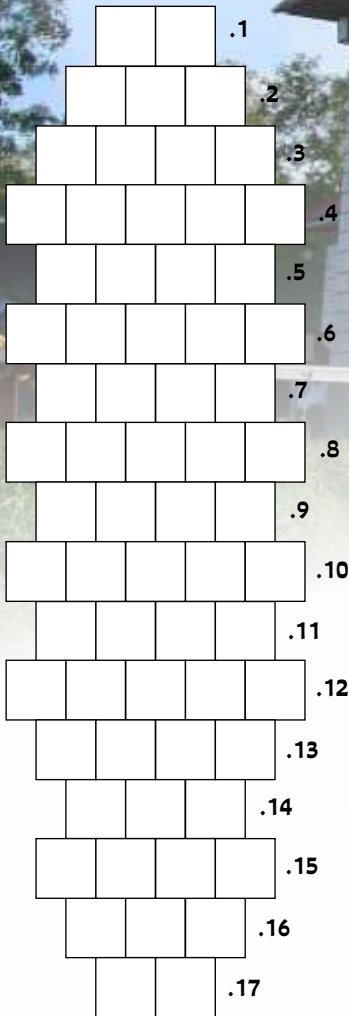
אלפים יקרים!

לפניכם תשיבץ הבנוי בצורת מדרגות. בכל מדרגה צריך להוסיף או להפחית אות אחת מהמלה שבמדרגה שמעל, כך שמתקבלת מלה חדשה המרכיבת מאותיות המלה שלפניה בתוספת אות חדשה, או בהפחתת אות אחת. לדוגמא:



כשתסיימו לפתור את ההגדרות ולמלא את המדרגות עליכם למצוא בין כל המלים שלש מלים המהוות חלק מרכזי מצאותו של מוהרנ"ת.

כהצלחה!



הגדרות:

1. רבי נפתלי ראה את מוהרנ"ת עושה פעולה זו בחלומו בליל שבת אחר פטירתו (שי"ק ב' תרנ"ה)
2. פי ____ עבדיה את אבניה ואת עפרה יחננו (תיקון חצות).
3. והעקר הוא ה ____ (שיחת הר"ן י"ד)
4. לחונגם חנם מאוצר ה ____ (כ"מ) (סליחות דמוצאי מנוחה)
5. מקום גניזתו של העיר וקדיש (כ"ח)
6. נגביה
7. מי ששונא ____ זוכה לאריכות ימים (ספר המידות מ')
8. השני למלכות פגש שלשה אנשים משנים שכל אחד היה ____ על דבר אחר (כ"מ)
9. מספר לכוכבים.
10. ותושיענו מהרה שנתחיל מעתה לקדש את שבעת הגרות המאירין אל מול פני ה ____ (ליקוטי תפילות כ"א)
11. ליקוטי מוהר"ן הנקבד והנורא מי כמוהו ____ (משער הספר ליקו"מ)
12. מקפיד על קלה כב ____
13. ויכתום עד ה ____ (שלח י"ד, מ"ה)
14. ויאמר אלקים ההיטב ____ לה (יונה ד', ט')
15. יגיעה.
16. ממון של ישראל שנפל ביד עכו"ם מיד ____ (ספר המידות מ')
17. השני למלכות חפש ____ של זהב ומבצר של מרגליות. (מעשה מאבידת בת מלך)

כ"מ = כתיב מלא, כ"ח = כתיב חסר

את התוצאה הסופית יש לשלח בכתב ברור וקריא עד ראש חודש שבט בלבד, לפקס המערכת: 0237-0231-077 או להקליט את התשובות בקול ברור בטלפון המערכת: 02-539-63-63 בטלוחה 7 בלבד, יש לציין באופן ברור שם וכתבת מגורים וטלפון בין הפותרים נכונה יגרל זכוי של 100 ש"ח ברשת חנויות ספרי "אור החיים"!

התשובה לשאלה מגליון חדש כסלו היא: ימי הודאה | הזוכה לחדש כסלו הוא: היילד ישראל זונטג, ירושלים

הספר שכולם ציפו לו
עכשיו בחנויות הספרים

הופיע!

סיפורה הגדול של חסידות ברסלב בפולין נחשף

מאות עובדות מאלפות,
מסמכים, תמונות וכתבי יד שלא
פורסמו מעולם, שופכים אור
חדש על ה'קיבוצים' בלודז',
לובלין, וורשה, אוטבוצק,
פּשדבורז', אוסטרוּבצה,
לומאז, סוקולוב, ועוד עשרות
עירות ואלפי חסידים

הספר מעניק תמונה חדשה
ובלתי מוכרת של חסידות
ברסלב בפולין בימי
תפארתה ומעלה על נס
את גבורת הנפש החסידית
שהתגלתה בימי ההסתר

מבית
אבן קשה



הגרי"מ שכטער שליט"א בהסכמתו לספר: "זוהיא תועלת גדולה
מאד להתעורר באמונה ובתמימות ולעבדו ית"ש באמת וביראה
ואהבה וזכות גדולה היא למחבר לגלות מהני מילתא מעלייתא"

הפצה ראשית:

053-3108661

להתלהב,
להשתוקק,
להתחדש...